

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ LOTNICTWA I OBRONY POWIETRZNEJ

Prof. dr hab. Romuald MAŃKOWSKI
Mjr dr inż. Marek CHOJNACKI

ORGANIZACJA I KIEROWANIE DZIAŁANAMI SP RP W ZAKRESIE WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA

Studium operacyjno-logistyczne

~~Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej~~

~~S/5152~~

~~05-005152-002-0~~

WARSZAWA

69015

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ LOTNICTWA I OBRONY POWIETRZNEJ

Prof. dr hab. Romuald MAŃKOWSKI

mjr dr inż. Marek CHOJNACKI

**ORGANIZACJA I KIEROWANIE DZIAŁANAMI SP RP W ZAKRESIE
WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA**

Studium operacyjno - logistyczne

Warszawa

2002

Materiał opracował zespół w składzie:

prof. dr hab. Romuald MAŃKOWSKI – kierownik pracy i autor –
wstępu i rozdziałów 1,4;

mjr dr inż. Marek CHOJNACKI – rozdziały 2 i 3 oraz zakończenie.

Recenzent: prof. dr hab. Stefan ANTCZAK

Spis treści

WSTĘP.....	3
1. PODSTAWY TEORII SOJUSZU W ZAKRESIE WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA.....	14
1.1. Główne pojęcia, zasady i procedury NATO w zakresie HNS.....	14
1.2. Główne pojęcia, zasady i procedury HNS w modelu NTC.....	25
1.3. Wnioski.....	33
2. ORGANIZACJA WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA W WYBRANYCH PAŃSTWACH SOJUSZU.....	35
2.1. Organizacja HNS w Holandii.....	35
2.2. Organizacja HNS w RFN	52
2.3. Organizacja HNS w Belgii	61
2.4. Wnioski	64
3. IDENTYFIKACJA WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA W LOGISTYCE SZ RP.....	66
3.1. Założenia koncepcji logistyki SZ RP w zakresie HNS.....	66
3.2. Założenia koncepcji systemu wsparcia narodowego w zakresie HNS.....	76
3.3. Założenia w zakresie HNS do ćwiczenia <i>Strong Resolve</i> 2002.....	90
3.4. Wnioski.....	97
4. PROPOZYCJA ZAŁOŻEŃ ORGANIZACJI WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA W SP RP.....	100
ZAKOŃCZENIE	104
BIBLIOGRAFIA.....	106

WSTĘP

W pierwszym kwartale 2000 roku w naszych siłach zbrojnych rozpoczęto proces wprowadzania nowych struktur organizacyjnych, którego celem miała być ich unifikacja ze strukturami NATO. Dokonano tego we wszystkich dowództwach rodzajów sił zbrojnych RP. Logistykę podzielono na planistyczną oraz wykonawczą. Jednak w zakresie organów kierowania zabezpieczeniem logistycznym nie uwzględniono organów zajmujących się problematyką HNS. Nie określono bowiem, który z organów realizowałby to zadanie w działaniach sojuszniczych naszych SP. Dotychczasowe wnioski wynikające z codziennej działalności, a także przeprowadzonych ćwiczeń¹ przez ww. organy, świadczą o potrzebie dokonania odpowiednich korekt w tym zakresie. Problematyka ta, w odniesieniu do Dowództwa Sił Powietrznych RP, poddawana jest badaniom w Wydziale Lotnictwa i Obrony Powietrznej (WWLOP) Akademii Obrony Narodowej (AON). Miarą efektywności działania Sił Powietrznych RP, niezależnie od warunków i celów w jakich i dla jakich ono działa (wojennych czy też innych niż wojna, w tym typowych operacji pokojowych) jest stopień spełnienia stawianych przed nim wymagań. Jego interpretacja polega na maksymalizowaniu walorów, korzyści, udogodnień i zasobów będących w dyspozycji sił powietrznych, czyli stanu zaplecza, które głównie stanowi potencjał logistyczny².

Nie bez racji stwierdza się również, że każde zadanie SP jest wykonalne w warunkach dobrze zorganizowanej logistyki. Inaczej: działanie SP jest tym bardziej skuteczne im skuteczniejsza jest działalność logistyczna, a to jest tym pewniejsze im prostszymi metodami się ją realizuje.

---

¹ Ćwiczenie dowódczo-sztabowe pk. Bizon przeprowadzone w 2000 roku z kierowniczą kadram logistyki DWLOP oraz ćwiczenia (wydziałowe gry wojenne) przeprowadzone w Wydziale Lotnictwa i Obrony Powietrznej AON w latach 2000–2001.

² Potencjał logistyczny (produkcyjno-usługowy) lotnictwa SP to siły i środki (z ich umiejętnościami oraz możliwościami) zorganizowane w zinstytucjonalizowane organy (np. zakłady, przedsiębiorstwa, placówki, bazy, składy, składnice, warsztaty itp.) wraz z przynależną im infrastrukturą (obiektami, urządzeniami), zaangażowane w procesach wytwarzania dóbr materialnych oraz świadczenie różnego rodzaju usług (przewozowych, transportowych, ewakuacyjnych, obsługowo-remontowych, medycznych, socjalno-bytowych

Zainteresowanie uwarunkowaniami, organizacją i kierowaniem działaniami SP RP w zakresie wsparcia przez państwo gospodarza, jako jednym ze sposobów realizacji zadań logistycznych w operacjach SP wynika z uznania tego sposobu jako jednego z podstawowych w NATO.

W takich warunkach uwidacznia się potrzeba mocnego, innego podejścia do logistyki, a jej organizacja powinna być adekwatna do zamiarów operacyjnych. A zatem obecnie, w operacjach zaplanowanych i ocenianych ekonomicznie, musi być celowa i ukierunkowana.

Zarówno pod względem teoretycznym, jak i praktycznym określenie organizacji działań logistycznych SP w operacjach, szczególnie poza granicami kraju, jest obecnie traktowane w SP RP jako zadanie podstawowe. Tu swoje miejsce znalazły rozważania o różnych zakresach, formach i sposobach realizacji zadań logistycznych, możliwościach wsparcia wysiłków narodowych przez państwo gospodarza (HNS), czy też współdziałające kontyngenty państw biorących udział w operacji. Tu swoje miejsce znalazły rozważania o różnych zakresach, formach i sposobach realizacji zadań logistycznych, możliwościach wsparcia wysiłków narodowych przez państwo gospodarza, czy też współdziałające kontyngenty państw biorących udział w operacji. Obszarem szczególnego zainteresowania autorów opracowania z pakietu możliwych metod zabezpieczenia i wsparcia logistycznego SP w operacjach był ten z wykorzystaniem możliwości państwa gospodarza, a głównie problem, który wyraża się dążeniem do zapewnienia możliwości realizacji zadań SP w zakresie logistycznym w operacjach prowadzonych z obszaru lub poza obszarem kraju, z wykorzystaniem tej wybranej metody.

Z pewnością gotowość autorów do podjęcia badań i chęć rozwiązania pojawiającego się problemu nie ułatwia fakt niemal całkowitego (do marca 2002 roku³) braku doświadczeń naszych SP, ich logistyki, w tego typu działaniach logistycznych. Brakowało również naukowo uzasadnionych koncepcji organizacji działań logistycznych w ramach HNS, a stosowanie dotychczasowych rozwiązań,

---

itp.), koniecznych do zagwarantowania (stworzenia, utrzymywania i odtwarzania) warunków efektywnego wykonywania zadań w czasie pokoju i wojny.

³ W marcu 2002 roku odbyło się ćwiczenie pk. *Strong Resolve 2002*, w którym Polska wypełniała obowiązki państwa gospodarza.

tworzonych na podstawie odmiennych założeń teoretycznych, w innych warunkach oraz dla innych potrzeb wydaje się niecelowe. **A zatem niezbędne było zdobycie stosownej wiedzy i znalezienie odpowiedzi na pytanie – jak wywiązać się z obowiązku zapewnienia zasobów logistycznych oraz jak organizować działalność logistyczną SP RP i NATO w ramach państwa gospodarza?**

Tak postawiony problem określał cel badań, którym było: **opracowanie założeń organizacji i kierowania działaniami logistycznymi SP RP w zakresie wsparcia logistycznego przez państwo gospodarza.** Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie zawarte w problemie badawczym ułatwiło sięgnięcie do doświadczeń dotyczących realizacji zadań logistycznych wojsk wykonujących zadania w składzie wielonarodowych sił NATO, szczególnie lotnictwa SP. W badaniach uwzględniono też wnioski z organizacji działalności logistycznej i realizacji w jej ramach zadań zabezpieczenia pododdziałów SP biorących udział w przedsięwzięciach szkoleniowych prowadzonych na obszarze państw Sojuszu. Rozwiązanie problemu badawczego pozwoliło osiągnąć cel badań. Niewątpliwie cel ten osiągnięto odpowiadając wcześniej na pytania uszczegóławiające niektóre zagadnienia wymienionego problemu. Pytania te ukierunkowały działalność badawczą w poszukiwaniu odpowiedzi w zakresie:

- jakie zależności występują pomiędzy założeniami użycia SP NATO w operacjach, właściwościami tych operacji, wymogami i założeniami działań logistycznych Sojuszu oraz warunkami w rejonie działań, a wielkością i strukturą potrzeb oraz organizacją jego zabezpieczenia logistycznego w ramach HNS?
- Jak realizowano działalność logistyczną lotnictwa SP NATO w dotychczasowych operacjach: w jakich warunkach? W jakim zakresie? W jaki sposób? Jakimi siłami? Jakimi środkami?, wykorzystując wariant HNS;
- Jakie posiadamy doświadczenia z zabezpieczenia logistycznego własnych wojsk innych RSZ, uczestniczących w operacjach NATO, oraz SP RP, biorących udział w przedsięwzięciach szkoleniowych, organizowanych na terenie państw Sojuszu i w jakim stopniu doświadczenia te można wykorzystać w celu rozwiązania problemu?

1. W jakim zakresie, przygotowując zabezpieczenie logistyczne pododdziałów SP RP, wydzielonych do realizacji zadań w operacji w ramach HNS poza granicami kraju lub na jego obszarze, można wykorzystać rozwiązania stosowane w dotychczasowych tego typu operacjach z udziałem SP NATO, a w jakim i dlaczego należy zastosować rozwiązania własne (narodowe) oraz jaką powinny one przybrać formę?

Po sformułowaniu głównego problemu naukowego i zagadnień (problemów szczegółowych) w początkowym etapie procesu badań naukowych, a w związku z tym nie dysponując jeszcze wystarczającą wiedzą o przedmiocie badań, założono hipotetycznie, iż w obecnych rozwiązaniach organizacyjnych logistyka SP RP nie dysponuje odpowiednim organem kierowania i organizowania działalności logistycznej w ramach HNS na obszarze i poza obszarem kraju. Zatem niezbędne wydawało się utworzenie organu na szczeblu państwowym, ministerstwa obrony narodowej, Sztabu Generalnego WP i sztabach rodzajów SZ RP, spełniającego funkcję wiodącą w zakresie realizacji zadań wsparcia ze strony państwa gospodarza. Należy przy tym uwzględnić, że stan ekonomiczny, również stan potencjału logistycznego większości państw członków NATO, w tym Polski, oraz organizacja i wyposażenie, a głównie możliwości realizacji zadań logistycznych ich sił zbrojnych, także w odniesieniu do SP sprawia, że koniecznością może okazać się specjalizacja w tych armiach w wykonywaniu określonych funkcji działań logistycznych w ramach HNS.

Uzyskanie odpowiedzi na wymienione wyżej pytania wymagało ustalenia zależności występujących pomiędzy założeniami użycia SP w operacjach, rodzajem zaangażowanych sił, celami oraz właściwościami operacji, wymogami i założeniami działań logistycznych Sojuszu oraz warunkami jej prowadzenia, a wielkością i strukturą potrzeb oraz organizacją jego zabezpieczenia logistycznego w ramach HNS. Niezbędne było poznanie uwarunkowań, doświadczeń i wniosków z przygotowania oraz realizacji działalności logistycznej SP NATO w dotychczasowych operacjach, w tym pokojowych, jak też pododdziałów SP RP, uczestniczących w przedsięwzięciach szkoleniowych na terenie państw Sojuszu. Należało również ocenić możliwość zastosowania do działalności logistycznej SP RP rozwiązań wykorzystywanych w

dotychczasowych operacjach różnego rodzaju, w których brały udział SP NATO oraz określić zakres przedsięwzięć logistycznych, których realizacja jest możliwa jedynie poprzez zaangażowanie potencjału narodowego. Ostatnią czynnością było opracowanie założeń organizacji i kierowania działaniami SP RP w operacjach w kraju i poza jego obszarem. Zrealizowanie tych przedsięwzięć ostatecznie doprowadziło do znalezienia odpowiedzi na sformułowane pytania, a w konsekwencji ułatwiłoby wywiązanie się z obowiązku i zapewnienie działalności logistycznej oddziałów i pododdziałów SP RP wydzielonych do realizacji zadań w operacji poza i z obszaru kraju. Jak już wspomniano niezwykle istotne z punktu widzenia sformułowania założeń teoretycznych organizacji działalności logistycznej pododdziałów SP RP w operacji było też poznanie uwarunkowań tej działalności. Uznając, że uwarunkowania to zespół czynników, zastrzeżeń, od których uzależnione jest istnienie (lub nieistnienie), bądź zrealizowanie czegoś, do rozważań przyjęto, że uwarunkowania działalności logistycznej SP RP w operacjach poza obszarem kraju, to zespół warunków (czynników, zastrzeżeń), od których jest ona uzależniona. Na podstawie analizy dostępnej literatury oraz obserwacji wydarzeń i faktów z realizacji zadań działalności logistycznej SP NATO podczas operacji oraz naszych SP, udało się wygenerować warunki (grupy warunków), od których uzależnione jest, bądź być może być, działanie logistyczne SP w operacjach poza obszarem kraju. Oto one:

- Sojusznicze i narodowe założenia teoretyczne użycia lotnictwa w tego typu operacjach (w tym strategia, taktyka) oraz standardy (ACE Forces Standards vol. III Standards for Air Forces);
- Rodzaj operacji, przyjęte cele ogólne i wynikające z nich zadania oraz cele i zadania SP RP, jak też wprowadzone ograniczenia;
- Charakter zaangażowanych sił: kategoria gotowości bojowej, skład bojowy, uzbrojenie oraz wyposażenie, natężenie działań oraz utrzymywany poziom standaryzacji, będący wyznacznikiem standardu potrzeb, mający bezpośredni wpływ na możliwości współdziałania w zakresie działalności logistycznej w ramach HNS;
- Logistyka rozumiana, zgodnie z treścią właściwej publikacji sojuszniczej, którą w tym przypadku jest NATO Glossary of Terms and Definitions – AAP – 6, jako nauka o przygotowaniu oraz wykonawstwie zadań przemieszczenia oraz

utrzymywania i odtwarzania zdolności bojowej wojsk; wymogi wobec logistyki, zakres (funkcje), zasady i założenia działań logistycznych, sposoby pozyskiwania zasobów logistycznych, warianty organizacyjne wielonarodowego zabezpieczenia logistycznego, jak też ustalone procedury działań logistycznych;

- Charakter rejonu bazowania, w tym miejsce bazowania – na obszarze innego państwa Sojuszu lub poza obszarem odpowiedzialności, odległość od krajowych baz zaopatrzenia, możliwości stosowania w realizacji zadań przewozowych i transportowych, w tym przemieszczenia do rejonu działań, dowozu oraz ewakuacji, środków poszczególnych rodzajów transportu;
- Warunki w rejonie bazowania: geograficzne, w tym fizyczno – geograficzne, klimatyczne, operacyjne, w tym oddziaływanie przeciwnika, prawno – ekonomiczne, administracyjne;
- Dysponowane zasoby logistyczne: wielkość i struktura zapasów środków oraz potencjał logistyczny własny, państwa gospodarza i zasoby lokalne oraz utrzymywany poziom standaryzacji, będący wyznacznikiem standardu możliwości, mający jak wcześniejszy standard potrzeb, bezpośredni wpływ na możliwości współdziałania w zakresie działalności logistycznej jako państwa gospodarza.

Nie sposób opisać wszystkie wyżej wymienione uwarunkowania nawet te odnoszące się, czy też wynikające z logistyki Sojuszu, jednak wypada chociaż wskazać na ważniejsze z nich. Najważniejsze wydają się być:

- Wymogi wobec logistyki, szczególnie te odnoszące się do elastyczności (zapewnienia wojskom uzbrojenia i sprzętu wojskowego (UiSW) o cechach oraz określonych możliwościach przewozowych, dostosowywania potencjału i organizacji zabezpieczenia logistycznego do potrzeb zabezpieczanych wojsk, w tym wariantów ich rozmieszczenia); wymóg strategicznej mobilności, organizacji przemieszczenia i zapewnienia środków transportowych; współdziałania i koordynacji (w tym współpracy cywilno – wojskowej- CIMIC) oraz wymóg standaryzacji. Posługując się terminami standaryzacja, interoperacyjność oraz kompatybilność, nie wolno zapominać, że jako minimum wymagań sojuszniczych dla osiągnięcia skuteczności bojowej przyjmuje się: interoperacyjność (poziom II) zasadniczych składników wyposażenia, wzajemną

- wymienialność (poziom III) podstawowych środków zaopatrzenia oraz wspólność (IV – najwyższy poziom) procedur działań logistycznych⁴;
- Funkcje logistyki nazywane także funkcjami działań logistycznych; uzyskanie gotowości do realizowania niektórych z nich, takich jak funkcja niszczenia niewybuchów, funkcja kontraktowa czy też funkcja budżetowa i finansowa, będzie niewątpliwie wymagało poznania procedur ich spełniania, dokonania zmian organizacyjnych lub nawet utworzenia nowych organów wykonawczych oraz kolejnych nakładów inwestycyjnych;
  - Zasady i założenia działań logistycznych. Wśród tych pierwszych wymieniane już wcześniej zasada odpowiedzialności i zasada zapewnienia zasobów logistycznych oraz nie mniej istotna zasada jasności sytuacji logistycznej; wśród założeń działań logistycznych szczególnie założenia dotyczące przygotowania i wydzielenia sił wielonarodowych w tym w ramach HNS odnoszące się szczególnie do działań nie wynikających z art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, m.in. dotyczące uwzględnienia potrzeb nieprzerwanej realizacji zadań, w przypadku przedłużenia planowanego okresu działań wojsk;
  - Sposoby pozyskiwania zasobów logistycznych, w tym zasobów innych państw Sojuszu, wspólnych zasobów sojuszniczych – zasobów logistycznych finansowanych wspólnie, wsparcia przez państwo gospodarza oraz zasobów miejscowych;
  - Warianty organizacyjne działalności logistycznej w obszarze HNS. Każdy z tych wariantów stwarza nowe możliwości, ułatwia organizację działań logistycznych, pozwala uniknąć dublowania wysiłków, a zatem wpływa też na obniżenie kosztów. Jednak w koncepcji zabezpieczenia logistycznego SP NATO szczególne znaczenie ma wzajemne odtwarzanie gotowości bojowej statków powietrznych (Aircraft Cross Servicing). Jest ono, obok baz tranzytowych (Enroute Bases), środków transportu powietrznego (Air Transport Assets) oraz uzupełniania paliwa w powietrzu (Air-to-Air Refueling), uznane za ważny czynnik zwielokrotniający możliwości wojsk Sojuszu, umożliwiający poprawę elastyczności, przewyższenie ograniczeń przestrzennych i organizacyjnych oraz zwiększenie natężenia działań lotnictwa sił powietrznych;

---

⁴ MC 319/1 – NATO Principles and policies for logistics.

- Procedury działań logistycznych (w tym również sprawozdawczości logistycznej).

Nawet zdając sobie sprawę z obiektywności wspomnianych wyżej warunków i jednocześnie subiektywności ich klasyfikacji, nie sposób zrezygnować z możliwości dokonania próby ich sklasyfikowania. W literaturze spotyka się zróżnicowane klasyfikacje uwarunkowań, w tym na przykład uwarunkowania: zewnętrzne i wewnętrzne, bezpośrednie i pośrednie, taktyczne, fizyczno-geograficzne, administracyjne, organizacyjne, specjalistyczne. Prawdopodobnie wiele zależy od przyjętego kryterium. Wydaje się, że wśród wyżej wymienionych można wyodrębnić uwarunkowania: stałe, względnie stałe i zmienne w czasie; zasadnicze (podstawowe) i podrzędne; o charakterze teoretycznym (wynikające z teorii) oraz o charakterze praktycznym (wynikające z praktyki); uzależniające potrzeby oraz uzależniające możliwości, w tym, w obu przypadkach, występowanie (bądź też niewystępowanie) określonych potrzeb oraz możliwości, ich rodzaj, strukturę i wielkość.

Wynika z tego, że nawet nie mając pewności co do prawidłowego i kompletnego wygenerowania wymienionych wyżej uwarunkowań, lecz jednocześnie dążąc do sformułowania założeń teoretycznych oraz opracowania koncepcji organizacji logistycznego SP w operacji z i poza obszarem kraju, nie powinno się rezygnować z możliwie najbardziej szerokiego poznania tego, od czego istnienia, bądź też nieistnienia możliwości (zużycie, oddziaływanie przeciwnika, straty, szkody) zależy zrealizowanie zadań działalności logistycznej w ramach HNS, a w konsekwencji zrealizowanie zadań przez SP oraz uwzględniając ich ciągłe pierwszoplanową rolę w tego typu działaniach, osiągnięcie celu operacji.

Ustalając przedmiotowy zakres badań objęto nimi:

- teoretyczne podstawy funkcjonowania HNS w NATO;
- możliwe warianty realizacji zadań logistycznych w ramach HNS. Badania dotyczyły założeń możliwych sposobów organizacji zabezpieczenia w aspekcie potrzeb i możliwości w zakresie HNS przez państwa NATO.

Ponadto w wyniku wcześniej ustalonych szczegółowych zagadnień problemu badawczego określono następujące zadania badawcze, których rozwiązanie przyczyniło się do osiągnięcia celu badań. Te zadania to:

- sprecyzowanie wykładni zasadniczych zagadnień podstaw teorii NATO w odniesieniu do HNS;
- poznanie uwarunkowań, doświadczeń i wniosków z przygotowania oraz realizacji zadań działalności logistycznej SP NATO w dotychczasowych operacjach jak też SP RP, uczestniczących w przedsięwzięciach szkoleniowych na terenie Sojuszu. W rezultacie ustalenie wad i zalet organizacji HNS w Sojuszu na przykładzie wybranych państw;
- na podstawie wniosków z analizy organizacji HNS tych państw NATO oraz na założeniach: koncepcji logistyki SZ RP w zakresie HNS, koncepcji wsparcia narodowego w aspekcie HNS, jak również założeń odnośnie HNS do ćwiczenia *Strong Resolve 2002*, określić możliwe założenia organizacji HNS w SP RP.
- w rezultacie, na podstawie sformułowanych uogólnień i wniosków końcowych, ustalić założenia organizacji HNS w SP RP.

Wykonanie założonych zadań badawczych i rozwiązanie sformułowanych problemów naukowych, a w konsekwencji tego osiągnięcie celu badań, dokonano stosując następujące metody badawcze:

1. do uzupełnienia materiału badawczego i wzmocnienia poznania przedmiotu badań:
  - badanie sądów (opinii) – poprzez wywiad z wybranymi osobami, posiadającymi informacje o tym przedmiocie;
  - obserwację naukową – w zależności od warunków obserwację bezpośrednią lub pośrednią przedmiotu badań;
2. do uporządkowania zebranego materiału badawczego, weryfikacji hipotez oraz sformułowania wniosków:
  - analizę – w dążeniu do wyodrębnienia, a tym samym umożliwienia kolejnego badania poszczególnych składników przedmiotu badań;
  - abstrahowanie – w celu skupienia uwagi na składnikach najbardziej istotnych;
  - porównanie – do określenia stopnia podobieństwa, względnie różnic pomiędzy wybranymi składnikami przedmiotu badań;

- analogię – do ułatwienia sformułowania wniosków szczegółowych;
- syntezę – w celu sformułowania wniosków ogólnych.

Wyniki badań i rozwiązań pozwoliły uogólnić, że wielkość i strukturę potrzeb oraz organizację działań logistycznych SP RP w ramach HNS w kraju i poza jego granicami determinują założenia jego użycia, właściwości tych operacji, ogólnie pojęte wymogi i założenia działań logistycznych Sojuszu oraz warunki w rejonie działań. Ponadto organizacja działań logistycznych SP w operacjach z obszaru i poza granicami kraju, będzie wymagała opracowania i wdrożenia nowych rozwiązań organizacyjno-funkcjonalnych, obejmujących nie brane dotychczas pod uwagę lub nawet nie w pełni jeszcze znane nam formy i sposoby działań logistycznych. Uwzględniając typy statków powietrznych w jakie obecnie wyposażone są nasze SP osiągające gotowość do współdziałania z SP NATO działalność logistyczną w ramach HNS podczas ich działań w operacjach poza obszarem kraju, szczególnie w zakresie zadań logistycznych zaliczanych do funkcji zaopatrzeniowej, obsługowej i remontowej oraz przewozowej i transportowej, będzie wymagało znacznego zaangażowania sił i środków narodowych, w zakresie pozostałych funkcji możliwy będzie udział państwa przyjmującego wydzielone przez nas wojska na swoje terytorium, zasobów sojuszniczych finansowanych wspólnie, ewentualnie zasobów innego z państw Sojuszu lub też komercyjnych zasobów miejscowych. Wyposażenie zaś SP RP w statki powietrzne typów użytkowanych przez SP państw Sojuszu pozwoli na znaczne poszerzenie możliwości wielowariantowego organizowania działalności logistycznej, w tym w formie HNS, w konsekwencji czego będzie ono bardziej elastyczne i ekonomiczne. Wiemy, że obecnie logistyka SP poszczególnych państw Sojuszu różni się, że osiągnęła różne poziomy interoperacyjności, a w związku z tym nie można traktować jej jako tej, która użyta w danym miejscu i czasie przez dane państwo zapewni wszechstronne działania SP własnych i innych. Dlatego w obecnym czasie, który w budowaniu układu zabezpieczenia logistycznego SP RP określa się „okresem przejściowym”, należy rozważać logistykę w operacjach SP jako logistykę narodową, której zmiany powinny dotyczyć i zmierzać w kierunku integracji logistyki w zakresie Sojuszu, między innymi, a może głównie z wykorzystaniem wariantu państwa gospodarza, ustalając jednocześnie wśród państw NATO, specjalizację

uwzględniając aktualne najwyższe jakościowo i ilościowo możliwości realizacji zadań w określonej funkcji działań logistycznych np. medycznej, technicznej itd.

Wymienione argumenty uzasadniały potrzebę i chęć podjęcia próby naukowego podejścia do powstałej sytuacji problemowej i opracowania pracy badawczej na temat:

ORGANIZACJA I KIEROWANIE DZIAŁANAMI SP RP W ZAKRESIE WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA

Prezentowana praca składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, wykazu literatury oraz załączników.

We wstępie zawarte są główne założenia sposobu podejścia do powyższego problemu, w tym przede wszystkim założone cele badań oraz hipotezy robocze.

Rozdział pierwszy to teoretyczne podstawy teorii Sojuszu w zakresie wsparcia przez państwo gospodarza (HNS).

Rozdział drugi to wyniki badań nad zasadniczymi, organizacyjnymi aspektami HNS w wybranych państwach Sojuszu.

Rozdział trzeci obejmuje badania koncepcji logistyki SZ RP, *Koncepcji systemu wsparcia narodowego* oraz założenia do ćwiczenia *Strong Resolve 2002* w aspekcie proponowanych rozwiązań organizacyjnych w zakresie realizacji przez organy logistyki SP RP przedsięwzięć w ramach wsparcia jako państwo gospodarz.

Rozdział czwarty to uogólnienia i wnioski, które zawierają przede wszystkim wyniki analiz porównawczych badanych problemów HNS przez organy logistyki SP RP, co było przydatne do sformułowania założeń organizacji i kierowania tym wsparciem przez wymienione organy. Ze względu na cel badań stanowi on ważną część wynikową i weryfikacyjną założonych hipotez badań.

Zakończenie obejmuje przede wszystkim podsumowanie przeprowadzonych badań, w tym ocenę stopnia osiągnięcia celu badawczego. Zaznaczyliśmy w nim także potrzebę dalszych badań problemu.

Bibliografia obejmuje zasadniczą literaturę dotyczącą zagadnień metodycznych i merytorycznych studium. Umieściliśmy w niej również wydawnictwa o charakterze encyklopedycznym oraz słownikowym, w tym obcojęzyczne.

1. PODSTAWY TEORII SOJUSZU W ZAKRESIE WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA

1. 1. Głównie pojęcia i zasady NATO w zakresie wsparcia przez państwo gospodarza

Analizując, nawet zupełnie pobieżnie, poszczególne, możliwe scenariusze rozwoju sytuacji geopolitycznej oraz wynikające z nich rodzaje zagrożeń i warianty koalicyjnego użycia wojsk NATO, łatwo dostrzegamy, że bardzo często wiążą się one z wydzieleniem i użyciem kontyngentów narodowych poszczególnych sojuszników, poza granicami wydzielających je państw. Naturalną konsekwencją takiego działania, tj. wydzielenia wojsk poza obszar kraju, jest znaczne wydłużenie, a nawet zerwanie, dotychczasowego łańcucha dostaw zaopatrzenia i usług. Powoduje to, że uznawane wcześniej (podczas pobytu i prowadzenia działań na obszarze własnego kraju) za najlepsze, narodowe źródła zasobów logistycznych stają się, czy to z powodów operacyjnych czy też ekonomicznych, niewystarczające. Ponadto, wyjście poza granice kraju oznacza również konieczność opuszczenia zajmowanych dotychczas, przystosowanych dokładnie do specyficznych potrzeb, obiektów infrastruktury, tak ważnych, zwłaszcza dla lotnictwa sił powietrznych. A zatem, zarówno w działaniach wynikających z art. 5. Traktatu Waszyngtońskiego, w ramach obrony koalicyjnej, w składzie sił wzmocnienia, jak i, szczególnie, w działaniach nie wynikających z treści tego artykułu oraz podczas ćwiczeń sojuszniczych, przygotowujących do prowadzenia wspólnych działań, poszczególni koalicjanci muszą posiadać dostęp do innych, niż wyłącznie narodowe, źródeł zasobów logistycznych dla wojsk wydzielonych przez siebie na obszar innego państwa.

Studiując publikacje sojusznicze znajdujemy tam wiele sklasyfikowanych i opisanych potencjalnych źródeł zasobów oraz sposobów ich pozyskiwania. Można tu wymienić: sojusznicze zasoby logistyczne finansowane wspólnie (commonly funded logistic resources), zasoby innego państwa, czy też innych państw Sojuszu, w tym: państwa wiodącego (lead nation), państwa wyspecjalizowanego (role specialist nation), specjalizującego się w określonym asortymencie środków zaopatrzenia lub świadczącego dany rodzaj usług logistycznych, czy też państwa realizującego zadania

w ramach programu wzajemnego odtwarzania gotowości bojowej statków powietrznych (Aircraft Cross-Servicing Programme), jak również państwa (państw) wydzielającego swoje zasoby w ramach wielonarodowego zintegrowanego zabezpieczenia logistycznego (multinational integrated logistic support). Mogą to być również, dostępne na rynku komercyjnym, zasoby miejscowe w którymkolwiek z państw, w tym także w państwie spoza Sojuszu, pozyskiwane poprzez ich kontraktowanie (local contracting). Jak wynika z powyższego, można wyspecyfikować całkiem obszerną listę takich, innych niż wyłącznie narodowe, źródeł zasobów logistycznych, dostępnych dla wojsk wydzielonych na obszar innego państwa. Wszystkie z tych wyżej wymienionych źródeł mają jednak, szczególnie z punktu widzenia planowania logistycznego, pewne wady, z których za najważniejsze należy uznać ich ograniczony zakres oraz doraźność, a zatem znaczną nieprzewidywalność występowania w określonym miejscu i czasie w przyszłości. Znacznie większe, wszak rządowe, gwarancje dostępności do źródeł oraz niemal pewność pozyskania środków i usług, przy potencjalnie szerokim zakresie zasobów logistycznych, umożliwia wojskom, prowadzącym działania poza obszarem kraju, wsparcie przez państwo gospodarza (Host Nation Support – HNS). Wspomniana wyżej pewność nie wynika jednak z „nadania”. Jej uzyskanie wymaga znajomości i przestrzegania stosownych procedur oraz zrealizowania, na wielu różnych szczeblach, w tym także poza siłami zbrojnymi, szeregu złożonych przedsięwzięć przygotowawczych.

Po przystąpieniu do Sojuszu Północnoatlantyckiego, nasze państwo, w tym także jego siły zbrojne, stanęło w obliczu realizacji wymagań, jakie powinno spełnić w związku z pełnieniem, w czasie pokoju, kryzysu i konfliktu zbrojnego, roli państwa gospodarza (państwa goszczącego).

Można się nie zgodzić z tezą, że podczas wielonarodowych operacji wojskowych, a także ćwiczeń, zasoby państwa gospodarza są jednym (choć nie jedynym) z głównych źródeł zasobów, w tym także zasobów logistycznych, dla sił sojuszniczych, jednak trudno wyobrazić sobie przekraczanie granic, przemieszczanie się, rozmieszczanie i prowadzenie działań bez wsparcia przez państwo gospodarza. Proces planowania tego wsparcia realizowany jest w ramach planowania obronnego i stanowi jedno z ważniejszych zadań resortu obrony narodowej, jednak w jego realizacji powinni brać udział także kompetentni przedstawiciele innych właściwych

ministerstw. Ważne przy tym jest aby problematykę HNS, z perspektywy sił zbrojnych jak i całego państwa, postrzegać w dwóch aspektach:

- pierwszy – Polska jako państwo gospodarz dla sił sojuszniczych, wraz z wątpliwością – czy w przypadku zagrożenia udzieli nam pomocy ktoś, kogo nie będziemy w stanie przyjąć na naszym terytorium i udzielić mu pomocy?
- drugi – Polska jako odbiorca świadczeń, realizowanych, w ramach HNS, przez określone państwa, na terytorium których wydzielone przez nas wojska mogą się znaleźć.

W naszych siłach zbrojnych już od kilku lat tematyka HNS jest podejmowana podczas seminariów, konferencji oraz warsztatów, także o charakterze międzynarodowym. Szczególnie ważne i wartościowe w tym zakresie były przedsięwzięcia organizowane przez Generalny Zarząd Logistyki Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Wystarczy wspomnieć seminarium polsko-amerykańskie, z udziałem przedstawicieli Logistics Management Institute, w 1998 r. oraz warsztaty w latach 1999, 2000 i 2001, w których, w charakterze wykładowców i doradców, uczestniczyli przedstawiciele sił zbrojnych Holandii.

Badania rozpoczęliśmy od krótkiego przeglądu sojuszniczych dokumentów normatywnych, regulujących problematykę HNS. Dokumentem najwyższej rangi, zawierającym definicje podstawowych pojęć oraz zasady i założenia wsparcia przez państwo gospodarza, pozostaje MC 334/1 – NATO Principles and Policies for HNS Planning. Drugim z ważnych dokumentów jest wydana we wrześniu ubiegłego roku publikacja AJP-4.5 (ALP-12A) – Allied Joint Host Nation Support Doctrine and Procedures, zawierająca nowe procedury przygotowania wsparcia oraz wzory i przykłady sporządzanych dokumentów (tym samym też straciła ważność publikacja ALP-12 – Guidance for the Planning and Preparation of Host Nation Support Agreements/Arrangements). Z punktu widzenia Sił Powietrznych, za dokument normatywny, w tym zakresie, należy potraktować także publikację ALP-4.3 (ALP-13) – Air Forces Doctrine and Procedures. Zawiera ona wzory niektórych dokumentów, opracowywanych w procesie przygotowania HNS, specyficznych dla baz lotniczych i lotnisk. Są to: MC 334/1(NATO Principles and Policies for HNS Planning – Zasady i założenia NATO w zakresie przygotowania HNS), Wytyczne do planowania i przygotowania umów/porozumień w zakresie wsparcia przez państwo

gospodarza (Guidance for the Planning and Preparation of Host Nation Support Agreements/Arrangements), AJP-4.5 (ALP-12A) Allied Joint Host Nation Support Doctrine and Procedures – Sojusznicza wspólna doktryna i procedury wsparcia przez państwo gospodarza Air Forces Logistic Doctrine and Procedures – Doktryna i procedury logistyki sił powietrznych.

Podstawowy pojęciem związanym z badaną problematyką jest wsparcie przez państwo gospodarza to: „cywilna i wojskowa pomoc, udzielana, przez państwo gospodarza w czasie pokoju, kryzysu i wojny, wojskom sojuszniczym i instytucjom, które są rozmieszczone na terytorium państwa gospodarza, prowadzą działania na nim, lub przemieszczają się przez nie; podstawę takiej pomocy stanowią porozumienia zawarte pomiędzy właściwymi władzami państwa gospodarza (państw gospodarzy) i państwa wysyłającego (państw wysyłających) i/lub władzami NATO”¹. Po drugie, państwo gospodarz (Host Nation – HN) to: „państwo, które przyjmuje wojska i/lub zaopatrzenie wojsk sojuszniczych oraz instytucje, rozmieszczone na terytorium państwa gospodarza, prowadzące działania na nim, lub przemieszczające się przez nie”². Po trzecie, państwo wysyłające (Sending Nation – SN) to: „państwo wydzielające swoje wojska, zaopatrzenie i/lub narodowe komponenty sił wielonarodowych i zgłaszające potrzebę uzyskania wsparcia, logistycznego oraz innego, podczas przemieszczania się przez terytorium państwa gospodarza lub prowadzenia działań na tym terytorium”³. Definicje te nie wymagają komentarza, zwróćmy jedynie uwagę na to, że wsparcie przez państwo gospodarza to nie zabezpieczenie przyjmowanych wojsk, lecz jedynie udzielana im pomoc, że pomoc ta ma charakter nie tylko wojskowy ale i cywilny oraz jest ona udzielana na podstawie porozumień zawieranych pomiędzy rządami zainteresowanych państw.

W zakresie HNS Sojusz stosuje osiem zasad. Większość z nich, bo aż siedem nawiązuje do ogólnych zasad logistycznych, a mianowicie:

- Odpowiedzialność (Responsibility) ponoszona jest wspólnie, przez poszczególne państwa jak i władze NATO;
- Pozyskiwanie zasobów logistycznych (Provision) mówi o tym, że HNS jest zasadniczym sposobem uzupełniania organicznych sił i środków zabezpieczenia

---

¹ MC 334/1 NATO Principles and Policies for HNS Planning.

² Tamże

³ Tamże

dla wydzielanych wojsk, państwa gospodarze będą udzielały wsparcia w możliwie największym zakresie, zgodnie z własnymi przepisami prawa, priorytetami i aktualnymi możliwościami⁴;

- Kompetencje (Authority) – dowódca NATO powinien posiadać uprawnienia do planowania, rozwijania i realizacji HNS, nie mogą one jednak naruszać praw państw wysyłających swoje wojska, w tym szczególnie praw do negocjowania i zawierania umów dwustronnych bezpośrednio z państwem gospodarzem;
- Współdziałanie (Cooperation), realizowane pomiędzy państwem gospodarzem, państwami wysyłającymi, a władzami NATO, pozwala wyeliminować niepotrzebne współzawodnictwo o pozyskanie zasobów⁵;
- Koordynowanie (Coordination) w zakresie planowania i realizacji HNS, pomiędzy władzami poszczególnych państw i NATO, ma zasadnicze znaczenie ze względu na efektywność i sprawność działań oraz unikanie wspomnianego wyżej, zbędnego współzawodnictwa o zasoby; powinno być ono prowadzone na odpowiednich poziomach i w miarę potrzeb obejmować państwa spoza Sojuszu, ONZ, UZE, OBWE oraz organizacje pozarządowe;
- Ekonomiczność (Economy) oznacza takie przygotowanie i realizację HNS, które zapewnią nie tylko najbardziej odpowiednie i skuteczne, ale również ekonomiczne wykorzystanie dostępnych zasobów, zgodnie z ideą: ilość, jakość, miejsce, czas oraz lepiej, szybciej, taniej;
- Jasność sytuacji (Visibility) dotyczy potrzeby posiadania, przez właściwych dowódców Sojuszu oraz państw wysyłających, dostępu do informacji w zakresie stanu oraz poziomu przygotowania i realizacji wsparcia przez państwo gospodarza wojsk oraz instytucji sojuszniczych;
- Zwrot kosztów (Reimbursement) narodowych, ponoszonych przez poszczególne państwa, jak też wspólnych powinien być uzgadniany pomiędzy państwem gospodarzem i państwami wysyłającymi oraz, w stosownych przypadkach, z władzami NATO.

---

⁴ Swoje możliwości w zakresie wsparcia państwa gospodarze powinny formułować w postaci katalogu możliwości (Capability Catalog – CapCat).

⁵ Takie współzawodnictwo może przede wszystkim doprowadzić na danym obszarze do podniesienia cen określonych towarów lub usług oraz, co jest bardzo prawdopodobne, do nie uwzględniania priorytetów. Np. może zaistnieć sytuacja, w której wojska jednego z państw wysyłających, na których nie spoczywa główny wysiłek operacji, będą w pełni zaopatrzone natomiast u pozostałych wystąpią niedobory.

- Ewentualne kwestie sporne w zakresie zwrotu kosztów rozwiązywane są przez władze Sojuszu.

Przygotowanie HNS ma charakter dynamiczny. Przypomina, w pewnym stopniu, metodę równoległą w procesie podejmowania decyzji. Jego przebieg zależy od sytuacji operacyjno-taktycznej, wiarygodnej i aktualnej bazy danych, stopnia wykształcenia personelu, poziomu zaawansowania prac pomiędzy zainteresowanymi stronami⁶ itd. W procesie tym mogą wystąpić w jednym czasie różne jego etapy. Aby dokładnie zrozumieć istotę zmian procedur przygotowania HNS, zawartych w publikacji AJP-4.5 (ALP-12A), wypada najpierw w skrócie przypomnieć rozwiązania obowiązujące poprzednio. Do września ubiegłego roku, zgodnie z treścią obowiązującej wtedy publikacji ALP-12, należało postępować w sposób następujący.

- I. Zidentyfikowanie potrzeb HNS. Sojusznicze plany operacyjne zawierają podstawowe założenia koncepcyjne wymagań w zakresie wsparcia. Dowódcy NATO posiadający odpowiednie uprawnienia prowadzą uzgodnienia lub zawierają stosowne umowy (Host Nation Support Agreement/Arrangement – HNSA).
- II. Zawieranie porozumienia ogólnego (General Agreement – GA) lub memorandum w sprawie porozumienia (Memorandum of Understanding – MOU). Kraj, lub dowódca NATO, wnoszący o HNS, inicjuje negocjacje z odpowiednimi władzami państwa gospodarza. Na zakończenie procesu negocjacyjnego, podpisany jest, na szczeblu rządowym, GA lub MOU, akceptujący konieczność zawarcia umowy dwustronnej i upoważniający do prowadzenia dalszych prac.
- III. Dokonywanie uzgodnień technicznych (Technical Agreement – TA). W celu ich prowadzenia powoływany był odpowiedni połączony komitet, który kontynuował dalsze, szczegółowe negocjacje oraz dokonywał uzgodnień, dotyczących rodzaju i zakresu wsparcia oraz warunków prawnych i finansowych, zarówno cywilnych jak i wojskowych.
- IV. Opracowywanie wspólnego planu wsparcia przez państwo gospodarza (Joint Host Nation Support Plan – JHNSP). Zawiera on szczegółowe reguły i procedury realizacyjne opracowane w formie umów i porozumień. Posiada aneksy, dotyczące

---

⁶ Do 1999 roku poszczególne państwa NATO zrealizowały następujące przedsięwzięcia: w etapie I – MOU podpisały m.in. Dania, Norwegia, Włochy, w etapie II SOR podpisały również te państwa; natomiast przedsięwzięcia etapu I rozpoczęły m.in. Belgia, Grecja, Luksemburg, Turcja, a drugiego m.in. Włochy, Holandia, Portugalia, W. Brytania. Etap III realizuje Hiszpania. Zbiór materiałów z kursu "Wsparcie przez państwo gospodarza /HNS/" prowadzonego przez ekspertów z SHAPE i AFCENT, Balatonkense 22-24.06.1999.

tematów specjalistycznych, zwykle odnoszące się do uzgodnień technicznych (TA). W celu opracowania wyżej wymienionych planów, państwa i dowódcy mogły powoływać połączone komisje i podkomisje planowania.

V. Wdrażanie. W razie potrzeby powoływany był połączony komitet wykonawczy, w skład którego wchodziłi przedstawiciele krajów i odpowiednich dowódców. Celem działania komitetu było kierowanie procesem implementacyjnym i opracowanie uzgodnionych wspólnych planów wdrożeniowych (Joint Implementation Plan – JIP), które są szczegółowymi planami, zawierającymi dane umożliwiające realizację HNS w okresie pokoju, kryzysu lub wojny.

Zaprezentowany powyżej schemat przebiegu procesu przygotowania HNS nie wygląda na nazbyt skomplikowany, jednak nawet po wnikliwym przestudiowaniu publikacji ALP-12 pozostawało całe mnóstwo wątpliwości i pytań, głównie o to jak wykonywać poszczególne czynności przygotowawcze. Nic dziwnego, wszak sojusznicze wskazówki do realizacji kolejnych etapów tego procesu zawarte były w kilku wierszach i ograniczały się często do stwierdzenia, że *jeżeli zachodzi potrzeba do przeprowadzenia określonych czynności może zostać powołany odpowiedni komitet lub komisję*. Niewątpliwie, dla kogoś kto pierwszy raz miał do czynienia z tymi problemami była to lektura bardzo trudna. Tym bardziej trudno było wykonawcom, na poszczególnych szczeblach organizacyjnych wojsk, którzy mieli to wszystko wdrażać. O tym, że procedury zawarte w publikacji ALP-12 nie były najlepsze oraz zdecydowanie nieczytelne świadczy dokonanie ich zmiany, co miało miejsce we wrześniu ubiegłego roku. Na pierwszy rzut oka zmiany te mają jedynie charakter kosmetyczny, wszak w dalszym ciągu proces przygotowania HNS obejmuje 5 etapów, jednak postaramy się przekonać, że są one jednak znacznie większe. Jest to możliwe między innymi także dzięki znacznie lepszemu poziomowi opracowania publikacji AJP-4.5, która zawiera zdecydowanie bardziej jasny i szczegółowy opis tego procesu.

W etapie I sojuszniczy dowódca szczebla strategicznego (NATO Cdr⁷) określa ogólne wymagania w zakresie HNS oraz formułuje i przesyła do HN stosowny wniosek o zapewnienie wsparcia. Po dokonaniu analizy potrzeb wyszczególnionych w powyższym wniosku dochodzi do spotkania przedstawicieli NATO Cdr i HN, w celu wstępnego (na razie jeszcze nieformalnego) uzgodnienia ogólnych stanowisk stron

---

⁷ W przypadku ćwiczenia „STRONG RESOLVE 2002” jest to wspomniany wyżej SACLANT.

(jest to zarazem najwcześniejszy moment, w którym – w celu skrócenia łącznego czasu trwania przygotowań HNS – można przystąpić do realizacji zadań etapu II). Czynności etapu I kończą się wypracowaniem (pośrednio, w postaci konsultacji uczestniczą w nim SN), a następnie zawarciem (przez NATO Cdr oraz przedstawiciela rządu HN), porozumienia ogólnego. Jest to dokument spinający prowadzone (dwo lub wielostronne) uzgodnienia, wyrażający zamiar lub zobowiązania w zakresie wsparcia wojsk i instytucji sojuszniczych. Zapewnia ono, wzajemnie uzgodnione podstawy wojskowo-polityczne dla wypracowania podporządkowanych mu dokumentów wdrożeniowych. MOU jest podstawowym dokumentem w procesie planowania HNS, potwierdzającym potrzebę formalnego ustanowienia nadrzędnych zasad, obejmujących zapewnienie wsparcia pomiędzy dowództwami strategicznymi, państwami wysyłającymi i państwem gospodarzem oraz dającym upoważnienie do prowadzenia dalszych prac.

Powinny w nim zostać zawarte: definicje, cel MOU, zakres i ustalenia ogólne, wykaz dokumentów (na podstawie których będzie realizowane wsparcie), obowiązki poszczególnych stron porozumienia, zasady finansowania, sposoby postępowania w przypadku jakichkolwiek roszczeń ze strony państw uczestniczących w operacji (ćwiczeniu), ustalenia w zakresie ochrony środowiska, środki bezpieczeństwa, postępowanie w przypadku kwestii spornych, tryb postępowania w przypadku zaistniałych zmian, termin rozpoczęcia, czas trwania oraz wygaśnięcia porozumienia. Ponieważ, oprócz instytucji (np. dowództw) sojuszniczych, ze wsparcia będą korzystały wojska wydzielane przez poszczególne państwa i właśnie te państwa będą później ponosiły koszty świadczeń udzielonych ich wojskom (tzw. koszty narodowe), po zawarciu porozumienia ogólnego jest ono (pomimo wspomnianych wyżej konsultacji) przedstawiane do ostatecznej akceptacji poszczególnym SN. Stanowisko państwa wysyłającego (w zależności od tego czy w pełni akceptuje ono przedłożone MOU, czy też zawiera jednak zastrzeżenia) jest wyrażane w postaci odpowiedniego dokumentu – noty o akcesji (Note of Accession – NOA) lub deklaracji intencji (Statement of Intention – SOI). Nota o akcesji wyraża decyzję państwa wysyłającego o przystąpieniu do operacji (ćwiczenia) oraz zamiarze korzystania z HNS, realizowanego na podstawie MOU zawartego przez NATO Cdr i HN. Decyzja

państwa wysyłającego o uczestnictwie w operacji (ćwiczeniu), jednak z pewnymi jego zastrzeżeniami (uwagami), oznajmiana jest w postaci deklaracji intencji.

Etap II procesu przygotowania HNS skupia się wokół wstępnego określenia potrzeb, wojsk i instytucji sojusznicznych (NATO F), w zakresie HNS. Rozpoczyna się on od przeprowadzenia na terenie państwa gospodarza, przez przedstawicieli właściwych dowódców sojusznicznych oraz państw wysyłających, pierwszego, ogólnego rekonesansu. Jego wyniki pozwalają na zweryfikowanie narodowych oczekiwań i opracowanie wstępnego zestawienia potrzeb, przy tym państwa wysyłające wypełniają kolumny 1 i 2. Zestawienia te (opracowane przez poszczególne dowództwa sojuszniczne i SN trafiają następnie do właściwego NATO Cdr (zapewnia mu to wgląd w przebieg procesu przygotowania HNS) oraz do państwa gospodarza (jest to najwcześniejszy moment, w którym można przystąpić do realizacji zadań etapu III). Wstępne zestawienie potrzeb jest dokumentem wyszczególniającym siły i sprzęt planowany do rozmieszczenia lub rozwinięcia wraz z potrzebami, które zapewnią to rozwinięcie czyli obiektami, instalacjami, środkami materiałowo-technicznymi oraz odpowiednimi usługami. Oczywiście jest, że dokument ten powinien uwzględniać potencjalne możliwości państwa gospodarza, wyrażone w opracowanym przez to państwo katalogu możliwości. Jak wspomniano wyżej wstępne zestawienia potrzeb trafiają do państwa gospodarza, które określa dostępność zapotrzebowanych środków i usług oraz wskazuje niedobory i proponuje warunki finansowe wsparcia (wypełnia kolumny 3-5).

W etapie III, dokonywane są uzgodnienia szczegółowe HNS. W ich wyniku opracowywany jest dokument o nazwie uzgodnienia techniczne (Technical Arrangement – TA), który zawiera wszelkie ustalenia, niezbędne dla realizacji dalszych prac przygotowawczych. Obejmuje on koncepcję, obowiązki, procedury oraz szczegółowe uregulowania finansowe i prawne, w zakresie zapewnienia wsparcia państwu wysyłającemu przez państwo gospodarza. Ich główną treścią są sposoby spełnienia przez państwo gospodarza wymagań Sojuszu i państw wysyłających oraz ogólne procedury i ustalenia dotyczące wprowadzania ich w życie. TA uzupełniają MOU, a zarazem ułatwiają sporządzenie, w ostatnim etapie tego procesu, uzgodnień wdrożeniowych.

Etap IV przypomina nieco etap II. W jego trakcie przeprowadzany jest drugi rekonesans oraz uszczegółowione zostają określone wcześniej (właśnie w II etapie) wstępne potrzeby wsparcia. W pracach tych uczestniczą przedstawiciele wszystkich zainteresowanych stron. Efektem tego etapu jest opracowanie, uzgodnienie i formalne przedstawienie państwu gospodarzowi szczegółowych zestawień potrzeb, przy tym znów, tak jak w etapie drugim, potencjalni odbiorcy świadczeń wypełniają kolumny 1 i 2 (forma i układ zestawienia szczegółowego nie różni się od poznanego już zestawienia wstępnego, niewątpliwie różni je natomiast treść, przede wszystkim stopień precyzji, konkretność wyszczególnionych w nich potrzeb).

Etap V rozpoczyna państwo gospodarz, które tak jak wcześniej (w II etapie) ustosunkowuje się do zapisów zawartych w zestawieniach potrzeb. Wypełnia kolumny 3-5 SOR, a następnie opracowuje projekt ostatniego z dokumentów przygotowawczych tj. wspólne uzgodnienia wdrożeniowe (Joint Implementation Arrangement – JIA). Określa on zobowiązania poszczególnych stron, z jednej strony w zakresie zapewnienia, a z drugiej w zakresie odbioru świadczeń w ramach HNS. Jest on sporządzany głównie na podstawie wypracowanych w etapie III uzgodnień technicznych i zawiera szczegółowe informacje o zapotrzebowanym i oferowanym wsparciu, ścisłe lokalne procedury wdrażania przyjętych uzgodnień oraz równie szczegółowe ustalenia dotyczące wzajemnych rozliczeń finansowych. Ze względu na specyfikę potrzeb pododdziałów lotnictwa oraz możliwości baz lotniczych i lotnisk, wzór JIA dla tego typu obiektów różni się od wzoru podstawowego, zawartego w publikacji AJP-4.5 (ALP-12A). Stosowny wzór tego dokumentu stanowi załącznik do wspomnianej na wstępie publikacji Alp-4.3 (ALP-13). JIA składa się z części ogólnej, pisanej tekstem otwartym, oraz mnóstwa załączników zawierających tabele (o układzie takim samym jak w SOR), dotyczących poszczególnych klas środków zaopatrzenia, urządzeń, obiektów i usług (w tym również zabezpieczenia bojowego, dowodzenia i łączności). W załączniku zawierającym wzór JIA znajdziemy też nieco wskazówek i procedur dotyczących przeprowadzenia rekonesansu obiektów lotniskowych.

Od początku przemian ustrojowych w Polsce dążeniem decydentów było wstąpienie naszego kraju do struktur obronnych Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO – North Atlantic Treaty Organization). Wiązało się to

ściśle z przeorientowaniem polskich sił zbrojnych do wymagań i potrzeb Sojuszu. Wymagania te Sojusz przedstawia w postaci celów dla sił zbrojnych, których osiągnięcie ma doprowadzić do spełnienia jego standardów. W NATO funkcjonują cztery poziomy standaryzacji⁸: kompatybilność (compatibility), interoperacyjność (interoperability), wzajemna wymienialność (interchangeability) i wspólność (commonlity). Kompatybilność jest pierwszym poziomem standaryzacji, który dopuszcza funkcjonowanie (w tym samym systemie) dwu lub więcej składników wyposażenia, uzbrojenia, sprzętu czy też obiektu, bez wzajemnego niekorzystnego oddziaływania. Termin interoperacyjność często używany jest do określania wszystkich poziomów standaryzacji. Stanowi on o zdolności systemów, jednostek, wojsk do świadczenia usług lub ich przyjmowania (od innych systemów, jednostek, wojsk) oraz wykorzystania tych usług w celu bardziej skutecznego, wspólnego działania. Następnym poziomem jest wzajemna wymienialność. Opisuje on warunki, które muszą być spełnione w przypadku gdy dwa lub więcej obiektów posiadają takie same lub równoważne charakterystyki fizyczne i funkcjonalne, taką samą trwałość i mogą być wzajemnie wymieniane, bez zmian swoich własności oraz własności obiektów z nimi współdziałających, bez uzupełniania ich dodatkowymi obiektami za wyjątkiem dostrojenia, oraz bez dodatkowej selekcji, w celu ich dopasowania i działania. Z kolei, najwyższy poziom standaryzacji - wspólność - opisuje stan, w którym grupy osób, organizacji lub państw posługują się wspólną doktryną, procedurami i wyposażeniem. Wynika z tego jednoznacznie, że efektywnie funkcjonować w strukturach Sojuszu znaczy dążyć do unifikacji wyposażenia, jedności struktur i procedur. Termin procedury jest określany bardzo ogólnie i może dotyczyć zarówno procedur związanych z realizacją funkcji logistyki, w tym logistyki sił powietrznych, jak i procesów kierowania zabezpieczeniem logistycznym. Kierowanie jakąkolwiek działalnością, aby było skuteczne i efektywne, musi być realizowane przez odpowiednio funkcjonalnie zorganizowane organy. Między nimi powinny być zapewnione takie relacje, które pozwolą optymalnie – w danej chwili – wykorzystać posiadany potencjał, a tym samym osiągnięcie założonego celu.

---

⁸ *Słownik terminów i definicji NATO (AAP – 6 (U), MON, Warszawa 1998, s. 289.*

1.2. Główne pojęcia, zasady i procedury wsparcia przez państwo gospodarza w modelu NTC (National Teritorial Commander's Guidelines for Provision of HNS) – model narodowych dowódców terytorialnych w zakresie wsparcia przez państwo gospodarza

W niniejszym rozdziale zawarte są wyniki badań i rozważań innych możliwych rozwiązań w zakresie przygotowania HNS. Należy je poznać, ponieważ są one stosowane przez część państw członkowskich NATO, a jednocześnie różnią się od standardowych procedur sojuszniczych, przedstawionych w rozdziale pierwszym. Pomimo istnienia wspólnych, sojuszniczych dokumentów normatywnych o charakterze doktrynalnym, zawierających zasady i założenia wsparcia przez państwo gospodarza oraz procedury, które powinny być stosowane w procesie przygotowania HNS, poszczególne państwa Sojuszu mogą w tym zakresie zawierać również odrębne porozumienia. Opracowywane przez nie, w związku z tym, stosowne dokumenty stanowią następnie bazę teoretyczną do dalszych działań doskonalących możliwości wspierania wojsk NATO przez państwa gospodarzy.

We wstępie do publikacji **AJP-4.5 (ALP-12A) – Allied Joint Host Nation Support Doctrine and Procedures**, która zawiera wspólne, sojusznicze procedury i doktrynę HNS, istnieje zapis mówiący o tym, że Konferencja Wyższych Logistyków NATO (Senior NATO Logisticians' Conference – SNLC) może ponownie zainicjować działania, których celem jest włączenie do AJP-4.5 treści dokumentu **National Teritorial Commanders' (NTC) Guidelines for the Provision of HNS** (Wytyczne narodowych dowódców terytorialnych do realizacji HNS). Już wcześniej, w jesieni 1999 roku, SNLC podjęła taką próbę, jednak aby nie hamować procesu wydawniczego i umożliwić jak najszybsze opublikowanie AJP-4.5⁹ uzgodniła, że włączenie Modelu NTC będzie rozważane podczas następnej, późniejszej nowelizacji tego dokumentu. Zapis taki świadczy o tym, że prace Sojuszu nad problemami przygotowania wsparcia przez państwo gospodarza nie można uznać za definitywnie zakończone. Kolejne

---

⁹ Było to tak ważne i pilne ze względu na potrzebę uaktualnienia obowiązującej wtedy, wprowadzonej jeszcze w roku 1993 i nie odpowiadającej już aktualnym wyzwaniom, publikacji ALP-12 – *Guidance for the Planning and Preparation of Host Nation Support Agreements/Arrangements* oraz zapewnienia jej spójności z dokumentem o charakterze nadrzędnym MC 334/1 – *NATO Principles and Policies for HNS Planning*. Zadanie to zostało podjęte w marcu 1999, a pierwszą wersję dokumentu opracowano już w lipcu tego samego roku. Ostatecznie proces przygotowania publikacji ALP-12(A) zakończono w kwietniu roku 2000, kiedy to zatwierdzony został jej czwarty projekt roboczy.

wersje AJP-4.5 będą już – prawdopodobnie – zawierały zmodyfikowane procedury przygotowania HNS i będą to raczej rozwiązania zaczerpnięte ze wspomnianego wyżej modelu. Z tego właśnie względu, jak i dlatego, że już obecnie procedury tego modelu są stosowane przez niektóre państwa NATO, powinien być on znany wszystkim tym, którzy na co dzień zajmują się tą problematyką.

Prezentując Model NTC trzeba wrócić do daty 28 maja 1986 roku. Wtedy to dowódcy narodowych sił terytorialnych (National Territorial Commanders) Belgii, Niemiec, Luksemburga, Holandii oraz 21 dowództwa obszaru teatru wojsk lądowych USA (Theater Army Area Command – TAACOM) zawarli porozumienie (Memorandum of Arrangement), w którym postanowili, że każdego roku będą spotykać się na nieoficjalnych konferencjach informacyjnych. Celem tych spotkań miała być wymiana informacji, przedstawienie poglądów i omówienie międzynarodowych kwestii, dotyczących wykorzystania linii komunikacyjnych (lądowych, wodnych i powietrznych) na obszarach tych krajów. W niedługim czasie do porozumienia tego przystąpiły również Francja i W. Brytania.

Olbrzymie zmiany polityczne, do których doszło w latach dziewięćdziesiątych w Europie, doprowadziły do fundamentalnych zmian, zarówno w środowisku bezpieczeństwa jak i polityczno-militarnym. Dla sojuszniczych sił zbrojnych zmiany te oznaczały rozszerzenie spektrum zadań, które z kolei wymagało przygotowania tych sił w zakresie możliwości rozwijania ich nie tylko na obszarze Europy, ale również poza nią, w tym także ich tranzytu przez państwa europejskie. Podczas konferencji, która odbyła się w 1991 roku na terytorium Holandii, w Hilversum, wspomniani wyżej dowódcy zgodzili się na dokonywanie w przyszłości przeglądu doświadczeń oraz dokumentowanie propozycji i wniosków w zakresie przygotowania oraz prowadzenia rozwinięcia wojsk. W wyniku tych uzgodnień opracowane zostały **National Territorial Commanders' Guidelines for Contingency Deployment** (Wytyczne narodowych dowódców terytorialnych do rozwijania sił w określonych sytuacjach) – w skrócie zostały one nazwane **NTC-Model**¹⁰. Wytyczne te regulują problematykę wsparcia wojsk rozwijanych na obszarach wyżej wymienionych państw, przemieszczających się przez nie, jak też rozwijanych poza ich terytoriami. Główna

---

¹⁰ Aktualna nazwa tego dokumentu, jak wspomniano wyżej, brzmi **NTC Guidelines for the Provision of Host Nation Support** (Wytyczne narodowych dowódców terytorialnych do realizacji wsparcia przez państwo gospodarza), w skrócie nadal NTC-Model.

część tego dokumentu zawiera wytyczne (wskazówki) ogólne, przeznaczone dla wszystkich zainteresowanych państw. Jej dopełnienie stanowią aneksy narodowe, wydane przez poszczególne państwa, obejmujące szczegółowe wytyczne, uwzględniające właściwości (osobliwości) narodowe, które muszą być przestrzegane przez państwa wysyłające, przemieszczające i rozwijające swoje siły na tych terytoriach.

Celem opracowania tych wytycznych jest doskonalenie wspólnych procedur w zakresie wspierania rozwijanych sił przez państwo gospodarza, w tym szczególnie udzielania im wsparcia logistycznego. Chodzi tu głównie o osiągnięcie takich korzyści jak zyskanie na czasie, ograniczenie wielkości wysyłanego kontyngentu, zwłaszcza poprzez zmniejszenie ilości – stanowiących zawsze swoisty balast dla wojsk operacyjnych – wchodzących w jego skład sił oraz środków zabezpieczenia, w tym zabezpieczenia logistycznego i bojowego, jak też ułatwienie odtwarzania zapasów. Zawarte w tym modelu procedury obejmują zarówno problematykę wsparcia przyjęcia oraz rozwijania sił, jak też uzupełniania stanu zużywanych przez nie środków i w zakresie wsparcia wojsk powinny być stosowane również w warunkach ćwiczeń. Względna prostota procedur oraz czynniki ekonomiczne, w tym perspektywa uzyskania oszczędności, pozwalają uznać uzgodnione standardy za rozwiązania najbardziej korzystne, zarówno dla państwa gospodarza jak i państwa wysyłającego. Nie należy oczywiście zapominać, że Model NTC nie zastępuje zawartych już wcześniej umów sojuszniczych ani też istniejących obecnie dokumentów NATO, zawierających zasady i założenia przygotowania wsparcia przez państwo gospodarza, takich jak dokumenty sygnowane przez Komitet Wojskowy (Military Committee – MC)¹¹, porozumienia standaryzacyjne (standardization agreements – STANAG-i), czy też wspólne plany itd., ale raczej korzysta z nich wszystkich jako bazy wyjściowej. Należy przy tym jednak pamiętać, że dotychczas, w dalszym ciągu, nie wszystkie porozumienia standaryzacyjne zostały ratyfikowane przez wszystkie z wymienionych państw. Zgodnie z tym o czym wspomiano powyżej, zawierający porozumienie dowódcy nie zamierzali ograniczać kręgu stosowania opracowanych wytycznych jedynie do reprezentowanych przez nich stron, a raczej rozszerzać ten krąg o kolejne, zainteresowane państwa.

---

¹¹ Szczególnym przykładem takiego dokumentu jest MC 334/1 – NATO Principles and Policies for HNS Planning.

Narodowi dowódcy terytorialni, sygnatariusze wspomnianego wyżej porozumienia, tworzą Komitet Narodowych Dowódców Terytorialnych (National Territorial Commanders' Committee – NTCC), w skrócie – Komitet Dowódców. W celu realizacji przedsięwzięć merytorycznych oraz wykonywania zadań koordynacji powołali oni Komitet Kierowniczy Narodowych Dowódców Terytorialnych (National Territorial Commanders' Steering Committee – NTCSC), w skrócie – Komitet Kierowniczy. Komitet ten tworzą przedstawiciele (jeden oficer starszy) państw sygnatariuszy porozumienia. Odpowiadają oni za: doskonalenie procedur i opracowywanie stosownych wytycznych; rekomendowanie (na podstawie doświadczeń i wniosków z ćwiczeń oraz z działań) korekty tych procedur, jak też przygotowywanie zagadnień do przedyskutowania podczas konferencji Komitetu Dowódców. Szczególnie z punktu widzenia warunków prowadzenia działań, Komitet Kierowniczy powinien być przygotowany do: pomocy w zakresie wdrażania procedur Modelu NTC oraz występowania w roli doradcy przedstawicieli narodowych, reprezentowanych przez nich państw.

W modelu tym przyjęto następujące założenia: wytyczne mogą być stosowane zarówno w warunkach i sytuacjach obowiązywania rozwiązań prawnych właściwych dla czasu pokoju, jak też w warunkach kryzysu i wojny; na obszarze, na którym stosowane są wytyczne nie zostały zainicjowane żadne środki systemu zabezpieczenia NATO (NATO Precautionary System); państwo (państwa) wysyłające oraz państwo gospodarz (państwa gospodarze) podjęły niezbędne decyzje polityczne, decyzje te tworzą podstawy zastosowania procedur Modelu NTC; rozwinięcie sił oraz działania będą obejmowały przekroczenie granic i mogą dotyczyć jednocześnie kilku państw; rozwijane siły mogą znajdować się pod dowództwem narodowym, NATO, Unii Zachodnioeuropejskiej lub ONZ.

Tworząc Model NTC uwzględniono też istnienie ograniczeń, które należy uwzględniać już w fazie przygotowania HNS. Pierwsza grupa to ustalenia prawne w zakresie ochrony środowiska – ewentualne wnioski i prośby o doraźne odstępstwa od ustalonych reguł należy kierować bezpośrednio do państwa gospodarza. Kolejna grupa ograniczeń obejmuje uregulowania w zakresie systemu bezpieczeństwa państwa gospodarza. Są one zawarte w aneksach narodowych, mogą też być ustalane doraźnie (dodatkowo), w fazie planowania. Następną grupą ograniczeń dotyczy warunków

panujących aktualnie w państwie pełniącym funkcję gospodarza. Należy przy tym uwzględnić nie tylko problematykę ruchu cywilnego ale również inne aspekty, jak np. zarządzanie wykorzystaniem infrastruktury, kierowanie procesem dostaw logistycznych, zagadnienia związane z CIMIC itd. Inne ograniczenie jest związane z koniecznością przewidywania i przygotowania się do sytuacji, w której państwo gospodarz zwróci się do państwa wysyłającego z wnioskiem o przejęcie wykonawstwa uzgodnionych zadań HNS i tym samym realizowanie ich własnymi siłami. Ostatnie z zawartych w modelu ograniczeń dotyczą zagadnień finansowych. Potencjalne ograniczenia finansowe powinny zostać sformułowane i uwzględnione już w początkowej fazie procesu planowania HNS.

Model NTC to także siedem zasad ogólnych wsparcia. Odnoszą się one do nie naruszania suwerenności państw sygnatariuszy porozumienia, współdziałania między państwami, wykorzystania w maksymalnym stopniu organicznych zasobów państwa rozwijającego swoje siły, priorytetu dla wsparcia realizowanego przez siły zbrojne, tworzenia jednego punktu kontaktowego państwa, składania zapotrzebowań na HNS tak szybko jak to możliwe, doraźności uzgodnień HNS oraz wspierania państw rozwijających swoje siły nie tylko przez państwo gospodarza ale także przez inne państwa, których wojska są rozmieszczone na tym terytorium.

Pierwsza z zasad gwarantuje ochronę praw suwerenności państw sygnatariuszy przed naruszeniami ich przez ustalenia zawarte w tym modelu. Wskazuje ona również na potrzebę współpracy międzynarodowej jako warunku wstępnego wszystkich działań związanych z rozwinięciem sił na terytorium państwa gospodarza, jak również przemieszczeniem ich przez to terytorium. Druga z nich nakazuje państwu wysyłającemu, przed złożeniem wniosku o wsparcie przez państwo gospodarza, maksymalizować użycie zasobów własnych. Szczególnego znaczenia nabiera to w warunkach prowadzenia równoległe innych, różnych operacji (działań), gdy państwo gospodarz musi dokonać weryfikacji priorytetów. Zasada trzecia mówi o tym, że HNS mogą realizować zarówno instytucje i organa wojskowe, jak też podmioty cywilne – przy tym zadania mogą być wykonywane jednocześnie przez obie strony lub tylko przez jedną z nich. Zarazem, w celu minimalizacji kosztów, pierwszeństwo powinny posiadać dostawy wojskowe. W warunkach gdy wsparcie wojskowe nie jest możliwe należy zapewnić świadczenia cywilne, zgodnie z regułami gospodarki rynkowej. W

takim przypadku, w celu zapewnienia możliwie najwyższej wartości nabywczej dysponowanych środków pieniężnych, należy jednak dążyć do wykorzystania wszystkich dostępnych preferencyjnych warunków istniejących kontraktów. Kolejna, czwarta zasada ma znaczenie zasadnicze. Zgodnie z jej treścią, jednym z warunków wstępnych skutecznego wsparcia przez państwo gospodarza jest przestrzeganie zasady stosowania „jednego punktu kontaktowego” (Single Point of Contact – SPOC). Każde z państw sygnatariuszy porozumienia wyznaczyło taki SPOC, którego zasadniczym zadaniem jest z jednej strony przedkładanie, a z drugiej rozpatrywanie wniosków o HNS¹². Piąta zasada mówi o potrzebie sporządzania wniosku o wsparcie przez państwo gospodarza tak szybko jak to możliwe (jak najwcześniej). Zasada szósta stanowi, że wsparcie w ramach HNS nie będzie realizowane na podstawie uregulowań ogólnych, długoterminowych, a każdorazowo będzie uzgadniane doraźnie, stosownie do istniejącej sytuacji, aktualnych potrzeb oraz możliwości. Zgodnie z ostatnią, siódmą zasadą, dostawy w ramach wsparcia państwa rozwijającego swoje siły nie są ograniczone jedynie do świadczeń dokonywanych przez państwo gospodarza, lecz mogą być realizowane również przez inne państwa, których wojska stacjonują na terytorium państwa gospodarza. Przykładem takiego wsparcia jest dostarczanie środków zaopatrzenia oraz świadczenie usług przez państwo wiodące (Lead Nation Logistic Support), czy też przez państwo wyspecjalizowane (Role Specialist Nation Logistic Support)¹³.

Podczas gdy procedura w zakresie przygotowania wsparcia przez państwo gospodarza, opisywana w poprzednim artykule, składała się z pięciu etapów, ta zawarta w Modelu NTC obejmuje cztery, a właściwie (jak można przekonać się poniżej) zaledwie trzy etapy. Dokonanie jej analizy ułatwi zapewne możliwość porównania ustaleń dotyczących przebiegu (etapów) tego procesu, zawartych w wymienionych publikacjach. Schemat procesu przygotowania HNS, opracowany na podstawie procedur zawartych w publikacji AJP-4.5 (ALP-12A).

Etap I obejmuje podjęcie decyzji politycznych oraz przeprowadzenie konsultacji. Stosowne decyzje polityczne – odpowiednio, państw wysyłających o rozwinięciu sił oraz państwa gospodarza o udzieleniu wsparcia – są warunkiem wstępnym

---

¹² Zgodnie z Decyzją nr 260/MON z dnia 25.10.2001r., w naszym kraju organ ten będzie nosił nazwę Centralnego Punktu Kontaktowego HNS.

¹³ Szerzej na ten temat w artykule R. Mańkowski, M. Fornal, *Zabezpieczenie logistyczne sił reagowania Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej w działaniach poza granicami kraju*, Przegląd WLOP 6/2001.

zastosowania Modelu NTC. List intencyjny w sprawie rozwinięcia sił (zawierający zamiar działań) wysyłany jest do właściwych państw (potencjalnych państw gospodarzy) kanałami dyplomatycznymi. W odpowiedzi na list, państwo gospodarz podejmuje decyzję, w kategoriach ogólnych, o udzieleniu wsparcia. Jeszcze w trakcie tego etapu lub bezpośrednio po jego zakończeniu muszą zostać dokonane uzgodnienia kwestii finansowych.

Etap II to opracowanie koncepcji potrzeb (Concept of Requirement – COR) oraz przeprowadzenie wstępnej odprawy koordynacyjnej HNS¹⁴. Państwo wysyłające swoje siły uszczegóławia zamiar działań i opracowuje koncepcję potrzeb oraz przedkłada ją właściwemu państwu gospodarzowi¹⁵. Informacje w powyższym zakresie przepływają przez opisane wyżej punkty kontaktowe (SPOC) właściwych państw. Formowany jest zespół koordynacyjny, w którego skład wchodzi przedstawiciele narodowych dowództw terytorialnych (National Territorial Commands) wszystkich zainteresowanych państw. Zespół ten zbiera się po upływie 48 godzin od notyfikacji przez państwa woli realizacji HNS, w celu przedyskutowania sytuacji oraz przewidywanego zakresu wsparcia. Wspomnianym wyżej przedstawicielom narodowych dowództw terytorialnych powinni towarzyszyć członkowie prezentowanego już Komitetu Kierowniczego oraz eksperci w dziedzinie: transportu i ruchu, logistyki, współpracy cywilno-wojskowej oraz finansów. Tematyka odprawy koordynacyjnej obejmuje: rodzaj i zakres wsparcia, punkty kontaktowe oraz poziomy współdziałania, zbiorową ocenę sytuacji (w zakresie problematyki: rozwinięcia, logistyki, transportu, bezpieczeństwa), kalkulację czasu, priorytety, punkty przekraczania granicy, lotniska, porty morskie, możliwe ograniczenia (np. w zakresie ochrony środowiska), ochronę sił zbrojnych, politykę w zakresie udzielania informacji, strukturę systemu dowodzenia, kategorie informacji niejawnych i standardy ich ochrony oraz zagadnienia finansowe. Przedstawiciele państwa gospodarza analizują zestawienia potrzeb, a następnie podejmują decyzję o zakresie

---

¹⁴ W przypadku gdy zainteresowane państwa (SN i HN) są związane zawartą wcześniej umową dwustronną procedury te mogą ulec uproszczeniu. Dotyczy to zarówno etapu I (pewne decyzje polityczne są już podjęte), jak też etapu II. Zamiast wstępnej odprawy koordynacyjnej przeprowadzana jest wstępna konferencja planistyczna (Initial Planning Conference – IPC) – patrz etap III.

¹⁵ Koncepcję potrzeb (COR), właściwą dla Modelu NTC, można utożsamiać ze wstępnym zestawieniem potrzeb (initial Statement of Requirement – SOR), opracowywanym w etapie II procesu przygotowania HNS, realizowanym zgodnie z procedurami zawartymi w publikacji AJP-4.5 (ALP-12A).

możliwego wsparcia¹⁶. W celu ułatwienia (umożliwienia) przygotowania wsparcia w jak największym stopniu odpowiadającego potrzebom wojsk, szczególnie w przypadku rozwijania sił wielonarodowych, jak najszybciej, we współdziałaniu z dowódcą tych sił, określane są priorytety działania. W sytuacji pojawienia się potrzeb (gdy będzie to konieczne) lub gdy w COR wystąpią znaczące zmiany, przewiduje się planowanie odpraw doraźnych. W warunkach prowadzenia działań o dużym rozmachu, dokonanie takich uzgodnień pomiędzy zaangażowanymi państwami (SN i HN) daje szansę rozwiązania wszystkich problemów wsparcia w bardzo krótkim czasie, a nawet natychmiast. Możliwość dokonania szczególnie wnikliwej i szczegółowej oceny sytuacji istnieje w warunkach gdy odprawa koordynacyjna odbywa się na stanowisku dowodzenia państwa gospodarza. Grupy robocze SN i HN mogą wówczas opracować zestawienia potrzeb (SOR) oraz uzyskać ich zatwierdzenie przez właściwych przełożonych.

Etap III wiąże się z opracowaniem zestawienia potrzeb (Statement of Requirements – SOR). W etapie tym na wszystkich poziomach współdziałania prowadzone jest planowanie szczegółowe. Państwo wysyłające określa precyzyjnie potrzeby w zakresie HNS, które następnie, przez wyznaczony SPOC, są przedkładane państwu gospodarzowi. Potrzeby te opracowywane są w formacie standardowym, w postaci zestawienia potrzeb. Ze względu na podstawowe znaczenie tego dokumentu, podobieństwo merytoryczne oraz taką samą nazwę – Statement of Requirements – stosowaną w publikacji AJP-4.5 oraz w Modelu NTC, warto porównać ich formę. Wzory strony tytułowej oraz stron kolejnych wstępnego/szczegółowego zestawienia potrzeb (SOR), zgodny z treścią publikacji AJP-4.5 (ALP-12A). Po otrzymaniu zestawienia potrzeb jest ono następnie weryfikowane przez państwo wspierające (państwo gospodarza) w celu udzielenia definitywnej odpowiedzi na pytanie czy i w jaki sposób wsparcie będzie realizowane. Wyniki tych analiz są przesyłane państwu wysyłającemu swoje wojska w możliwie najkrótszym czasie.¹⁷ W etapie tym

---

¹⁶ Odprawa ta, w której uczestniczą przedstawiciele państw wysyłających i państw gospodarzy, odpowiada pod względem merytorycznym uzgodnieniom technicznym (Technical Arrangement – TA) dokonywanym przez połączony komitet koordynacyjny ds. HNS (Joint HNS Steering Committee – JHNSSC) w etapie III procesu przygotowania HNS, realizowanym zgodnie z procedurami zawartymi w publikacji AJP-4.5 (ALP-12A).

¹⁷ Zestawienie potrzeb (SOR) opracowywane według reguł Modelu NTC jest odpowiednikiem szczegółowego zestawienia potrzeb (detailed Statement of Requirement – SOR), opracowywanego w etapie IV procesu przygotowania HNS, realizowanym zgodnie z procedurami zawartymi w publikacji AJP-4.5 (ALP-

zwoływane są kolejne konferencje planistyczne: główna konferencja planistyczna (Main Planning Conference – MPC) oraz końcowa konferencja planistyczna (Final Planning Conference – FPC), która odbywa się już po podpisaniu SOR, w celu uaktualnienia planów przemieszczenia i rozwijania sił.

Etap IV obejmuje prowadzenie działań i realizację HNS, a zatem nie powinien już być zaliczany do etapów przygotowania wsparcia. Świadczenia w ramach HNS realizowane są na podstawie zatwierdzonego zestawienia potrzeb. Każde propozycje zmian w SOR muszą być przedkładane przez punkty kontaktowe (SPOC), zarówno przez SPOC państwa wysyłającego jak i państwa gospodarza. Należy tu przypomnieć, że uzupełnianie normatywnych zapasów środków zaopatrzenia, rozwijanych jednostek państwa wysyłającego, leży, przede wszystkim, w gestii tego państwa. Państwo gospodarz może jedynie te wysiłki wspierać.

1.3. Wnioski

Podsumowując ten rozdział można sformułować wniosek, że w zakresie problematyki doskonalenia przygotowania HNS Sojusz rezerwuje dla siebie monopol na rację. Zarazem jednak rozwiązania teoretyczne, zawarte w dokumentach normatywnych NATO lub też w ich projektach, stanowią dla państw-twórców modelu NTC swego rodzaju bazę programową. Stąd też etapy procesu przygotowania HNS nie różnią się zasadniczo, choć w rozwiązaniu sojuszniczym (AJP-4.5) jest ich pięć, natomiast w Modelu NTC faktycznie trzy. Z analizy Modelu NTC wynika, że postępując według zapisanych w nim procedur pewnych dokumentów, właściwych dla modelu sojuszniczego nie opracowuje się (np. TA, wstępny SOR, szczegółowy SOR, JIA), ale w zamian odpowiednie treści zawierane są w COR i SOR. Podstawowym, najważniejszym dokumentem w procedurach Modelu NTC jest zestawienie potrzeb, który od momentu zainicjowania procesu przygotowania HNS aż do jego zakończenia nie zmienia formy (jest tym samym dokumentem, który podlega jedynie korektom merytorycznym). Istnieje jeszcze kilka różnic, w tym chociażby w zakresie zasad, lecz ich wymowa oraz interpretacja jest w znacznej mierze zbieżna. Autorzy Modelu NTC sugerują, że po zademonstrowaniu przedstawicielom NATO opracowanego przez nich

---

12A). Po podpisaniu przez obie strony (państwo wysyłające i państwo gospodarza) zestawienie to nabiera znaczenia umowy, a zatem zawiera także (w pewnym sensie) wyniki prac etapu V tego procesu.

formatu SOR, ci ostatni przyznali, że może on okazać się lepszy od projektu sojuszniczego. Mają oni również nadzieję, że następnym krokiem – po zatwierdzeniu obecnej wersji AJP-4.5 – będzie, już podczas pierwszej nowelizacji tego dokumentu, włączenie do jego treści rozwiązań opracowanych właśnie przez nich.

Przykładem pracy w przedstawionej procedurze może być Holandia. Była i jest ona krajem, który ideę i procedury wsparcia przez państwo gospodarza propaguje w naszym kraju od kilku lat, chociażby poprzez prowadzenie zajęć podczas warsztatów HNS.

Poza tym z podstaw teorii Sojuszu obejmującej problematykę wsparcia przez państwo gospodarza wynika, że wsparcie to jest najważniejszym źródłem pozyskiwania zasobów, w tym logistycznych. Dla Polski, jej SZ, a także Sojuszu ważne jest aby w ramach HNS była ona przygotowana do świadczenia wsparcia na własnym obszarze oraz ich odbioru poza nim. Świadczenia te realizowane mogą być przez sektor cywilny i wojsko. Ponadto Sojusz w zakresie HNS stosuje osiem zasad, które w większości stanowią pochodną zasad logistyki, co może świadczyć o szerokich związkach logistyki NATO i wsparcia w ramach HNS. Proces przygotowania wsparcia jest w NATO sformalizowany i przedstawiony w doktrynie AJP-4.5. Część państw członkowskich stworzyło nieco inny model wsparcia HNS tzw. NTC Model, który funkcjonuje równolegle do rozwiązań sojusznicznych. Kieruje się w przeciwieństwie do ośmiu sojusznicznych, siedmioma zasadami, a proces przygotowania w odróżnieniu do pięciu sojusznicznych obejmuje cztery etapy. Prawdopodobnie stosowanie obu procedur może w przyszłości pokazać, która z nich jest bardziej racjonalna. W wyniku funkcjonowania w kilku państwach Sojuszu Modelu NTC podczas konferencji, których celem było przygotowanie Polski do ćwiczenia *Strong Resolve 2002* należało przedstawicielom wysyłającym swoje wojska na terytorium naszego kraju przypominać, że w tym przypadku stosujemy procedury NATO¹⁸. Istnienie w Sojuszu dwóch procedur w zakresie wsparcia przez państwo gospodarza jak wynika z powyższego doprowadza do nieporozumień podczas prac nad jego przygotowaniem.

---

¹⁸ M. Chojnacki uczestniczył w konferencjach połączonych komitetów kierujących HNS (Joint Host Nation Support Steering Committee – JHSSC)

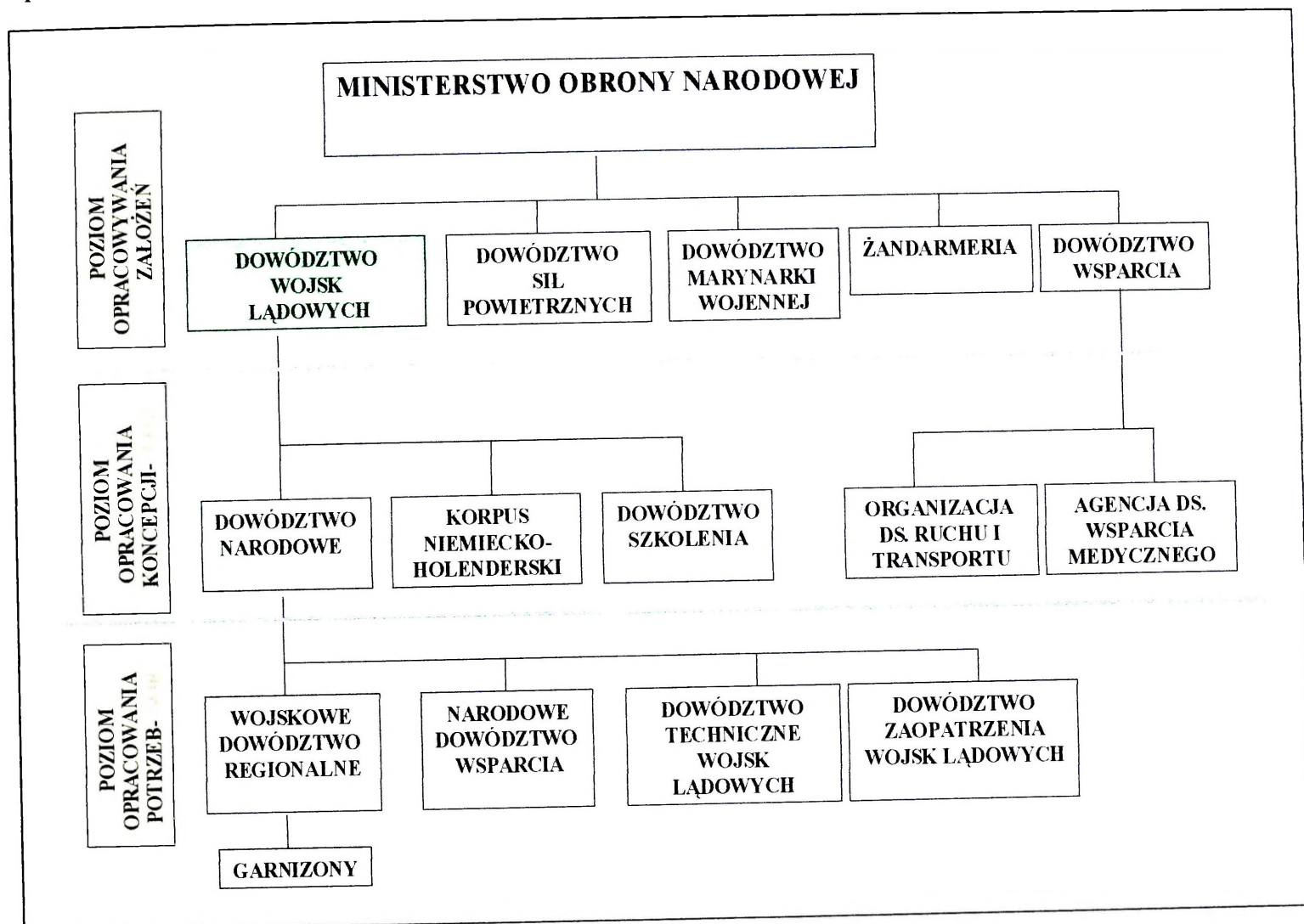
2. ORGANIZACJA WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA W WYBRANYCH PAŃSTWACH SOJUSZU

2.1. Organizacja wsparcia przez państwo gospodarza w Holandii

Model NTC, zaprezentowany w poprzednim rozdziale, zawiera jedynie ogólne wytyczne (wskazówki), przeznaczone dla wszystkich z państw-sygnatariuszy porozumienia, zainteresowanych pozyskaniem (jak też udzieleniem) wsparcia przez państwo gospodarza. Jak wspomniano w rozdziale pierwszym, dopełnienie części ogólnej modelu stanowią aneksy narodowe, wydane przez poszczególne państwa - sygnatariusze. Są to załączniki, obejmujące szczegółowe wytyczne, wskazówki i ograniczenia, uwzględniające właściwości (osobliwości) narodowe, które muszą być przestrzegane przez państwa wysyłające, przemieszczające oraz rozwijające swoje siły na terytoriach tych państw.

W ciągu kilku ubiegłych lat, kiedy dopiero zapoznawaliśmy się z problematyką dotyczącą wsparcia przez państwo gospodarza, jednymi z pierwszych, którzy podjęli trud przekazania nam swojej wiedzy i doświadczeń, byli przedstawiciele sił zbrojnych Holandii. Nie ograniczali się oni przy tym jedynie do zapoznania nas z zasadami i założeniami doktrynalnymi, czy też standardowymi procedurami sojuszniczymi, ale zaprezentowali również Model NTC oraz własne rozwiązania narodowe. Ostatnio, po zakończeniu tego okresu, w naszych siłach zbrojnych, w celu stworzenia warunków do zapewnienia możliwości prowadzenia działań w charakterze państwa gospodarza, rozpoczęto proces tworzenia stosownych struktur organizacyjno-funkcjonalnych HNS. Chyba nie trzeba udowadniać, że jest to zadanie bardzo ważne. Ponadto, uwzględniając brak w powyższym zakresie własnych doświadczeń, nie jest ono łatwe, jednocześnie, nie może być uznane za nieaktualne. Na tym tle, zasadnym wydaje się przedstawienie rozwiązań holenderskich, jako jednego z możliwych wariantów, godnych rozważenia przez kreatorów polskiego modelu.

Prezentację powyższej problematyki wypada rozpocząć od przedstawienia przyjętego w Holandii podziału i zakresu kompetencji, dotyczących przygotowania oraz realizacji przedsięwzięć HNS (rys. 1).

Źródło: Materiały z warsztatów HNS organizowanych przez SG WP w latach 1999-2001

Rys. 1. Kompetencje w zakresie HNS na tle organizacji sił zbrojnych Holandii.

Proces HNS rozpoczyna się w Ministerstwie Obrony, gdzie prowadzone są negocjacje z przedstawicielami właściwych dowództw NATO lub państw poszukujących wsparcia. Wynikiem tych negocjacji powinno być zawarcie stosownej umowy ogólnej (General Agreement – GA lub Memorandum of Understanding – MOU), upoważniającej do prowadzenia, już na szczeblu sił zbrojnych, bardziej szczegółowych uzgodnień, obejmujących rodzaj i zakres świadczeń (środków i usług) oraz procedury realizacji wsparcia.

Za zawieranie, w oparciu o treści umów ogólnych (GA lub MOU), porozumień szczegółowych w zakresie HNS, we współdziałaniu ze wszystkimi zaangażowanymi

stronami, są w Holandii odpowiedzialne Wojska Lądowe (Royal Netherlands Army – RNLA). Jednocześnie jednak dowódca Wojsk Lądowych Holandii, w ramach posiadanych uprawnień, przekazał swoje kompetencje w tym zakresie terytorialnemu dowództwu narodowemu (National Command – NATCO).

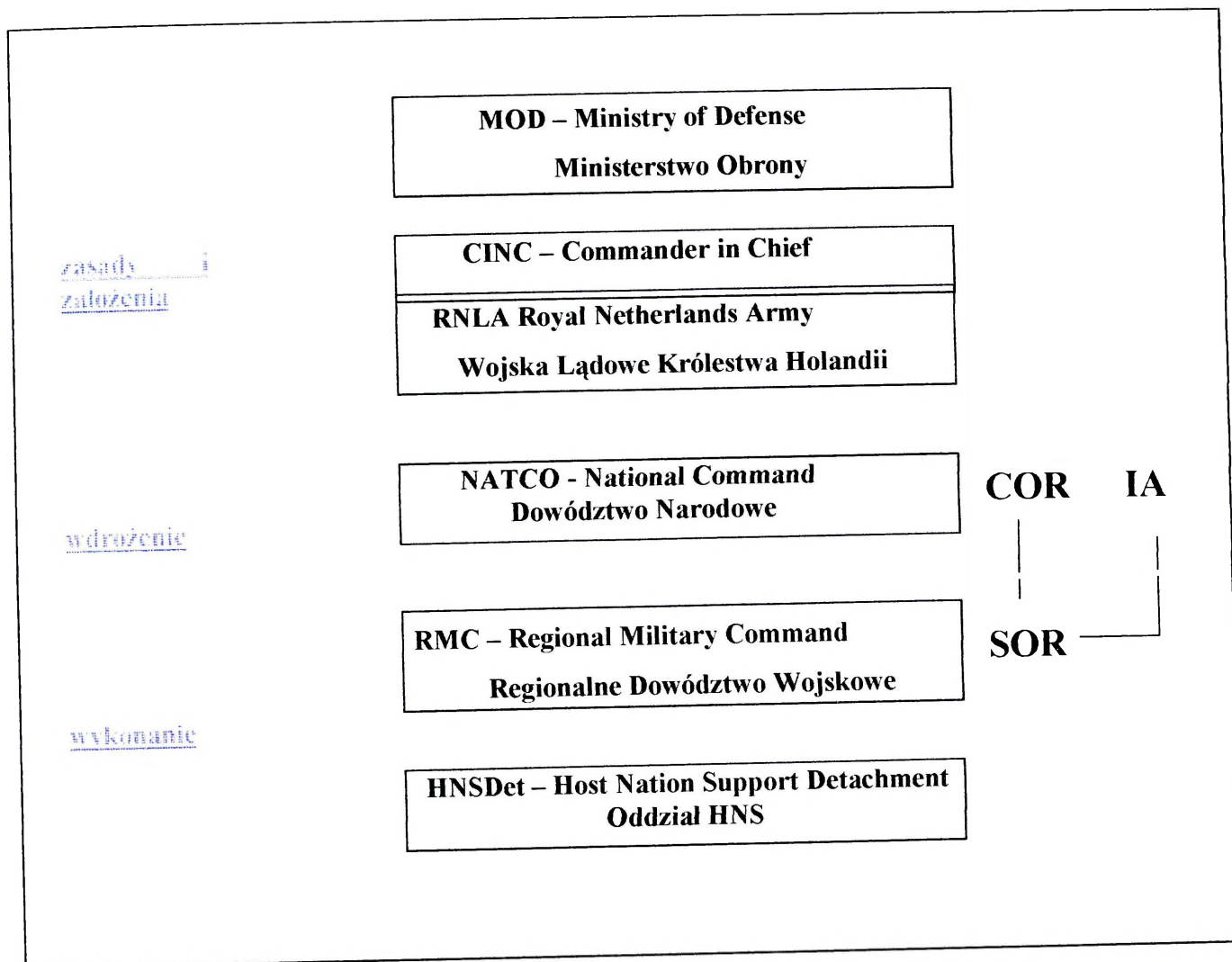
Dowództwo narodowe odpowiada za realizację zadań zapewnienia jednostkom sojusznicy, jak też innym jednostkom holenderskim oraz podmiotom cywilnym, dostępu do uzgodnionych urządzeń i wsparcia. Odpowiada też ono za ochronę ważnych urządzeń i instalacji. Na podstawie wspomnianego wyżej transferu kompetencji dowódcy wojsk lądowych, NATCO przejęło pełną odpowiedzialność za planowanie operacyjne, koordynację i realizację HNS w zakresie wsparcia rozwijanych sił, w tym ich, związanego z tym rozwinięciem, wsparcia logistycznego. A zatem faktycznie, za opracowanie i zawieranie wyżej wymienionych porozumień szczegółowych, także uzgodnień wdrożeniowych, odpowiada NATCO.

Terytorium Holandii jest podzielone na obszary odpowiedzialności Regionalnych Dowództw Wojskowych (Regional Military Commands – RMCs). Dowództwa te są odpowiedzialne m.in. za realizację działań HNS w tych rejonach.

W strukturach sił zbrojnych Holandii funkcjonują również inne organy i instytucje wojskowe, związane z realizacją zadań HNS. Należy do nich Organizacja ds. Ruchu i Transportu (Defense Movement and Transport Organisation – DMTO). W ramach działań HNS zapewnia ona, poprzez NATCO, wsparcie w zakresie przedsięwzięć transportowych. Agencja Wsparcia Medycznego (Medical Support Agency – MSA) zapewnia, również poprzez NATCO, wysokospecjalistyczne świadczenia medyczne oraz hospitalizację. 1 Korpus Niemiecko-Holenderski (German-Netherlands Corps – GNC) zapewnia w ramach działań HNS, także poprzez NATCO, wykorzystanie potencjału wojskowego. Narodowe Dowództwo Wsparcia (National Support Command – NSC) zapewnia, poprzez RMCs, wsparcie logistyczne, włącznie z pomocą doraźną w zakresie zabezpieczenia technicznego. National Telematic (NATEL), także poprzez RMCs, realizuje, w ramach działań HNS, wsparcie w zakresie łączności.

Rozpoczęcie procesu HNS następuje z chwilą zawiadomienia Ministerstwa Obrony Holandii przez ministerstwo obrony państwa wysyłającego, lub właściwe dowództwa NATO, o podjęciu decyzji do rozwinięcia swoich sił. Zdarzenie to inicjuje

szczegółowe negocjacje w sprawie wsparcia przez państwo gospodarza. Państwo wysyłające (Sending Nation - SN) identyfikuje potrzeby świadczeń w zakresie HNS dla swoich sił i uzgadnia realizację wsparcia z ministerstwem obrony Holandii. Podstawy tych negocjacji stanowią wyżej wymienione formalne zawiadomienie, zawierające zamiar działań militarnych, oraz sformułowany w ogólnym zarysie zakres wymaganego wsparcia. SN formułuje i przedkłada koncepcję potrzeb (Concept of Requirements – COR), której treść jest przedmiotem rozważań i dyskusji podczas konferencji koordynacyjnej. Ministerstwo Obrony Holandii podejmuje decyzję (aprobata polityczna) o zapewnieniu wsparcia i nakazuje jednemu z rodzajów sił zbrojnych wdrożenie stosownej, zawartej umowy/porozumienia (MOU/GA) w sprawie HNS. Zazwyczaj wyznaczanym rodzajem są Wojska Lądowe (RNLA). Jak wspomniano wyżej, aktualnie swoje kompetencje do wprowadzania w życie umów/porozumień HNS dowódca wojsk lądowych przekazał dowódcy NATCO. Dowództwo narodowe (NATCO) odpowiada za przygotowanie oraz świadczenie HNS rozwijanym siłom sojusznikom, stosownie do ustaleń ministerstwa obrony, jak też informowanie o sytuacji w zakresie HNS, na swoim obszarze odpowiedzialności, władz holenderskich, władz państwa wysyłającego i właściwych dowództw sojuszników. Zgodnie z posiadanymi uprawnieniami, NATCO dokonuje uzgodnień treści zestawień potrzeb (Statement of Requirements – SOR) z odpowiednimi organami wykonawczymi i przedstawia możliwości realizacji HNS państwu wysyłającemu. W tej sytuacji, dla państw wysyłających i właściwych dowództw NATO, podczas etapu przygotowania HNS, NATCO funkcjonuje jako jedyny punkt kontaktowy (Single Point of Contact – SPOC). Po zaakceptowaniu i podpisaniu przez SPOC państwa wysyłającego zestawienie potrzeb zmienia status i przeradza się w umowę wdrożeniową (Implementation Arrangement – IA). Na jej podstawie NATCO rozpoczyna wszystkie konieczne działania, niezbędne do dostarczenia uzgodnionego wsparcia. Wojskowe dowództwa regionalne (RMCs) są odpowiedzialne za koordynowanie, na podstawie SOR oraz wskazówek sformułowanych przez dowódcę NATCO, realizacji HNS w ich obszarach odpowiedzialności. W tym zakresie, dla właściwego dowódcy państwa wysyłającego, czy też dowództwa NATO, RMCs działają jako jedyne punkty kontaktowe (SPOC) w fazie realizacji HNS (rys.2).

Źródło: Materiały z warsztatów HNS organizowanych przez SG WP w latach 1999-2001

Rys. 2. Poziomy organizacyjne w procesie przygotowania HNS w SZ Holandii.

W procesie wsparcia przez państwo gospodarza wyróżniamy dwie fazy: fazę przygotowania i fazę realizacji. Zasady i założenia ogólne HNS są zawarte w wielu dokumentach, takich jak umowy dwustronne (np. MOU), porozumienia o wsparciu (Support Agreements) oraz umowy wielonarodowe (np. Model NTC). Ustalenia wielostronne (międzynarodowe), zapisane w Modelu NTC, zostały przełożone na zadania i ujęte w planie narodowym tj. planie sytuacyjnym HNS (Contingency Plan HNS) dowódcy NATCO. Plan ten uwzględnia, w sposób ogólny, wszystkie, przewidywane sytuacje w zakresie HNS, które mogą mieć miejsce w warunkach realnych, jak też podczas ćwiczeń. Zgodnie z procedurami etapu II i III procesu przygotowania HNS, zawartymi w Modelu NTC, państwo wysyłające, we współdziałaniu ze SPOC państwa gospodarza (na tym etapie jest to dowództwo

NATCO), opracowuje COR, a następnie, na jej podstawie, także SOR. Stosownie do zawartych ustaleń oraz zapisów dokonanych w SOR, w oparciu o plan sytuacyjny HNS dowódca NATCO opracowuje plan działań (Operational Plan – Opplan). Na jego podstawie formułowane są zadania, dotyczące realizacji uzgodnionych świadczeń, dla poszczególnych (właściwych) organów wykonawczych (rys. 3).

Etap	PRZYGOTOWANIE		REALIZACJA	
	Czynność	Wdrożenie	Dostarczenie	Dokonanie
	Sformułowanie zasad i założeń	ustaleń	świadczeń	rozliczenia
Dokumenty	Model NTC MOU Porozumienia w sprawie wsparcia	Plan sytuacyjny HNS COR / SOR	Opplan SOR	

Źródło: Materiały z warsztatów HNS organizowanych przez SG WP w latach 1999-2001

Rys. 3. Schemat przebiegu procesu HNS w Holandii.

Po zaakceptowaniu przez państwo gospodarza wniosku o wsparcie, państwo wysyłające przedkłada swój COR/SOR. W celu bardziej precyzyjnego zaplanowania użycia obiektów i urządzeń HNS, np. lotniczych portów wylądowania (Air Port of Debarcation – APOD), morskich portów wylądowania (Sea Port of Debarcation – SPOD) itd., państwo wysyłające może korzystać w tym procesie ze zbiorów informacji o rozmieszczeniu obiektów i możliwościach udzielenia wsparcia w określonych rejonach (Site Support Book). W dokumencie tym zawarte są podstawowe parametry obiektów i urządzeń, które mogą być udostępnione w ramach HNS. W oparciu o zestawienia potrzeb (SORs) NATCO określa, który rodzaj wsparcia może być świadczony przez wojsko, a który, w przypadku braku takiej możliwości, przez dostawców cywilnych. O tych rodzajach wsparcia, które będą realizowane z zasobów cywilnych, NATCO informuje państwo wysyłające. Jest to niezbędne w celu uwzględnienia i zapisania stosownych kosztów w SOR (kolumna 15 i 16). Regułą jest niezawieranie kontraktów bezpośrednio na dostawy świadczeń przez państwo

wysyłające. W Holandii, państwa wysyłające mogą jedynie, gdy wcześniej zostanie to uzgodnione przez NATCO, odbierać takie zaopatrzenie i usługi bezpośrednio od dostawców cywilnych. Z drugiej strony, w przypadku zaistnienia takiej potrzeby, NATCO udziela pomocy i doradza państwu wysyłającemu, ale też powinno być ono powiadamiane o stanie negocjacji kontraktów bezpośrednich.

Potrzeby w zakresie HNS są wstępnie zaplanowane i ujmowane w SOR, w takim zakresie, jaki jest możliwy w danej sytuacji. Wymagania w zakresie zmian rodzaju i zakresu świadczeń oraz potrzeby doraźne, formułowane już w trakcie rozwinięcia sił (podczas etapu realizacji HNS) są zaspokajane, zgodnie z przyjętymi wcześniej procedurami, w sposób następujący. Potrzeby te zostają, przez właściwego dowódcę państwa wysyłającego (Area Commander), przedłożone lokalnemu dowódcy oddziału HNS (HNS-detachment). Na tej podstawie, przedstawiciel rozwijanych sił i dowódca oddziału HNS wypełniają oraz podpisują w takiej sytuacji dodatkowe pozycje w SOR. Ujęcie kosztów tych doraźnych (dodatkowych) świadczeń w umowie wdrożeniowej (IA) HNS oraz ich rozliczenie (dokonanie zwrotu kosztów przez państwo wysyłające), zapewniają stosowne dokumenty¹, sporządzone i przesłane (poprzez RMC) do NATCO.

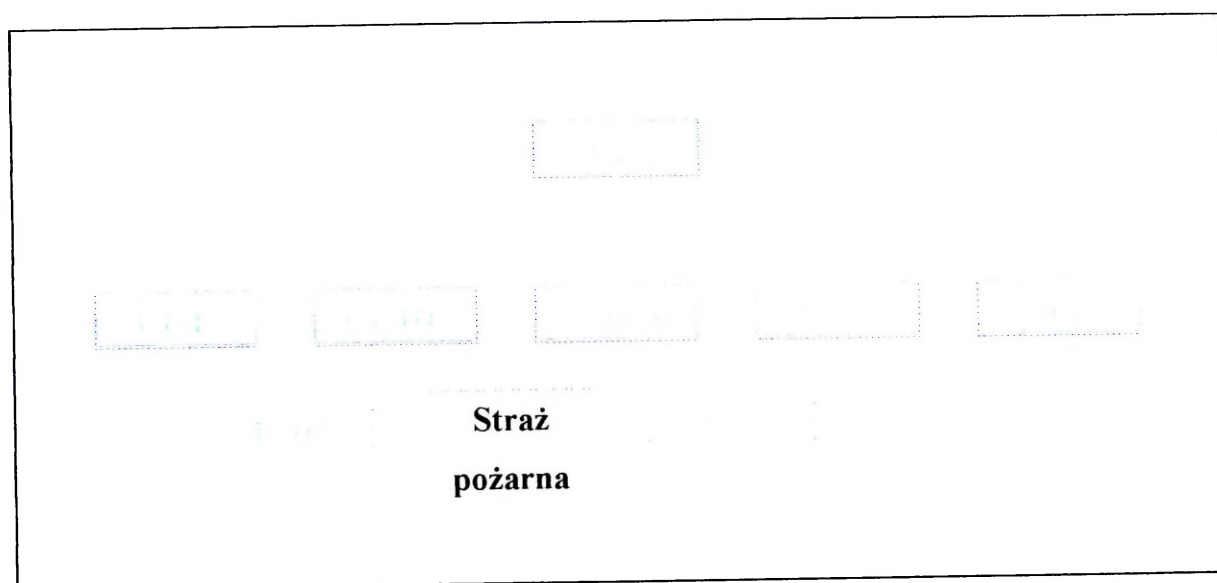
W zakresie wykonania przedsięwzięć HNS dowódca NATCO, w swoim planie działań (Opplan), formułuje zadania dla właściwych (z punktu widzenia ich obszaru odpowiedzialności) dowództw regionalnych (RMC). Stosownie do wymaganego (zapotrzebowanego) zakresu wsparcia (zgodnie z zapisami dokonanymi w SOR) RMC rozwija, w wyznaczonych rejonach wsparcia, oddział HNS. Oddziały te zorganizowane są stosownie do potrzeb, wynikających z powyższych zadań. Wszystkie elementy wsparcia podporządkowane są jednemu dowódcy oddziału. Wyznacza go dowódca RMC. W jego imieniu koordynuje on realizację przedsięwzięć HNS w wyznaczonym obszarze odpowiedzialności. Dowódca oddziału HNS pełni też rolę jedyne punktu kontaktowego (SPOC) dla właściwego dowódcy państwa wysyłającego.

Stałymi elementami w strukturze organizacyjnej każdego oddziału HNS są: stanowisko dowodzenia (C2) dowódcy oddziału, sekcja żywnościowa (CL I) i sekcja mps (CL III), sekcja transportu i kierowania ruchem (M&T), sekcja medyczna (MED),

---

¹ STANAG 3381 – Standardowe procedury kompensacji oraz formularze zgłaszania potrzeb i odbioru wsparcia w postaci dostaw i usług.

zajmująca się pomocą doraźną (na wezwanie), jak również, w nagłych przypadkach, transportem rannych i chorych. Ostatnim ze stałych elementów, przeznaczonym do zapewnienia bezpieczeństwa rozwijanym siłom państwa wysyłającego, jest sekcja ochrony (SEC). W zależności od uzgodnionego oraz zapisanego w SOR zakresu świadczeń, oddział HNS może być uzupełniany o dodatkowe elementy, np. usuwania niewypałów (Explosive Ordnance Disposal – EOD), straży pożarnej czy kontroli ruchu lotniczego (Air Traffic Control – ATC). Przykład struktury organizacyjnej holenderskiego oddziału HNS przedstawia rys. 4.

Źródło: Materiały z warsztatów HNS organizowanych przez SG WP w latach 1999-2001

Rys.4. Schemat struktury organizacyjnej oddziału HNS w Holandii (wariant).

W celu zapewnienia warunków do monitorowania wykonania zadań przez oddział HNS, a tym samym skutecznej realizacji uzgodnionego wsparcia, dowódca RMC tworzy na swoim stanowisku dowodzenia centrum działań w sytuacjach nadzwyczajnych (Emergency Operation Centre – EOC). Rozwijając swoje siły państwo wysyłające powinno, z właściwego dowództwa, wydzielić oficera łącznikowego (zespół łącznikowy) do pracy w wyżej wymienionym centrum. Odpowiednio, w przypadku dokonania stosownych uzgodnień, łącznicy na stanowiska dowodzenia państw wysyłających, czy też właściwych dowództw sojuszniczych, wysyłani są również przez NATCO. Obecnie przygotowane są cztery takie zespoły łącznikowe, przeznaczone do skierowania do odpowiednich dowództw: Niemiec,

Belgii, W. Brytanii i 21 TAACOM (na terytorium Niemiec). Dodatkowo, jeden zespół łącznikowy przygotowany jest do skierowania do stosownego dowództwa NATO.

Z punktu widzenia koordynacji wsparcia najbardziej istotne jest wspólne kierowanie realizacją uzgodnionych przedsięwzięć. Dowódca oddziału HNS powiadamia swojego odpowiednika, tj. właściwego dowódcę, wyznaczonego przez państwo wysyłające, o każdym przypadku zaistnienia nieprzewidzianych trudności w zakresie zapewnienia uzgodnionych świadczeń. Utrzymanie oraz przywracanie porządku publicznego, należy w Holandii do obowiązku władz cywilnych i realizowane jest przez organa policji oraz żandarmerii. Zależnie od skali (rozmachu) działań sił państwa wysyłającego, Minister Spraw Wewnętrznych Holandii wydaje dodatkowe wskazówki do utrzymania porządku publicznego, w zakresie realizacji przedsięwzięć HNS. Organem reprezentującym ministra jest powoływane przez niego, w takiej sytuacji, Narodowe Centrum Koordynacji (National Co-ordination Centre – NCC). Całkowitą odpowiedzialność za koordynowanie, na podstawie wskazówek NCC, ochrony urządzeń i instalacji wojskowych (a zatem także tych wykorzystywanych w procesie HNS) ponosi NATCO. Ochrona zewnętrzna tych urządzeń należy do zadań państwa gospodarza. Państwo wysyłające odpowiada, w tym zakresie, za ochronę wewnętrzną, która musi być zorganizowana zgodnie z „zasadami użycia siły”, ustalonymi przez Ministerstwo Obrony Holandii. O treści tych zasad, obowiązujących podczas rozwinięcia sił państwa wysyłającego, informuje, jeszcze przed przybyciem tych sił na obszar Holandii, dowódca oddziału HNS. Żołnierze przebywający na terytorium Holandii mają prawo stosować samoobronę. Dodatkowe (specjalne) potrzeby w zakresie zapewnienia ochrony rozwijanych sił (np. ochrony podwodnej) muszą zostać zawarte już w COR.

Instrukcje narodowe, dotyczące zasad użycia siły, opracowywane przez państwo wysyłające, powinny uwzględniać zasady obowiązujące, w tym zakresie, na terytorium Holandii. Wyklucza się możliwość użycia siły przez personel wojskowy obcych państw w zwykłych przypadkach zakłócenia porządku publicznego. Wszystkie tego typu incydenty należy zgłaszać, odpowiednimi kanałami, kompetentnym organom policji holenderskiej. Użycie siły jest dozwolone jedynie w obronie własnej lub w obronie innej osoby oraz obronie godności i mienia, w przypadku nagłej, bezprawnej napaści. Jednocześnie, w każdym przypadku, użycie siły musi pozostawać

w granicach rozsądku i umiaru. Należy świadomie dążyć do ograniczenia, w maksymalnie możliwym stopniu, niebezpieczeństw i zagrożeń wynikających z jej użycia. Ewentualne urazy i szkody, powstałe w związku z użyciem siły, mogą wynikać jedynie z konieczności ochrony żywotnych interesów narodowych państwa wysyłającego. Z wyjątkiem sytuacji gdy warunki czynią to niemożliwym, użycie siły musi poprzedzać wyraźne ostrzeżenie.

Załadowaną broń palną oraz ostrą amunicję mogą posiadać jedynie żołnierze ochrony. Użycie przez nich broni jest możliwe tylko w obronie własnej lub obronie życia innej osoby, w przypadku nagłej, bezprawnej napaści, w celu zapobieżenia kradzieży, sabotażowi albo zniszczeniu mienia, lub informacji, istotnej dla bezpieczeństwa narodowego stosownego państwa. Jest ono dopuszczalne także w celu zapobieżenia kradzieży albo zniszczeniu broni, amunicji lub materiałów wybuchowych, które w rękach osób niepowołanych mogą spowodować zagrożenie życia innych osób. Cel i zastosowane środki muszą zawsze być dokładnie wyważone. Użycie broni palnej, czy też innej broni, może nastąpić tylko w sytuacji gdy cel nie może być osiągnięty innymi środkami, niosącymi ze sobą mniej poważne konsekwencje. Broń palna nie może być użyta gdy występuje prawdopodobieństwo wyrządzenia szkody osobom trzecim. Broń automatyczna może być używana tylko w opcji prowadzenia ognia pojedynczego. Z wyjątkiem sytuacji, w których warunki je uniemożliwiają, wyraźne ostrzeżenie musi, co oczywiste, poprzedzać również użycie broni palnej. Jeśli ostrzeżenie to nie przyniesie pożądanego efektu, należy oddać strzał ostrzegawczy w powietrze, lub w takim kierunku, który redukuje do minimum zagrożenie dla życia oraz mienia. Jednocześnie, oddanie strzału ostrzegawczego jest dozwolone jedynie wtedy, gdy uznano za konieczne (nieuniknione) późniejsze oddanie strzału bezpośredniego. Oddanie strzału bezpośredniego może nastąpić tylko w sytuacji gdy strzał ostrzegawczy również nie przyniósł pożądanego skutku.

O każdym przypadku użycia siły (w tym także przypadku oddania strzału ostrzegawczego) należy sporządzić meldunek pisemny, zawierający przyczyny, które spowodowały podjęcie takich działań oraz ich konsekwencje. Meldunek ten należy przedłożyć kompetentnym władzom Holandii.

Państwo wysyłające, korzystające ze świadczeń HNS, jest zobowiązane do przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska naturalnego Holandii. Przekazanie informacji o zasadach ochrony środowiska, oraz wynikających z nich konsekwencjach, należy do zadań NATCO. Zgodnie z procedurami zawartymi w Modelu NTC, informowanie to odbywa się w etapie II procesu przygotowania HNS. Jeszcze przed, lub bezpośrednio po przybyciu na terytorium Holandii, dowódca oddziału HNS udziela instruktażu przedstawicielom rozwijanych sił, podczas którego przedstawia stan przepisów obowiązujących w zakresie użycia udostępnionych urządzeń i instalacji wojskowych oraz zasad postępowania w terenie otwartym, na drogach i wodach terytorialnych Holandii. Zapoznaje ich również z procedurami usuwania odpadów. W przypadku spowodowania znacznych skażeń środowiska, usunięcie skutków zanieczyszczeń, na koszt odpowiedzialnych osób, czy też instytucji, zapewnia NATCO.

Na podstawie wytycznych ministra obrony Holandii, NATCO i jego odpowiednik ze strony państwa wysyłającego, uzgadniają z góry czy świadczenia HNS będą dostarczone odpłatnie czy też bezpłatnie. Transakcje, które będą objęte zwrotem kosztów, zostają przez NATCO odpowiednio ujęte w umowie wdrożeniowej (IA) HNS. Podpisując SOR, obie strony, państwo wysyłające i państwo gospodarz z góry uzgadniają ceny lub, jeżeli zostanie podjęta taka decyzja, ustalają cenę maksymalną i procedury określania ceny ostatecznej. Zasada jest stosowanie cen obustronnych (reciprocal pricing). Za zaopatrzenie i usługi logistyczne, dostarczone wojskom państwa wysyłającego, powinny być pobierane takie same opłaty jak za identyczne świadczenia, realizowane na korzyść wojsk własnych. W przypadku świadczeń (dostaw i usług) realizowanych przez organa wojskowe, pobierane są jedynie opłaty dodatkowe, np. koszty ogrzewania udostępnionych obiektów, usług sanitarnych lub pracy personelu cywilnego w czasie ponadnormatywnym. Powyższa zasada wyklucza ponoszenie kosztów pośrednich, towarzyszących kosztów administracyjnych oraz kosztów zawierania kontraktów i umów. Działania zmierzające do obniżenia kosztów wsparcia obejmują także ulgi celne i podatkowe, związane z pozyskiwaniem dostaw zaopatrzenia oraz usług przez rozwijane siły państwa wysyłającego. Jeżeli strony nie są w stanie dojść do porozumienia w sprawie, przedstawionego wyżej, stosowania cen obustronnych, powinny ceny realizowanych

w ramach HNS świadczeń ustalić w drodze negocjacji, kierując się uczciwością i rozsądkiem. Za wyjątkiem władz NATO, instytucji sojuszniczych oraz ich przedstawicieli, bez zgody państwa gospodarza, państwo wysyłające w żaden sposób nie może przekazywać (ani na stałe, ani tymczasowo) świadczeń (dostaw zaopatrzenia i usług) dostarczonych jego siłom w ramach HNS.

Faktury przedkładane po zrealizowaniu świadczenia przez dostawców (zleceniobiorców) są, w terminie trzech tygodni, przesyłane do NATCO. Następnie trafiają one do Ministerstwa Obrony Holandii, które dokonuje zapłaty poszczególnym usługodawcom za dostarczone świadczenia (pre-finance) oraz przedstawia przedłożone przez nich faktury państwu wysyłającemu. Ewentualne uwagi oraz zastrzeżenia, dotyczące zastosowanych cen, właściwe organa państwa wysyłającego powinny przesyłać do NATCO, w ciągu 14 dni od otrzymania faktury. Jeżeli faktury nie budzą zastrzeżeń, zwykle państwo wysyłające dokonuje opłaty bezzwłocznie, nie później niż w ciągu 30 dni.

Świadczenia transportowe w ramach HNS są realizowane przez Holandię według standardowych procedur sojuszniczych.² Procedury te są stosowane również w zakresie udzielania zgody na korzystanie z dróg³.

Za ogólne przygotowanie i koordynację wszystkich przedsięwzięć związanych z przemieszczeniem, transportem oraz użyciem urządzeń portowych, odpowiada NATCO. W tym zakresie, podczas etapu przygotowania oraz realizacji HNS, pełni ono funkcję SPOC. Za realizację wszystkich przedsięwzięć transportowych, w ramach HNS, zgodnie z ustaleniami dokonanyymi przez NATCO, odpowiada wspomniana już wyżej (patrz rys. 1) Organizacja ds. Ruchu i Transportu (DMTO). Organizacji tej podporządkowane są: Centrum Koordynacji Ruchu i Transportu (Movement & Transportation Co-ordination Centre – MTCC), odpowiedzialne za przygotowanie i realizację przedsięwzięć przemieszczenia wojsk, trzy Komendy Ruchu i Transportu (Defence Movement & Transportation Commands – DMTC), odpowiedzialne za przygotowanie i realizację przedsięwzięć transportowych, oraz Ośrodki Kierowania Ruchem (Movement Control Centre – MCCs), Oddziały Kolejowe (Railway

² STANAG 2156 – Zapotrzebowanie i odpowiedź na zapotrzebowanie na środki transportu lądowego.

³ STANAG 2154 – Uregulowania w zakresie ruchu po drogach pojazdów wojskowych; STANAG 2155 – Zapotrzebowanie i zgoda na korzystanie z dróg; oraz STANAG 2176 – Procedury przekraczania granic państwowych przez wojskowe transporty drogowe.

Detachments – Rwy Dets) i Terenowe Zespoły Pomocy w Portach (Local Port Assistance Teams – LPATs).

Za kierowanie ruchem i transportem odpowiada państwo gospodarz. W przypadku zaistnienia takich potrzeb, działania w tym zakresie prowadzone są w ścisłym współdziałaniu z właściwymi instytucjami (organami) państwa wysyłającego, lub (stosownie do sytuacji) z właściwym dowództwem NATO.

Ilość wojskowych środków transportu drogowego jest bardzo ograniczona, stąd wsparcie w tym zakresie może być realizowane również środkami komercyjnymi. Biorąc pod uwagę powyższe, państwo wysyłające musi w pierwszej kolejności, przed złożeniem zapotrzebowania na HNS, przewidywać wykorzystanie, do realizacji planowanych zadań, własnych środków tego rodzaju transportu. Zapotrzebowanie na środki transportu drogowego (zgodnie z procedurami sojuszniczymi, zawartymi w STANAG 2156) powinny być przedłożone do NATCO lub RMC z wyprzedzeniem nie mniejszym niż 48 godzin⁴. Jeżeli normy te nie mogą być zachowane przez państwo wysyłające, powinno ono zastosować procedury zawarte w STANAG 2165. Państwo wysyłające również odpowiada za załadunek i rozładunek pojazdów, dostarczonych w ramach HNS.

Przemieszczając się po drogach z (lub do) SPOD (lub SPOE), w celu uniknięcia koncentracji pojazdów i wyposażenia, a tym samym spowodowania zmniejszenia przepustowości dróg, należy jak najszybciej zwalniać nabrzeża portowe⁵. W przypadku przemieszczania się po drogach z (lub do) APOD (lub APOE), przewóz stanów osobowych jest realizowany cywilnymi środkami transportu (autobusami)⁶. Dalsze przemieszczenia, z (lub do) rejonu wyczekiwania pojazdów do (lub z) rejonów ześrodkowania lub rejonów przejściowych powinny być realizowane w grupach 10 i więcej pojazdów. Wymagane jest jednocześnie posiadanie zgody na przejazd⁷. We

---

⁴ Ten sam czas obowiązuje w przypadku zapotrzebowania pojazdów (środków) przeznaczonych do transportu sprzętu i urządzeń specjalnych (o nietypowych wymiarach lub masie przekraczającej normy).

⁵ Przemieszczenia do (lub z) rejonu wyczekiwania pojazdów powinny odbywać się w grupach składających się z 5-9 pojazdów, sposobem wahadlowym.

⁶ W tej sytuacji również, przemieszczenie powinno odbywać się w grupach składających się z 5-9 pojazdów. W wyjątkowych wypadkach (np. gdy miejsce docelowego przeznaczenia znajduje się poza terytorium Holandii) personel (w zależności od liczby pasażerów) może być przewieziony transportem kolejowym.

⁷ Otrzymanie takiej zgody jest niezbędne także w przypadku każdego pojazdu przewożącego materiały niebezpieczne, każdego pojazdu o nietypowych wymiarach, jak też masie przekraczającej stosowne normy (STANAG 2154). Jednocześnie, posiadanie zgody na przejazd nie jest wymagane podczas przemieszczenia mniej niż 10 pojazdów po drogach niekontrolowanych.

wszystkich przedstawionych wyżej przypadkach ruch na drogach jest kontrolowany przez właściwą DMTC.

W sytuacji przekraczania przez pojazdy drogowe granicy państwowej Holandii wymagane jest posiadanie następujących dokumentów: wojskowa karta identyfikacyjna ze zdjęciem, standardowy rozkaz podróży⁸, prawo jazdy, dokumenty pojazdu oraz (dla pojedynczych pojazdów) dokumenty celne. Zgoda na przemieszczenie jest wymagana w przypadku grupy 10 lub więcej pojazdów, podczas przekraczania granicy państwowej Holandii z Niemcami oraz Holandii z Belgią. Wszystkie zapotrzebowania na korzystanie z dróg muszą być przedkładane poprzez RMC do NATCO.

Naprawa awaryjna, jak też holowanie uszkodzonych pojazdów należy, przede wszystkim, do obowiązków państwa wysyłającego. W szczególnych przypadkach, w ograniczonym zakresie (głównie środkami komercyjnymi), mogą być realizowane doraźnie, poprzez RMC. Kierowanie ruchem na drogach realizowane jest, w ścisłym współdziałaniu z właściwymi organami państwa wysyłającego, przez DMTO.

W zakresie transportu kolejowego, zapotrzebowania doraźne państwa wysyłającego na środki tego rodzaju (jak wyżej, zgodnie z procedurami określonymi w STANAG 2156) również muszą być przedkładane do NATCO/RMC⁹. W przypadku potrzeb państwa wysyłającego, DMTO odpowiada za wymianę informacji pomiędzy NATCO i właściwym przedstawicielem przewoźnika kolejowego. Holenderski narodowy przewoźnik kolejowy (NS) odpowiada, w tym przypadku, za koordynację przewozów, dokumentację przewozową, utrzymanie linii kolejowych oraz transport personelu i wyposażenia. W ścisłym współdziałaniu z DMTO/MTCC także kieruje on ruchem na szlakach kolejowych. Do obowiązków państwa gospodarza należy załadunek i rozładunek wagonów oraz zabezpieczenie ładunku i jego ochrona (eskortowanie). W przypadku przekraczania granicy państwowej Holandii, personel eskortujący musi posiadać wymaganą dokumentację, w tym dokumenty celne. Porad dotyczących wymogów załadowania i rozładowania transportu kolejowego oraz pomocy w punktach przekraczania granicy udzielają, wspomniane już wyżej, Oddziały Kolejowe.

⁸ STANAG 2026 – Rozkaz podróży NATO.

⁹ W przypadku transportu: stanów osobowych, z wyprzedzeniem przynajmniej 48 godzin, stanów osobowych i ładunków towarowych, przynajmniej 5 dni, natomiast dla ładunków niewymiarowych obowiązuje wyprzedzenie nie mniejsze niż 7 dni. Jeżeli normy te nie mogą być zachowane przez państwo wysyłające, powinno ono zastosować procedury zawarte w STANAG 2165.

W zakresie transportu śródlądowego, DMTO pośredniczy w pozyskiwaniu niezbędnych środków tego rodzaju transportu. Wraz z MTCC koordynuje ona, z właścicielem tych środków, plan przewozu i przebieg tras żeglugowych oraz kieruje ruchem na wodach śródlądowych. Również w przypadku tego rodzaju transportu, państwo wysyłające powinno stosować procedury zawarte w STANAG 2165.

Materiały pędne i smary (środki klasy III) są dostarczane z holenderskich, wojskowych stacji mps (dla grup pojazdów, poruszających się w kolumnach), ze stacji cywilnych (głównie dla pojedynczych pojazdów), z punktów zaopatrywania w mps (na przykład w SPOD) oraz z centralnego europejskiego systemu rurociągów paliwowych (Central European Pipeline System – CEPS)¹⁰. Stosowne informacje na temat potrzeb wsparcia w zakresie dostaw mps powinny być zawarte już w COR i obejmować: rodzaje oraz przewidywaną, całkowitą ilość paliw, w tym także asortymentów nietypowych, rodzaje oraz przewidywaną, całkowitą ilość olejów i smarów oraz wymaganą lokalizację punktów zaopatrywania¹¹.

Rozliczenia kosztów mps, wydanych przez stacje wojskowe oraz z CEPS, mogą odbywać się (być dokonywane) na podstawie obowiązujących uzgodnień sojuszniczych, lub (jeżeli zostanie to ustalone przez zainteresowane strony) zgodnie z procedurami ustalonymi dla rozliczeń należności za świadczenia dostarczone w ramach HNS, zawartymi w umowie wdrożeniowej (IA). W zakresie dokonywania opłat za mps pobrane ze stacji cywilnych, w przypadku pojedynczych pojazdów obowiązuje stosowanie kart kredytowych lub talonów paliwowych, natomiast w przypadku grup pojazdów (kolumn) stosuje się procedury właściwe dla rozliczeń za świadczenia dostarczone w ramach HNS. Ich stosowanie obowiązuje także w zakresie dokonywania opłat za mps pobrane we wspomnianych wyżej punktach zaopatrywania.

W ramach HNS, w Holandii istnieje możliwość korzystania ze środków różnych rodzajów łączności, w tym cywilnych i wojskowych linii telefonicznych (analogowych oraz cyfrowych), cywilnych elementów łączności satelitarnej oraz łączności bezprzewodowej (VHF, ZODIAC¹² itd.). W tym zakresie należy przedstawić w COR:

¹⁰ Pod względem asortymentowym są to: paliwa lotnicze, w tym F-34 (dostępny z CEPS), F-35 (JET A-1) i F-18, jak też paliwa do pojazdów i urządzeń naziemnych, w tym benzyny: F-57 (E-98), bezolowiowa F-67 (E-95) oraz oleje napędowe: F-54 i F-65 (będący mieszanką paliw F-54 i F-34). Na oddzielnej prośbę (zapotrzebowanie) mogą być dostarczane także paliwa innych typów oraz oleje i smary, w ograniczonym zakresie asortymentowym, do pojedynczych egzemplarzy sprzętu oraz pojazdów.

¹¹ W związku z surowymi ograniczeniami dotyczącymi ochrony środowiska, bez posiadania specjalnych zezwoleń zabrania się prowadzenia jakichkolwiek działań związanych z tankowaniem paliw.

¹² System ten (wyłącznie) umożliwia przekazywanie informacji niejawnych.

rodzaje środków łączności, typy sprzętu (wyposażenia), rodzaje wymaganych usług pocztowych oraz potrzeby w zakresie zapewnienia zapasowego systemu łączności. Odpowiednio, po uszczegółowieniu informacji, w SOR powinny zostać zapisane: miejsca rozmieszczenia i ilość środków poszczególnych rodzajów łączności oraz typów sprzętu (wyposażenia), rodzaje wymaganych usług pocztowych oraz potrzeby w zakresie ich użycia, jak też (jeżeli jest on potrzebny) szczegółowe wymagania dotyczące systemu zapasowego. Potrzeby w zakresie łączności, zapisane w COR, a następnie w SOR, są rozpatrywane przez personel komórki G-6 sztabu NATCO. To właśnie on wskazuje te wymagania (potrzeby) łączności, które mogą być spełnione.

Poszczególne rodzaje SZ Holandii posiadają własne organa medyczne, podporządkowane operacyjnie właściwym dowódcom, a funkcjonalnie naczelnym lekarzom poszczególnych RSZ. Wspomniana już wyżej Agencja Usług Medycznych (MSA) zapewnia personel medyczny oraz urządzenia niezbędne do realizacji świadczeń wysokospecjalistycznych. Hospitalizacja sojuszniczego personelu wojskowego prowadzona jest głównie w szpitalach cywilnych.

Możliwości NATCO w zakresie udzielenia wsparcia medycznego są ograniczone do standardowych świadczeń poziomu 1 i 2, realizowanych przez trzy regionalne oddziały medyczne (Regional Medical Detachment – RMD). Również wspomniana wcześniej sekcja medyczna, będąca elementem każdego oddziału HNS, zapewnia pierwszą pomoc, pomoc ambulatoryjną, opiekę medyczną na poziomie 2, pomoc medyczną w szpitalach cywilnych, opiekę dentystyczną oraz pomoc sanitarną.

W czasie działań, szczególnie o dużym rozmachu, istnieje znaczne prawdopodobieństwo powstania szkód w mieniu państwa gospodarza, polegających na zniszczeniu własności prywatnej, czy też państwowej. W związku z tym, podczas takich operacji będą sporządzone meldunki (sprawozdania) o stanie urządzeń udostępnionych w ramach HNS. Co prawda dotychczas nie przygotowano standardowych formatów tych meldunków, jednak jest pewne, że powinny być one opracowywane w relacjach pomiędzy RMC i przedstawicielem władz terenowych państwa gospodarza oraz RMC i właściwym dowódcą sił państwa wysyłającego.

W wojskach lądowych Holandii zorganizowano stanowisko specjalisty ds. kontroli zniszczeń. W przypadku powstania szkód w mieniu osób cywilnych, oficer ten może zostać wezwany w celu udzielenia pomocy w zakresie rozpatrzenia zgłaszanych

roszczeń. Jest on uprawniony do prowadzenia negocjacji oraz dokonywania kompensacji powstałej szkody.

W przypadku prowadzenia działań na terytorium Holandii, przewiduje się zorganizowanie wspólnego biura obsługi gości (Joint Visitors Bureau – JVB) oraz wspólnego centrum informacyjnego (Joint Information Centre – JIC), prowadzonych wspólnie, przez państwo wysyłające i Holandię. Tak JVB, jak i JIC powinny zostać założone w SPOD/SPOE (APOD/APOE), jednak raczej nie powinny być one rozmieszczone w tym samym miejscu. Zadaniem biura obsługi gości jest przyjmowanie gości specjalnych (VIP), cywilnych oraz wojskowych, i informowanie ich o przebiegu działań na terytorium Holandii. Centrum informacyjne zajmuje się zaś przekazywaniem stosownych informacji społeczeństwu.

Za kreowanie polityki informacyjnej, w tym określanie zasad informowania społeczeństwa, odpowiada specjalny organ holenderskiego ministerstwa obrony (Directorate of Public Information). W warunkach realizacji zadań jako państwo gospodarz, agencja ta koordynuje swoją politykę informacyjną z odpowiednimi przedstawicielami państwa wysyłającego oraz, w przypadku powstania takich potrzeb, z właściwym dowództwem NATO. Za koordynowanie, przygotowanie i realizację zadań przez JVB oraz zadań informowania społeczeństwa na szczeblu operacyjnym, ze strony Holandii – jako państwa gospodarza, odpowiedzialne jest NATCO. Jednocześnie, przedstawiciele dowództw NATCO lub RMC pełnią obowiązki reprezentującego państwo gospodarza „współ-kierownika” JVB i JIC.

W tym zakresie, w COR muszą być zawarte propozycje: w zakresie zasad zapraszania gości (osób wizytujących), w zakresie reguł przekazywania informacji do wiadomości publicznej oraz w zakresie podziału stosownych kosztów powyższych działań. Na podstawie zapisów dokonanych w COR oraz wytycznych holenderskiego ministra obrony, we współdziałaniu z państwem wysyłającym, NATCO koordynuje przedsięwzięcia przygotowania i realizacji zadań przez JVB i JIC. SOR musi obejmować w tym zakresie: wymagania w zakresie stosownych obiektów infrastruktury, ich wyposażenia i personelu (obsługi), jak też stosownych potrzeb logistycznych, transportowych i w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa oraz ochrony osobistej.

Rząd Holandii i rządy kilku innych państw sojusznicznych, m.in. USA oraz W. Brytanii, opracowały regulacje dotyczące przekraczania granic Holandii przez siły zbrojne tych państw. Personel tych sił, w tym także osoby cywilne, powinien posiadać odpowiednie dokumenty tożsamości oraz inne dokumenty, w celu przedstawienia ich, na żądanie, podczas przekraczania granicy państwowej Holandii. Dla personelu wojskowego są to: wojskowa karta identyfikacyjna ze zdjęciem oraz standardowy (STANAG 2016), indywidualny lub grupowy, rozkaz podróży. Personel cywilny winien posiadać stosowny wpis w paszporcie (adnotację potwierdzającą status jego posiadacza). Kierowcy pojazdów mechanicznych powinni posiadać dodatkowo, oprócz wyżej wymienionych dokumentów, ważne prawo jazdy oraz dokumenty pojazdu.

Niezbędna, w ramach HNS, siła robocza pozyskiwana jest z lokalnych agencji zatrudnienia, przez NATCO lub RMC. Stosowne potrzeby w tym zakresie muszą zostać zawarte i przedłożone w SOR.

Na podstawie zgody wyrażonej przez państwo gospodarza, państwa wysyłające mogą sprowadzać (wwozić) bez cła i opodatkowania wyposażenie należące do wydzielanych przez nie sił, wraz z odpowiednimi ilościami zapasów zaopatrzenia oraz inne środki, przeznaczone do ich wyłącznego użytku. Jednocześnie sprzęt ten i środki powinny zostać uwzględnione w deklaracji celnej. W przypadku ćwiczeń problematyka ta powinna być treścią oddzielnych, specjalnych uzgodnień. Ich wyniki powinny znaleźć odzwierciedlenie w SOR.

2.2. Organizacja wsparcia przez państwo gospodarza w RFN

Tradycje HNS w Bundeswehrze sięgają połowy lat pięćdziesiątych. Mimo ewolucji koncepcji strategicznych Sojuszu Bundeswehra ponosiła główny ciężar obrony na centralnym obszarze europejskiego dowództwa NATO i wydzieliła w skład jego połączonych sił największy, po USA, kontyngent wojskowy liczący 12 dywizji¹³. Zasadnicze kierunki rozwoju niemieckich sił zbrojnych i systemu przygotowań obronnych RFN ustaliły się w wyniku przyjęcia i wdrożenia w życie *koncepcji strategicznej wysuniętych rubieży*.

Dla europejskich państw NATO, począwszy od Norwegii aż po Turcję działania w ramach HNS były sprawą oczywistą. Bazę to tej działalności stanowiły dla nich dokumenty takie jak: „Traktat Północno-Atlantycki”, umowa z 19.6.1951 r. dotycząca statusu sił zbrojnych NATO (Status of Force Agreement - SOFA) oraz „Dodatkowe Porozumienie do NATO SOFA”, a także porozumienia bilateralne i multilateralne, mówiące o wzajemnym wsparciu stron porozumienia. Regulują one do dziś zasady zamawiania i zgłaszania potrzeb w zakresie usług cywilnych w czasie kryzysu i wojny. Niemcy, jak żadne inne państwo członkowskie NATO, spełniały szczególną rolę w HNS już w czasie pokoju, z uwagi na realizację usług dla ponad 400 tys. żołnierzy z Belgii, Francji, Wielkiej Brytanii, Kanady, Holandii i USA¹⁴.

Zakres zadań wsparcia wojsk sojuszniczych wyznaczały założenia wspomnianej *Koncepcji wysuniętych rubieży*, skonkretyzowane w porozumieniach dwustronnych. Najważniejsze ustalenia dotyczyły: wzmocnienia w wypadku kryzysu lub wojny stacjonujących na terytorium RFN czterech dywizji USA i przerzucenia drogą powietrzną i morską w ciągu 10 dni sześciu kolejnych dywizji pancernych i zmechanizowanych oraz trzydziestu eskadr lotniczych; zdeponowania na terytorium Niemiec sprzętu i uzbrojenia, po to by wojska przemieszczone z kontynentu amerykańskiego mogły natychmiast osiągnąć gotowość bojową; doskonalenia przebiegu wzmocnienia wojsk amerykańskich w ramach prowadzonych ćwiczeń; stworzeniu szerokiej bazy wsparcia wojskowego i cywilnego dla amerykańskich jednostek wzmocnienia.

Zasady wsparcia określone zostały w porozumieniu z dnia 15.06.1982 roku. Zgodnie z tym porozumieniem wsparcie sił wzmocnienia obejmowało dwie sfery, tj. wsparcie wojskowe i wsparcie cywilne¹⁵. Do wsparcia wojskowego angażowano zarówno wojska lądowe, lotnictwo jak i marynarkę wojenną, przy czym główny wysiłek wsparcia spoczywał na wojskach lądowych i obejmował: ochronę lotnisk wyznaczonych dla sił zbrojnych USA stacjonujących na terytorium RFN oraz urządzeń lotniskowych dla amerykańskich sił wzmocnienia; transport sanitarny; ochronę elementów systemu dowodzenia i zaopatrywania oraz obiektów wojsk raketowych i artylerii; zabiegi sanitarne wojsk oraz specjalne wyposażenie i

---

¹³ Obrona terytorialna w realizacji zadań państwa gospodarza pk. „gospodarz” ; zespół autorski: dr hab. J. Marczak - kierownictwo naukowe, K. Gąsiorek, dr W. Kitler, H. Szafran, AON, Warszawa 2000, s.56.

¹⁴ Tamże, s. 57

uzbrojenie a także zadymianie; transport i magazynowanie środków materiałowych i ciężkiego sprzętu; budowę mostów; budowę i utrzymywanie sieci telefonicznej; usuwanie zniszczeń. Natomiast wojskom lotniczym i marynarce wojennej powierzono zadania wsparcia specjalistycznego amerykańskich sił wzmocnienia oraz świadczenia usług na lotniskach, w portach wojskowych i cywilnych.

Ważną rolę w procesie HNS spełniała również administracja Bundeswehry, której działania obejmowały trzy główne obszary: sprawy finansowe (obliczanie kosztów) uzupełnianie stanu osobowego i sprzętu oraz usługi informatyczne świadczone przez centra obliczeniowe Bundeswehry.

Wsparcie cywilne, zgodnie z cytowanym porozumieniem, obejmowało świadczenie następujących usług: przewóz ludzi, środków materiałowych, amunicji i MPS przy wykorzystaniu wszystkich rodzajów transportu; przeglądy, remonty sprzętu oraz inne usługi, np. usługi pralnicze, usługi krawieckie itp.; budowę obiektów zabezpieczających stacjonowanie wojsk wraz z urządzeniami telekomunikacyjnymi; zabezpieczenie środków materiałowych do użytku bieżącego oraz żywności; zabezpieczenie potrzeb dla pracowników cywilnych; wydzielanie środków materiałowych, pojazdów i maszyn na potrzeby uzupełniania mobilizacyjnego wojsk. Do realizacji zadań wsparcia amerykańskich sił wzmocnienia utworzono dodatkowe sztaby i jednostki wojskowe oraz wzmocniono pozostałe komendy, sztaby i jednostki. Podstawę tego procesu stanowiły plany organizacyjne federalnego ministra obrony dotyczące powstania tzw. komórek mobilizacyjnych. Organy te to jednostki lub sztaby zajmujące się własnym rozwijaniem oraz alarmowaniem i mobilizacją innych jednostek narodowych, a także wskazanych jednostek sił sojuszniczych, zgodnie z wcześniej opracowaną i na bieżąco aktualizowaną dokumentacją osiągnięcia gotowości bojowej, alarmowania i mobilizacji. W czasie pokoju w instytucjach tych łącznie zatrudnionych było ponad 1000 żołnierzy i 750 pracowników cywilnych. Stanowiło to trzon kadrowy umożliwiający rozwinięcie jednostek HNS do etatu wojennego liczącego 92000 żołnierzy i 3500 pracowników cywilnych. Taki stan osobowy odpowiada wielkości korpusu i daje świadectwo dużego znaczenia, jakie przywiązywano w Niemczech do problemu wsparcia sił sojuszniczych¹⁶.

---

¹⁵ Tamże, s. 58.

¹⁶ Tamże, s. 60.

W celu zapewnienia obrony wojskowej całego terytorium państwa oraz odciążenia wojsk operacyjnych od zadań wsparcia i zabezpieczenia działań, równoległe z formowaniem jednostek operacyjnych rozpoczęto tworzenie sił obrony terytorialnej, które miały zapewnić jednostkom NATO swobodę operacyjną w strefie tyłowej. Wiązało się to głównie z zabezpieczeniem wojsk operacyjnych pod względem komunikacji i zaopatrzenia. W przeciwieństwie do wojsk operacyjnych siły OT pozostawały pod dowództwem narodowym. Jednocześnie reprezentowały one interesy narodowe kierownictwa politycznego RFN wobec dowództw połączonych sił zbrojnych NATO.

Struktura przestrzenna systemu dowodzenia OT Niemiec została dostosowana do administracyjno-wojskowego podziału terytorium państwa. Obszary odpowiedzialności poszczególnych dowództw na ogół pokrywały się z obszarami administracyjnymi podległymi władzom cywilnym. Terytorialne organy dowodzenia stanowiły ogniwo pośrednie między siłami zbrojnymi, a cywilnymi władzami administracyjnymi, będąc jednocześnie ogniwami bezpośredniej współpracy z odpowiednimi dowództwami NATO¹⁷.

Oprócz organów i wojsk obrony terytorialnej zadania HNS powierzono, jak wcześniej wspomniano, administracji Bundeswehry. Zadania te były realizowane w ramach istniejącej organizacji, zarówno przez organy centralne jak i terytorialne, bez wydzielenia odrębnej do tego celu struktury. Administracja odpowiada do dziś m.in. za całość spraw związanych z zakwaterowaniem sił zbrojnych w czasie pokoju oraz za planowanie i poczynienie niezbędnych przygotowań w zapewnieniu odpowiedniej liczby obiektów zakwaterowania na wypadek mobilizacyjnego rozwijania i na okres wojny, zarówno dla sił narodowych jak i sojuszniczych. W jej gestii znajduje się również cała infrastruktura wojskowa. Obejmuje ona obiekty i urządzenia stałe, a także tereny zabudowane i nie zabudowane. W infrastrukturze wojskowej RFN wyróżnia się: infrastrukturę narodową, obejmującą obiekty i urządzenia oraz tereny niezbędne do wypełniania przez Bundeswehrę swych zadań - jej utrzymanie i rozbudowa finansowane są z budżetu ministerstwa obrony i innych resortów; infrastrukturę NATO służącą przede wszystkim siłom zbrojnym Sojuszu - jest

---

¹⁷ Tamże, s. 61.

utrzymywana i rozbudowywana ze wspólnych środków finansowych państw sojuszniczych.

Dla potrzeb utrzymywania stałych kontaktów z dowództwami państw NATO oraz delegowania personelu wojskowego do pracy w zintegrowanych dowództwach i sztabach utworzono stałe placówki administracji w niektórych państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie. Zajmowały się one przede wszystkim sprawami wyżywienia, umundurowania, rozliczaniem szkód, zapewnieniem zakwaterowania i infrastruktury, zapewnieniem tłumaczy i tłumaczeń oraz rozliczeniami finansowymi. Placówki te utworzone zostały na podstawie specjalnego statusu sił zbrojnych NATO¹⁸.

Podczas kryzysu lub wojny administracja Bundeswehry, oprócz stałych, rutynowych zadań, przygotowana była do przyjęcia dodatkowych, dotychczas nie realizowanych zadań, jak np. wspomaganie w określonych dziedzinach sił zbrojnych innych państw członkowskich NATO, przede wszystkim poprzez wykorzystanie do tego celu cywilnych źródeł zaopatrzenia materiałowo-technicznego i cywilnego potencjału remontowo-usługowego.

Współpraca między Bundeswehrą a wojskami sojuszniczymi w zakresie HNS opierała się na wypracowanych wspólnie i powszechnie akceptowanych zasadach. Określały one m.in., że: wojska wspierające siły sojusznicze są częścią Bundeswehry; dowodzenie tymi wojskami realizowane było zgodne z zasadami obowiązującymi w siłach zbrojnych Niemiec oraz regulaminami i zarządzeniami obowiązującymi w wojskach lądowych, lotnictwie i marynarce wojennej; plany użycia wojsk HNS opracowywane były przez odpowiednie dowództwa niemieckie w ścisłym współdziałaniu z dowództwami amerykańskich sił wzmocnienia; wszystkie jednostki HNS były zintegrowane ze swoimi rodzajami wojsk i podporządkowane dowództwom lub jednostkom Bundeswehry; jednostki HNS wojsk lądowych podporządkowane były dowództwom terytorialnym lub dowództwom wsparcia HNS; w wypadku kryzysu lub wojny wszystkie siły wsparcia miały być alarmowane w ramach zintegrowanego systemu alarmowania NATO.

Porozumienia między RFN i USA określały nie tylko ogólne zasady ale również szczegóły planowania i realizacji wsparcia. Przyjmowano, że amerykańskie

---

¹⁸ Tamże. s. 64.

dowództwa i jednostki wzmocnienia przemieszczane na terytorium RFN będą współdziałać z niemieckimi siłami zabezpieczenia zgodnie z niemiecką instrukcją współpracy.

W wojskach lądowych powołano dowództwa wsparcia HNS, których głównym zadaniem była współpraca z dowództwem amerykańskim w zakresie planowania i realizacji zadań w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Dowództwa te były rozmieszczone na terytorium Niemiec, tak aby zapewnić współpracę z podmiotami zabezpieczającymi usługi dla wojsk sojuszniczych dyslokowanych w odpowiednim obszarze. Przydział zasobów materiałowych i osobowych dowództwa wsparcia był zależny od wykonywanych zadań. Np. dowództwo wsparcia w Mannheim dowodziło podporządkowanymi jednostkami i odpowiedzialne było za utrzymanie łączności ze wspieranymi dowództwami amerykańskimi oraz realizację usług transportowych, zaopatrywanie oraz rozbudowę inżynieryjną. Do realizacji tych zadań dowództwo posiadało w dyspozycji, po mobilizacyjnym rozwinięciu m.in.: sześć batalionów transportowych oraz dwa bataliony saperów. Po mobilizacyjnym rozwinięciu stan osobowy sił podległych dowództwu wsparcia wynosił ok. 9000 żołnierzy, co odpowiadało wielkości brygady piechoty.

Usługi cywilne, świadczone w ramach HNS w czasie kryzysu i wojny, realizowane miały być zgodnie z art. 3 cytowanego porozumienia. Podstawę świadczenia usług stanowił plan opracowany na podstawie zapotrzebowań. Zgłaszane potrzeby usług miały być realizowane wg stopnia ich ważności, z uwzględnieniem wymogów bezpieczeństwa społecznego, gotowości bojowej Bundeswehry, a także priorytetów określonych przez dowódców NATO. Zauważyć należy, że świadczenie usług objęte było pewnymi ograniczeniami. Np. szczególnemu sprawdzeniu podlegały zapotrzebowania na usługi, które mogły szkodliwie oddziaływać na gospodarkę niemiecką. Ponadto możliwe było odrzucenie zapotrzebowania na usługi cywilne, które miały być wykonywane na obszarze prowadzenia działań bojowych lub istniało niebezpieczeństwo dostania się do niewoli personelu cywilnego.

Procedury zgłaszania oraz realizacja usług cywilnych opierały się na postanowieniach art. 4 porozumienia, zgodnie z którym strona amerykańska w czasie pokoju zobowiązana była do pisemnego zgłoszenia drogą służbową zapotrzebowań adresowanych do odpowiedniego (właściwego terytorialnie) dowództwa

terytorialnego. Dowództwo to sprawdzało zapotrzebowanie pod względem wojskowym, uzgadniało szczegóły ze zgłaszającymi i kierowało do administracji OT, której podlegali wykonawcy zgłaszanych potrzeb. Jednocześnie zgłoszenia te były powielane i rozsyłane do odpowiedniego okręgu wojskowego, który z kolei powiadamiał właściwe obwodowe dowództwo obrony lub powiatowy urząd obrony – jako organ odpowiedzialny za prowadzenie planu mobilizacyjnego. Zadaniem tych organów w ramach HNS było wprowadzenie wszystkich zgłoszeń dotyczących usług cywilnych do kalendarza alarmowego. W razie potrzeby, przy ścisłej współpracy z jednostkami amerykańskimi zgłaszającymi zapotrzebowania, w wypadku alarmu można było daną usługę odwołać¹⁹.

Odpowiedzialni za realizację zapotrzebowań sprawdzali przez administrację wojskową zgłoszenia pod względem możliwości ich zaspokojenia. W razie potrzeby prowadzili rozmowy z odpowiednimi władzami federalnymi co do zgodności zobowiązań z obowiązującym prawem. Zakładano również, że w razie konieczności istniała możliwość podpisania nowych umów z siłami zbrojnymi USA.

Ważną część porozumienia, oprócz zasad i procedur wykonawczych, stanowił rozdział dotyczący kosztów wsparcia. Zgodnie z art. 3 zakres finansowania podzielono na: inwestycje jednorazowe i roczne koszty eksploatacyjne. Do kosztów inwestycyjnych zaliczano jednorazowe wydatki na uzbrojenie osobiste, materiały i zapasy zużycia grupowego oraz niezbędną infrastrukturę. Natomiast koszty eksploatacyjne to: koszty osobowe personelu wojskowego i cywilnego, koszty materiałowe eksploatacji i utrzymania środków materiałowych, zużycia MPS, amunicji dla celów szkoleniowych, koszty eksploatacji i utrzymania obiektów infrastruktury, koszty ogólne, np. materiały biurowe, opłaty pocztowe i telefoniczne. Podział kosztów odbywał się wg następujących zasad: Niemcy ponosiły koszty osobowe i uzbrojenia osobistego żołnierzy jednostek wojskowych WHNS, a także koszty inwestycji dotyczące organizacji dowodzenia, zaopatrywania i szkolenia; USA zapewniały pokrycie części kosztów inwestycji, które nie były związane z organizacją wojsk, dowodzeniem, zaopatrywaniem i szkoleniem; USA ponosiły koszty utrzymania personelu cywilnego i opłacały wszystkie dostawy i usługi realizowane podczas kryzysu i wojny.

---

¹⁹ Tamże, s. 67.

Odpowiedzialność za centralne obliczanie kosztów usług świadczonych w ramach HNS dla wojsk amerykańskich ponosił urząd administracji Bundeswehry, natomiast nadzór fachowy sprawowało Federalne Ministerstwo Obrony.

Zgodnie z art. 4 porozumienia utworzono wspólną komisję (Joint Committee), którą informowano o wszystkich powstałych problemach czy rozbieżnościach między stroną amerykańską i niemiecką. Jej zadaniem było rozwiązywanie, w ramach wspólnych posiedzeń z udziałem specjalistów, pozostałych problemów.

Reasumując dotychczasowe rozważania należy stwierdzić, że doświadczenia niemieckiego HNS dotyczyły realizacji wsparcia wojskowego i cywilnego sił Sojuszu w ramach art. 5. Traktatu Waszyngtońskiego, tzn. odnosiły się do sytuacji wspólnej obrony prowadzonej na terytorium RFN. Tymczasem po zakończeniu „zimnej wojny”, po rozpadzie dwubiegunowego układu sił w Europie, po rozwiązaniu Układu Warszawskiego i połączeniu obydwu państw niemieckich przed Sojuszem pojawiły się nowe wyzwania w świetle nowych zagrożeń porządku europejskiego i światowego. Jego siły zbrojne powinny być zdolne nie tylko do kolektywnej obrony terytorium narodowych członków NATO, ale również do podejmowania działań w obszarach konfliktów (o czym świadczy interwencja w Kosowie) poza terytoriami narodowymi. Ponadto siły NATO muszą podejmować działania zmierzające do likwidacji kryzysów nie tylko o charakterze militarnym, ale również wtedy gdy ich podłożem jest eskalacja zagrożeń niemilitarnych, np. rozległe klęski żywiołowe. Te czynniki rzutują również na współczesną organizację i przebieg HNS w warunkach ograniczonych lub niedostatecznych zasobów miejscowych, bez możliwości wcześniejszego ich zbadania i oceny pod kątem przydatności wsparcia wojsk. W warunkach tych nieprzydatne są dotychczasowe czasochłonne i bardzo skomplikowane procedury uzgodnień, biorąc pod uwagę fakt, że warunkiem skutecznej pomocy w sytuacjach nagłych klęsk żywiołowych jest zdeterminowany czasem podjęcia działań ratowniczych i pomocowych. Nieprzewidywalność sytuacji kryzysowych co do czasu, miejsca i rozmiarów wymusza stosowanie uproszczonych procedur, dążenie do osiągnięcia samodzielności logistycznej oraz konieczność opracowywania alternatywnych planów użycia wojsk i ich wsparcia. Chodzi o przygotowanie HNS zawczasu i wielowariantowo, nawet w postaci ogólnej, bez wskazania państw, które wyślą swoje

wojska. Takie, nowe podejście NATO do HNS, powinno zapewnić Sojuszowi dużą swobodę działania²⁰.

Od 1990 r. w Niemczech przystąpiono do zakrojonej na szeroką skalę reorganizacji połączonych sił zbrojnych przy jednoczesnej ich redukcji. Proces ten objął także system obrony terytorialnej, w tym wojska i struktury dowodzenia odpowiedzialne za HNS. Zgodnie z programem „wojskowa struktura „5” nastąpiło połączenie wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej w jednolitą strukturę. Utworzono siedem zintegrowanych dowództw okręgów wojskowych, których dowódcy są jednocześnie dowódcami dywizji oraz dwadzieścia siedem obwodowych dowództw obrony i zlikwidowano – z uwagi na drastyczne ograniczenia personelu wojskowego – powiatowe dowództwa obrony. W centrum uwagi znalazły się dowództwa OW traktowane jako „trzon przyszłej obrony”. Podstawą do podziału obszaru kraju było założenie, że każdy okręg wojskowy powinien posiadać określoną głębokość operacyjną dla skoordynowanego kierowania operacjami sił wojskowych i cywilnych, a także cechować się autarkią logistyczną, przez którą należy rozumieć możliwość wydzielenia cywilnych zasobów i świadczeń dla potrzeb wojska²¹. Połączone sztaby dowództw OW zostaną rozdzielone na okres wojny. Oznacza to, że sztab okręgu czasu pokoju musi być zdolny do utworzenia dwóch oddzielnych sztabów – do kierowania okręgiem i do dowodzenia dywizją. Dowództwa okręgów będą posiadały tylko nieliczne jednostki. Dotyczy to głównie jednostek dowodzenia i łączności, żandarmerii, saperów i medycznych oraz jednostek zapasowych. Oznacza to, że zrezygnowano z utrzymywania wielu wcześniej funkcjonujących jednostek HNS zorganizowanych specjalnie do wsparcia wojsk amerykańskich. W związku z powyższym zakłada się, że do dyspozycji dowódcy okręgu mogą być skierowane inne jednostki nie podporządkowane NATO, a w ostateczności wojska operacyjne podlegające dowództwu połączonych sił koalicyjnych. Niższy szczebel dowodzenia wojskowej organizacji terytorialnej stanowią obwodowe dowództwa obrony. Każde dowództwo posiada do dwóch batalionów OT oraz jeden batalion zapasowy. Jednostki te mogą być wykorzystywane jedynie do ochrony obiektów lub obrony zawczasu przygotowanych rejonów. Przyjęto, że niektóre zadania OT, również w ramach HNS, będą realizowali dowódcy garnizonów, którym podlegają jednostki operacyjne.

---

²⁰ Tamże, s. 71.

²¹ Tamże, s. 71.

Dowództwa terytorialne zapewniają bezpośrednią współpracę z władzami wojewódzkimi, powiatowymi i miejskimi (szczebla powiatowego)²². Ponieważ w wielu województwach nie istnieją garnizony wojskowe, utworzono dodatkowo dowództwa łącznikowe podporządkowane dowództwom obwodowym, które odpowiadają za współpracę z władzami szczebla powiatowego. Ponadto w okresie wojny w każdym mieście powiatowym będzie rozwijany wojskowy sztab łącznikowy. O wysokim poziomie instytucjonalizacji rozwiązań HNS świadczy wydanie w 1997 r. Regulaminu OT RFN²³. Dokument ten uwzględnia zmiany w położeniu geostrategicznym Niemiec, nową rolę w NATO – już nie jako państwa frontowego ale państwa, którego terytorium stanowi strefę komunikacji NATO, a także strefę wsparcia wojsk narodowych wysyłanych w misje NATO poza terytorium narodowe. W rozdziale trzecim regulaminu zawarto szczegółowe procedury planowania i realizacji HNS oraz organizacji ćwiczeń wojsk sojuszników na obszarze RFN.

2.3. Organizacja wsparcia przez państwo gospodarza w Belgii

Doświadczenia belgijskie²⁴ sięgają początku lat dziewięćdziesiątych, tj. od czasu utworzenia w ramach restrukturyzacji sił zbrojnych – systemu OT. Pomimo, iż belgijska OT jest strukturą młodą, zadania jej powierzone mają bardzo duże znaczenie dla funkcjonowania całych sił zbrojnych i wypełniania przez nie misji HNS.

Najwyższym terytorialnym organem dowodzenia jest Dowództwo Obrony Terytorialnej podległe bezpośrednio szefowi Sztabu Generalnego. Należy podkreślić, że ranga dowódcy OT jest wyższa niż szefów sztabów RSZ z uwagi na pełną samodzielność i możliwość gospodarowania środkami finansowymi w ramach przydzielonego limitu. Dowódca OT ma zatem większe możliwości planowania i programowania rozwoju podległych mu wojsk i organów.

W skład dowództwa OT, oprócz dowódcy i jego zastępcy ds. koordynacji wchodzi: sztab w składzie sekcji G-1 do 5, sekcja HNS i sekcja budżetowa; pionierzy funkcjonalne: wsparcia ogólnego, infrastruktury, łączności, wojskowej obrony terytorium, pozostałych usług. Dowództwu OT podlegają następujące jednostki:

---

²² Tamże, s. 71.

²³ Tamże, s. 72.

²⁴ Tamże, s. 73

batalion dowodzenia; dowództwa OT prowincji; bataliony OT (po jednym batalionie na prowincję, batalion rezerwy narodowej i batalion ochrony pałacu i parlamentu); bataliony inżynieryjne; grupa kontroli przegrupowania; kompania żandarmerii; batalion likwidacji materiałów wybuchowych; jednostka bezpieczeństwa wewnętrznego; jednostka ds. wykorzystania psów; ośrodek selekcji i rekrutacji; jednostki łączności – dwa bataliony łączności i grupa sieci telefonicznych; jednostki infrastruktury (siedem batalionów). Wymienione siły przygotowane są do realizacji zadań w trzech podstawowych obszarach zadaniowych, tj. wsparcia sił zbrojnych, pomocy krajowi i zabezpieczenia operacji²⁵.

Wsparcie realizowane jest na rzecz rodzajów sił zbrojnych w zakresie łączności, infrastruktury, przegrupowania i kontroli ruchu wojsk, zabezpieczenia inżynieryjnego, ochrony przeciwdywersyjnej, wsparcia logistycznego i ochrony środowiska. *Pomoc krajowi* obejmuje wypełnianie zobowiązań prawnie nałożonych na siły zbrojne, dotyczących pomocy w czasie klęsk żywiołowych i zakłóceń porządku publicznego oraz wsparcia w innych dziedzinach, sprowadzającego się zazwyczaj do: likwidacji min i niewybuchów, ochrony środowiska, pomocy logistycznej. Natomiast *zabezpieczenie operacji* polega na wsparciu funkcjonowania Sztabu Generalnego, Dowództwa OT, działań HNS i operacji pokojowych poza granicami kraju.

HNS realizowane jest na rzecz sił zbrojnych państw NATO czasowo stacjonujących lub przegrupowujących się przez terytorium Belgii i obejmuje działania zarówno podmiotów wojskowych jak i cywilnych. W rozumieniu belgijskim HNS sprowadza się do następujących przedsięwzięć: realizacji porozumień; przygotowania, organizacji i nadzoru uzgodnionego wsparcia; realizacji kontraktów; sporządzania faktur; koordynacji ćwiczeń i operacji; utrzymywania punktu kontaktowego.

Koordynacja wsparcia przez państwo gospodarza należy do zadań sekcji HNS sztabu Dowództwa obrony terytorialnej, w skład której wchodzi komórki: planowania, ćwiczeń i operacji oraz współpracy cywilno-wojskowej (CIMIC). Z sekcją HNS utrzymują bezpośrednią współpracę oficerowie łącznikowi sił zbrojnych USA i Wielkiej Brytanii w zakresie planowania i realizacji przemieszczania wojsk z wyznaczonych portów i lotnisk. Sekcja HNS odpowiedzialna jest za współpracę z

---

²⁵ Tamże, s. 74.

grupą kontroli ruchu oraz, za pośrednictwem komórki CIMIC, utrzymuje stałą współpracę z organami władzy państwowej i samorządowej.

Działania cywilno-wojskowe obejmują przede wszystkim: wsparcie dowództw wojskowych w procesie wypracowania decyzji; udzielanie pomocy podmiotom cywilnym; koordynację działań z ogniwami pozamilitarnymi; udział w procesie negocjacji; wspomaganie informacyjne dowództw w operacjach; wsparcie przemieszczania oraz przygotowanie cywilnej infrastruktury dla potrzeb wojska.

Organem nadrzędnym w zakresie działań cywilno-wojskowych jest biuro CIMIC usytuowane w sekcji HNS dowództwa obrony terytorialnej, które utrzymuje współpracę ze sztabem operacyjnym, wojskami, administracją cywilną, a także z dowództwami NATO oraz komisją spraw obronnych rady ministrów.

Ze względu na położenie Belgii i jej znaczenie w planach operacyjnych NATO zadaniem OT, szczególnie ważnym w ramach HNS jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania systemu kierowania ruchem wojsk. Głównym organem odpowiedzialnym za realizację tego zadania jest grupa kontroli ruchu funkcjonująca w składzie Dowództwa Obrony Terytorialnej. Do zasadniczych jej zadań należy: organizacja i koordynacja przegrupowania wojsk drogą lądową oraz wykorzystania portów dla sił lądowych; kontrola ruchu wojsk na ciągach drogowych; regulacja procedur celnych dla wojsk belgijskich i NATO; współdziałanie z organami transportu NATO i wojsk sojuszniczych. Zasadnicze ogniwa grupy kontroli ruchu, to lokalne biura transportu, biura eksploatacji portów. Biura transportu odpowiedzialne są za organizację i koordynację ruchu (przewozów), kontrolę i regulację ruchu, współpracę z administracją cywilnych agend transportu na podległym obszarze. Natomiast biura eksploatacji portów przeznaczone są do zabezpieczenia przeładunków morskich i spraw celnych dla wojsk własnych i sojuszniczych.

Ogólne planowanie przegrupowania wojsk realizuje oddział operacyjny Zarządu Operacyjnego Sztabu Generalnego. Wydział transportu opracowuje plany przegrupowania wojsk – przy wykorzystaniu sojuszniczego systemu rozwijania i przegrupowania „ADAMS”²⁶, które przekazuje do realizacji grupie kontroli ruchu. Ta natomiast opracowuje szczegółowe plany ruchu, organizuje i koordynuje ruch wojsk – poprzez podległe biura. Za bezpośrednią praktyczną realizację zadań kierowania

---

²⁶ Tamże, s. 77.

ruchem wojsk odpowiada żandarmeria wojskowa, która wydziela do tego celu kompanię żandarmerii. Pododdział ten organizuje w newralgicznych punktach kolizyjnych posterunki ruchu (średnio co 40 km), wystawia konwoje do pilotowania kolumn wojskowych oraz oznakowuje wydzielane i nadzorowane ciągi drogowe. W realizacji tych zadań nadzór nad posterunkami kierowania ruchem sprawuje sztab regulacji ruchu podległy bezpośrednio grupie kontroli ruchu²⁷.

Podsumowując należy stwierdzić, że belgijska OT przejmuje główny ciężar działań organizacyjnych i koordynacyjnych w zakresie HNS posiadając do tego celu wyspecjalizowane organy sztabowe i wykonawcze – specjalistyczne jednostki wojskowe.

2.4. Wnioski

W Holandii proces przygotowania HNS rozpoczyna się na szczeblu rządowym w Ministerstwie Obrony Narodowej. Natomiast za zawieranie porozumień szczegółowych w tym zakresie ze wszystkimi zaangażowanymi stronami odpowiedzialne jest dowódca Wojsk Lądowych, który z kolei przekazał te uprawnienia terytorialnemu dowództwu narodowemu. Odpowiada ono za przygotowanie i realizację HNS. Za realizację bezpośrednio w ich obszarach odpowiedzialności odpowiadają poszczególne regionalne dowództwa wojskowe. Poza tym istnieją inne organy i instytucje wojskowe, na których również spoczywają zadania związane z realizacją świadczeń HNS, w tym także Korpus Niemiecko-Holenderski. Koordynatorem w zakresie realizacji HNS jest tu terytorialne dowództwo narodowe. Proces HNS obejmuje dwa zasadnicze etapy: przygotowania i realizacji. W pierwszym etapie uczestniczy przede wszystkim NATCO, RMCs, natomiast w drugim, na danym obszarze rozwijane są zgodnie z decyzją wojskowego regionalnego dowódcy oddziały HNS, które w imieniu dowódcy RMC realizują zadania wsparcia. Pełnią one również funkcję jedyne punktu kontaktowego dla właściwego dowódcy państwa wysyłającego. Ponadto dany dowódca regionalny na swoim SD rozwija centrum działań, w którym powinni znajdować się oficerowie łącznikowi z państw wysyłających.

---

²⁷ Tamże, s. 77.

W RFN wsparcie przez państwo gospodarza obejmuje potencjał cywilny i wojskowy. Wsparcie realizują wszystkie RSZ. Zapewnienie obrony militarnej całego terytorium państwa, z jednoczesnym odciążeniem wojsk operacyjnych od zadań wsparcia i zabezpieczenia działań rozwiązano tworząc siły obrony terytorialnej. Siły te podlegały dowództwu narodowemu. Jednostki HNS były zintegrowane ze swoimi rodzajami sił. W wojskach lądowych powołano dowództwa wsparcia HNS.

Obecnie nastąpiło połączenie wojsk operacyjnych i OT. Utworzono okręgi wojskowe, które wraz z obwodowymi dowództwami obrony, a także dowództwami garnizonów, którym podlegają jednostki operacyjne, uczestniczą m.in. w wypełnianiu funkcji HNS.

Z kolei głównym realizatorem HNS w Belgii jest Dowództwo Obrony Terytorialnej podległe bezpośrednio szefowi sztabu Generalnego i na nim spoczywa odpowiedzialność za przygotowanie i realizację wsparcia jako państwa gospodarza.

3. IDENTYFIKACJA WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA W LOGISTYCE SZ RP

3.1. Założenia koncepcji logistyki SZ RP w zakresie wsparcia przez państwo gospodarza

Zaproszenie RP do wstąpienia do NATO powodowały pilną potrzebę podjęcia działań zmierzających m.in. do kompleksowej integracji SZ RP ze strukturami wojskowymi Sojuszu. Polegała ona na osiągnięciu niezbędnej standaryzacji, szczególnie na poziomie kompatybilności i interoperacyjności SZ RP z armiami państw NATO. Przedstawiciele Polski, w tym jej sił zbrojnych, zdawali sobie sprawę, że członkostwo w strukturach Sojuszu będzie kwestią czasu. Szczególnie, że kraj nasz przystąpił w roku do programu *Partnrstwo dla Pokoju* (Partnership for Peace – PfP). Należy w związku z tym przeanalizować jakie kroki podejmowano, aby sprostać przyszłym zadaniom jako pełnoprawny członek NATO. Ponadto ważne jest również czy i kiedy dokonano próby rozwiązań systemowych w tym zakresie, a także czy to organy logistyki powinny zajmować się tą problematyką czy raczej powinien być utworzony oddzielny, niezależny organ, na danym szczeblu, który jako równoprawny innym, koordynowałby i kierował HNS zarówno w etapie planowania, jak i realizacji. Badania podejścia do problematyki HNS w logistyce SZ RP rozpoczęliśmy od momentu pierwszych znaczących zmian struktur SZ, w tym logistyki SP.

Biorąc pod uwagę docelową strukturę organizacyjną Sił Zbrojnych RP - *Model 2012*, pion logistyki Sztabu Generalnego WP wypracował „Koncepcję Logistyki Sił Zbrojnych RP do 2012 roku”. Koncepcja ta przewidywała w zakresie dowodzenia zwiększenie skuteczności kierowania zabezpieczeniem logistycznym wojsk przez m.in. dostosowanie struktur organizacyjnych jednostek logistycznych szczebla taktycznego do struktur organizacyjnych logistyki obowiązujących w armiach takich państw NATO jak (USA, WB, RFN) wprowadzając pośrednie ogniwa dowodzenia podporządkowane szefowi G4 (S4). Organy logistyczne podzielono na dwa zasadnicze piony: pierwszy o charakterze koncepcyjno - planistycznym podporządkowany szefowi sztabu jako struktura J4 (G4,

S4) i drugi o charakterze organizacyjno-realizacyjnym (wykonawczym) podporządkowany dowódcom w składzie dowództw jednostek logistycznych (klog, blog, plog). Proces restrukturyzacji logistyki sił zbrojnych rozpoczął się w roku 1989. Zaistniałe wówczas uwarunkowania doktrynalno-strategiczne oraz zmiana miejsca i roli Polski w Europie spowodowały konieczność ich przebudowy, w tym również ich logistyki. Na racjonalizację potencjału logistycznego bezpośredni i najważniejszy wpływ miało przyjęcie doktryny obronnej państwa, raport międzyresortowej komisji do spraw reformy w organizacji obrony narodowej oraz przyjęcie zobowiązań wynikających z CFE. W procesie restrukturyzacji instytucji centralnych logistyki charakterystyczne były dwie daty: 1 marca 1993 roku - utworzenie Inspektoratu Logistyki SG WP oraz 2 grudnia 1996 - utworzenie logistyki SG WP w obecnym kształcie oraz rozpoczęcie formowania Logistyki DWŁąd. W roku 1993 opracowano „Koncepcję systemu logistycznego SZ RP czasu pokoju i wojny oraz zapewniono warunki do wydania na jej podstawie *Zarządzenia Szefa SG WP nr 82 Sztab. z dnia 28.08.1994 roku w sprawie organizacji systemu logistycznego SZ RP*. Zgodnie z tym zarządzeniem zakończenie procesu restrukturyzacji planowano na rok 2002, przy czym zasadnicze jednostki wykonawcze logistyki miały być przeformowane do końca 1998 roku. Podstawami w restrukturyzacji logistyki SZ RP, według których realizowano zadania zawarte w Zarządzeniu 82/Sztab, przyjętymi w roku 1992, były m. in. założenia: system logistyczny SZ RP powinien być zbudowany w oparciu o gospodarkę narodową oraz stacjonarną infrastrukturę wojska, wzmocnioną wojskowym potencjałem mobilnym; przeniesienie wysiłku z dużych i ociążałych struktur logistycznych szczebla operacyjnego na taktyczne, przy jednoczesnym zapewnieniu mu znaczenia większego ich usamodzielnienia oraz przy zachowaniu niezbędnej autonomii materiałowej, transportowej i usługowej oraz technicznej i medycznej; okręg wojskowy miał funkcjonować jako autonomiczny obszar logistyczny, w który wkomponowana powinna była również być logistyka RSZ (samodzielna w zakresie specjalistycznych środków i usług). Zasadnicze zmiany, których dokonano w tym etapie restrukturyzacji to: rozformowanie Zarządu Komunikacji SG WP oraz rozformowanie Zarządu Infrastruktury SG WP. Zadania transportowe z rozformowanego Zarządu Komunikacji SG WP zostały przekazane: kierowanie ruchem wojsk - do Zarządu Obrony Terytorialnej; jednostki

komunikacji wojskowej - w podporządkowanie szefostwa wojsk inżynieryjnych DWŁąd; organizacja przewozów i przejazdów wojskowych - do Zarządu Planowania Logistyki; osłona sieci komunikacyjnej - do DWŁąd (szefostwa wojsk inżynieryjnych).

Następnie kontynuowano proces budowy zrejonizowanych systemów materiałowego i technicznego oraz sformowanie rejonowych baz materiałowych, rejonowych warsztatów technicznych oraz okręgowych warsztatów technicznych.

Przy wypracowywaniu struktur logistyki do modelu „Siły Zbrojne - 2012” zwrócono uwagę na struktury logistyki w kontekście naszych dążeń do zachodnich struktur obronnych, a także na następujące fakty: przekształcenia organizacyjne uszczuplające i rozdzielające logistyczny potencjał wykonawczy (m. in. system transportowo-komunikacyjny, infrastrukturę wojskową) spowodowały zaburzenia w funkcjonowaniu systemu logistycznego. Obszary te były szczególnie ważne w kontekście przyszłej współpracy z NATO; brak w logistyce SZ RP wyspecjalizowanego i odpowiednio przygotowanego pionu do organizowania w układzie wielonarodowym zabezpieczenia udziału Wojska Polskiego w operacjach pokojowych. Jednocześnie należy podkreślić, że znaczna część ważnych zadań logistycznych, dotyczących zabezpieczenia udziału WP w tego typu operacjach była wówczas rozproszona. Wymuszało to konieczność ciągłego organizowania zabezpieczenia udziału jednostek WP w operacjach międzynarodowych od nowa, zwykle ad hoc, przy braku stałych etatowych zespołów specjalistów w dziedzinie prawa, zawierania kontraktów, organizowania systemu zaopatrywania w układzie międzynarodowym, organizowania współpracy z miejscowymi organami cywilnymi, czy nawet ochrony środowiska. Analiza porównawcza ze strukturami logistyki sił zbrojnych państw członkowskich NATO wykazuje wiele istotnych różnic wpływających na małe możliwości skutecznego współdziałania systemów logistycznych. Najistotniejsze z nich dotyczą systemu kierowania logistyką oraz wymaganej samodzielności (autonomiczności) logistycznej jednostek wojskowych. Nietypowy dla większości SZ NATO był brak w WP rozgraniczenia struktur logistyki operacyjno-planistycznej (tworzącej zależnie od szczebla dowodzenia pion J4 - G4 - S4) od logistyki wykonawczej (specjalistycznej), kierowanej przez określone szefostwa (dowództwa) logistyczne. Funkcjonowanie systemu logistycznego SZ w znacznej części oparto o stacjonarną

infrastrukturę wojskową i cywilną. Ze zmianami organizacyjnymi nie realizowano modernizacji sprzętu i bazy logistycznej, odtwarzania zapasów itd., ze względu na niewielkie nakłady finansowe przeznaczone na te cele.

Opracowana na początku lat dziewięćdziesiątych doktryna obronna RP nie przewidywała udziału Wojska Polskiego w działaniach bojowych prowadzonych poza własnym terytorium. Nasze starania o przystąpienie do NATO oraz postęp w tej dziedzinie wskazywały na konieczność podjęcia w logistyce działań dostosowawczych do przyszłego uczestnictwa w Sojuszu i przewidywanego udziału WP w operacjach prowadzonych poza granicami kraju. Faktem potwierdzającym tego typu potrzeby jest tworzenie korpusu polsko-duńsko-niemieckiego.

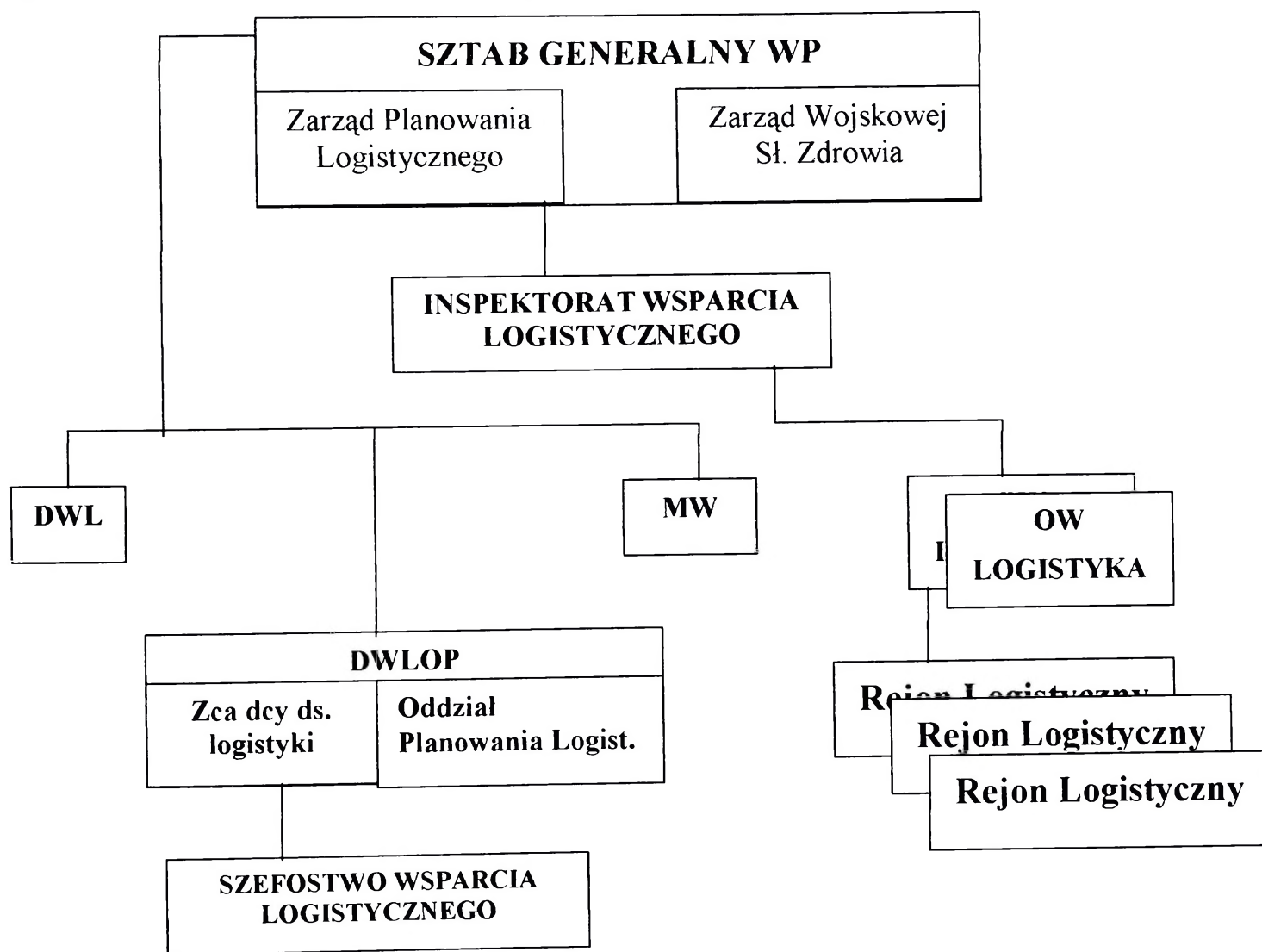
Ówczesny stan reorganizacji systemu logistycznego SZ umożliwił zorganizowanie przyszłościowych struktur dostosowanych do nowych zadań, a także wpisywał się w przyjętych „Założeniach do Programu Modernizacji Sił Zbrojnych RP na lata 1998-2002 i kierunków dalszego ich rozwoju do 2012 r.”

W związku z powyższym uwzględniając: „Założenia do programu modernizacji SZ ...”; posiadaną wiedzę o funkcjonowaniu logistyki w SZ państw NATO; wnioski z realizacji zarządzenia szefa Sztabu Generalnego WP nr 82/Sztab z 1994 r; analizę naszej drogi do NATO i wynikających stąd zadań dla logistyki - system logistyczny Sił Zbrojnych RP budowano według następujących założeń: funkcjonowanie systemu logistycznego w czasie pokoju oparte będzie o stacjonarną infrastrukturę wojska, z jednoczesnym wykorzystywaniem infrastruktury gospodarki narodowej oraz mobilnego potencjału szczebla taktycznego (rozwinętego proporcjonalnie do stopnia ukończenia jednostek wojskowych). Na szczeblu operacyjnym, w czasie wojny wzmocniony ruchomym, mobilizowanym potencjałem logistycznym; potencjał logistyczny będzie zorganizowany w jednostki logistyczne szczebla taktycznego i operacyjnego. Na szczeblu taktycznym będą występowały: kompanie, bataliony i pułki logistyczne, natomiast w OW zostaną sformowane zintegrowane rejon logistyczne. W rejonach tych miały funkcjonować rejonowe bazy materiałowe, okręgowe i rejonowe warsztaty remontowe oraz wojskowe rejon lecznicze, a także organy transportowe i infrastruktury wojskowej. Ponadto w rejonach tych chciano utrzymywać nowo formowane na czas „W”, mobilne

jednostki logistyczne. Część mobilnego potencjału logistycznego znajdująca się w rejonach logistycznych miała być rozwinięta już w czasie pokoju. Proponowana struktura rejonów logistycznych miała zapewnić dostawy zaopatrzenia oraz świadczenie usług logistycznych jednostkom stacjonującym w danym rejonie zarówno w czasie pokoju, jak i wojny. Ponadto, w czasie kryzysu i wojny umożliwić rozwinięcie i wydzielenie mobilnych jednostek logistycznych do określonych zadań. Zakładano, że jednostki logistyczne szczebla taktycznego i operacyjnego w czasie pokoju wyposażone zostaną w niezbędny, specjalistyczny sprzęt mechanizacji prac przeładunkowych (jak np. żurawie samochodowe, samochody samozaładowcze, samochody do przewozu kontenerów, sprzęt przeładunkowy, kontenery, itp.). Stacjonarny potencjał logistyczny wszystkich RSZ miał zostać zintegrowany i podporządkowany dowództwom OW, przy pozostawieniu Siłom Powietrznym oraz Marynarce Wojennej niezbędnej, specjalistycznej samodzielności logistycznej. Dążono do zapewnienia szczeblowi taktycznemu SZ pełnej samodzielności logistycznej. Na szczeblu operacyjnym chciano zbudować stacjonarnomobilny system łączności i kierowania logistyką dostosowany do wymagań i rozwiązań stosowanych w armiach państw NATO. Zakładało się jego kompatybilność z analogicznymi systemami armii państw NATO oraz możliwość współdziałania z odpowiednimi systemami kierowania, działającymi w GN. System ten miał stanowić integralne ogniwo zautomatyzowanego systemu dowodzenia SZ RP. Przewidywano również pełną informatyzację systemu kierowania logistyką czasu pokoju. Źródło: Materiały z warsztatów HNS organizowanych przez SG WP w latach 1999-2001

. Szefostwa wsparcia logistycznego w RSZ i oddziały wsparcia logistycznego w korpusach realizować będą zadania zabezpieczenia logistycznego dla podległych ZT. Uporządkowane miały być pod względem organizacyjno-kompetencyjnym zadania i struktury organizacyjne związane z zabezpieczeniem logistycznym jednostek WP w wielonarodowych operacjach pokojowych. Poza tym dowództwa rejonów logistycznych miały być formowane na bazie wytypowanych komend rejonowych baz materiałowych. W myśl powyższego - SG WP - w odniesieniu do dowództw RSZ miał sprawować funkcje ww przedstawione, a w stosunku do OW zachować swoje uprawnienia w dziedzinach: planowania strategiczno - operacyjnego, administracyjnej i logistycznej.

W niniejszej *Koncepcji* problem kierowania logistyką SZ „Model - 2012” proponowano rozpatrywać wariantowo. W wariacie pierwszym miał być utworzony inspektorat wsparcia logistycznego. Miał on podlegać szefowi Sztabu Generalnego (poprzez zastępcę ds. logistyki). Inspektorat ten nie wchodziłby w struktury SG WP. W Sztabie Generalnym WP oraz w dowództwach RSZ chciano wydzielić logistykę operacyjno-planistyczną (realizującą zadania planistyczno-organizacyjne, analityczne i koordynujące). Część wykonawcza logistyki z dowództw RSZ i korpusów tworzyłaby odpowiednio szefostwa i oddziały wsparcia logistycznego. Logistyka wykonawcza podlegałaby dowódcom poprzez ich zastępców ds. logistyki.

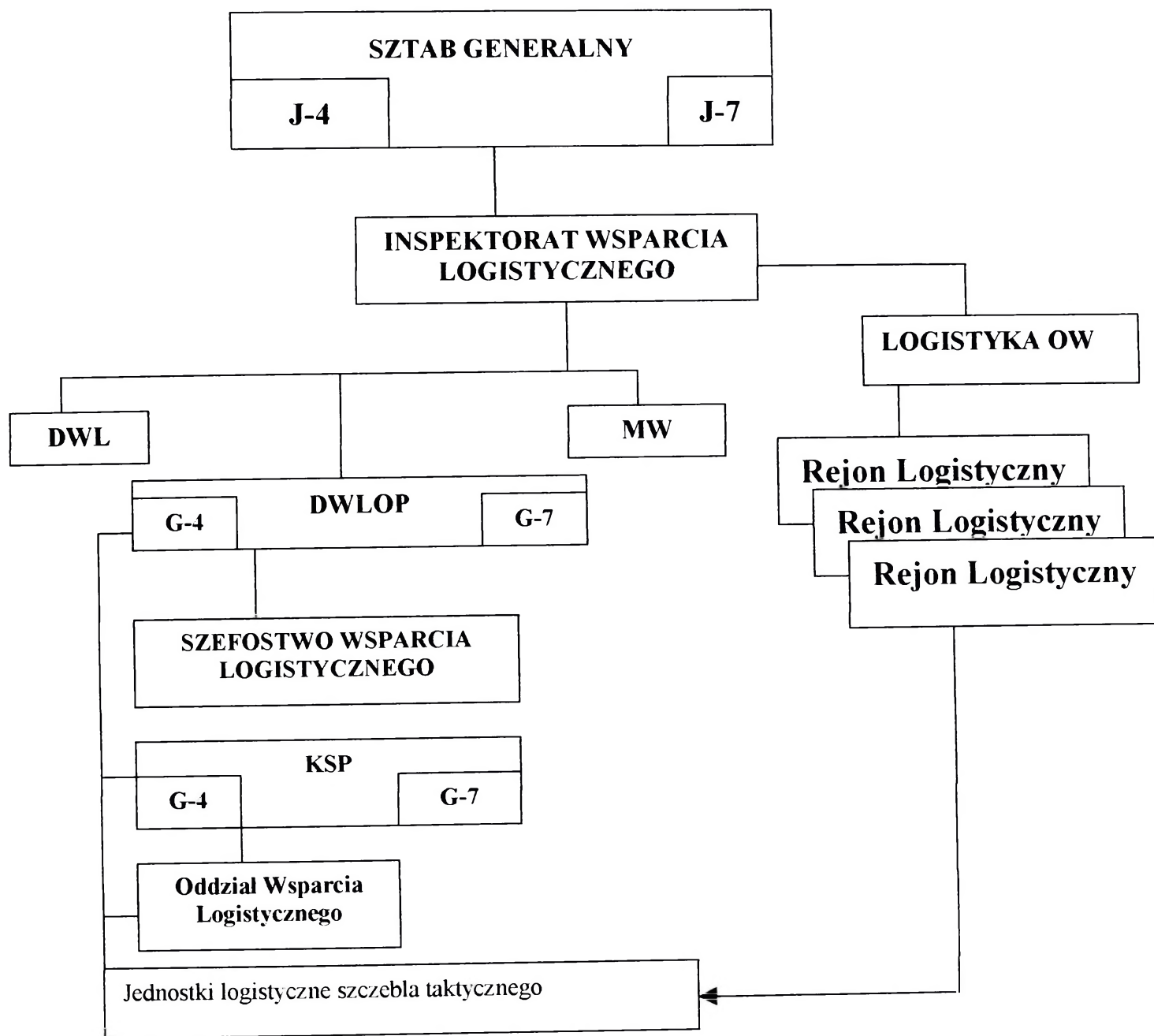

Źródło: Koncepcja logistyki SZ RP do 2012 roku

Rys.5. Organy kierowania działalnością logistyczną w SZ RP w koncepcji logistyki SZ RP do 2012 roku

Do zalet wariantu pierwszego można zaliczyć: możliwość łagodniejszego przeprowadzenia przemian systemu kierowania logistyką; zachowanie w aktualności znacznej części przepisów i aktów prawnych normujących funkcjonowanie SZ RP; poprawienie funkcjonowania systemu logistycznego poprzez rozdzielenie logistyki planistycznej od wykonawczej; zapewnienie możliwości większego oddziaływania SG WP na zabezpieczenie logistyczne SZ RP; lepsze możliwości planowania i zabezpieczenia logistycznego SZ.

W wariacie drugim również chciano utworzyć w strukturze SZ inspektorat wsparcia logistycznego. Inspektorat ten podlegałby szefowi SG WP poprzez zastępcę ds. logistyki. W Sztabie Generalnym WP oraz w sztabach RSZ chciano wydzielić komórki logistyki operacyjnej (realizującej zadania planistyczno-organizacyjne i koordynujące). Miały one działać według zasad typowych dla sił zbrojnych państw członkowskich NATO tworząc organy - J4-G4-S4 - jako oddzielny pion, podlegający bezpośrednio szefom sztabu danego szczebla. Część wykonawcza logistyki RSZ i korpusów tworzyłaby szefostwo i odpowiednio oddziały wsparcia logistycznego podległe dowódcom. Zastępca ds. logistyki podlegałby szefowi sztabu - odpowiednio w RSZ i korpusach.

Źródło: Koncepcja logistyki SZ RP do 2012 roku

Rys.6. Organy kierowania działalnością logistyczną w SZ RP w koncepcji logistyki SZ RP do 2012 roku

Stworzenie warunków do szybkiego i pełnego wprowadzenia obowiązujących w NATO procedur kierowania logistyką, w tym systemów planistyczno-sprawozdawczych. Zapewnienie możliwości wyselekcjonowania i przygotowania wysokiej klasy specjalistów kierujących procesem zabezpieczenia logistycznego SZ w wymiarze wewnętrznym, tj. w relacji MON - gospodarka narodowa, a także międzynarodowym (zawieranie kontraktów i umów z partnerami zagranicznymi, organizowanie

zabezpieczenia polskich kontyngentów wojskowych w układzie międzynarodowym, itp.). Zapewnienie możliwości ujednolicenia z NATO procedur dowodzenia i kierowania logistyką SZ w czasie pokoju, w sytuacjach kryzysowych oraz w czasie wojny (WSyD). Skupienie w jednym pionie wykonawczym (w podległości Szefa SG WP) wszystkich obszarów zadaniowych logistyki (system materiałowy, techniczny, medyczny, transportowy, infrastruktura, a także zakupy sprzętu, środków materiałowych i części zamiennych produkcji krajowej) oraz ekonomiczno-finansowego. Jest to niezbędne do osiągnięcia całości logistycznej w tym jednoosobowej odpowiedzialności. Zapewnienie elastyczności systemu logistycznego w czasie pokoju, kryzysu lub wojny, z uwzględnieniem wywiązywania się przez Polskę z roli państwa gospodarza. Pełna jasność podziału zadań i łatwość tworzenia tyłowego (logistycznego) stanowiska dowodzenia. Możliwość połączenia potencjału wykonawczego pionu cywilno-wojskowego i wojskowego w realizacji zadań zabezpieczenia logistycznego w czasie pokoju, kryzysu lub wojny, w dobrze pojętej realizacji wspólnego celu jakim jest zabezpieczenie logistyczne SZ RP. Konieczność przeprowadzenia gruntownej restrukturyzacji nie tylko systemu kierowania logistyką, ale całego MON dostosowując go do struktur NATO. Konieczność zasadniczej zmiany dokumentów normujących procedury logistyczne. Idea i cel sformowania inspektoratu wsparcia logistycznego w każdym z dwóch wariantów kierowania logistyką SZ „Modelu 2012” jest jednakowa.

Zgodnie z „Koncepcją kierowania logistyką SZ“ dla zaproponowanych struktur przewiduje się następujące zadania: inspektorat wsparcia logistycznego - przejmie zadania zabezpieczenia materiałowego, technicznego i transportowego - z obecnych zarządów logistyki SG WP. Logistyka OW będzie koordynowała zabezpieczenie materiałowe, techniczne, medyczne, transportowe i wykorzystanie infrastruktury w odniesieniu do podległych rejonów logistycznych w czasie pokoju, kryzysu lub wojny. Będzie ona nadzorowała jakość usług logistycznych, świadczonych na rzecz jednostek operacyjnych RSZ i OT, przebywających stale lub czasowo na obszarze danego OW, włącznie z zadaniami na rzecz wojsk sojuszników. Rejon logistyczny realizował będzie utrzymywanie infrastruktury oraz zabezpieczenie materiałowe, techniczne i transportowe wojsk w czasie pokoju, kryzysu lub wojny oraz świadczył usługi na rzecz jednostek

wszystkich RSZ stale lub czasowo przebywających w danym rejonie, włącznie z zadaniami na rzecz wojsk sojusznicznych. W czasie „W” lub w sytuacji kryzysowej logistyka RSZ będzie wzmocniana mobilnymi jednostkami logistycznymi, wydzielanymi z rejonów logistycznych. Rejony logistyczne ponadto będą przygotowane do zabezpieczenia w określonym zakresie tworzonych zgrupowań wojsk (w tym również sojusznicznych). Do kierowania jednostkami logistycznymi wykorzystywane mogą być tworzone w zależności od zadań grupy wsparcia wydzielane z inspektoratu i szefostw wsparcia logistycznego.

Kierowanie zabezpieczeniem logistycznym SZ zaproponowane w *Koncepcji* polegające na oddzieleniu zadań planistyczno-operacyjnych od zadań realizowanych przez logistykę specjalistyczną przez Inspektorat Wsparcia Logistycznego i Szefostwa Wsparcia Logistycznego wpisuje się w docelowy model SZ RP.

Kierując się dotychczasowymi doświadczeniami realizacji zadań zabezpieczenia logistycznego na szczeblu MON uznaje się, że ich częściowo sztuczny rozdział (nie funkcjonalny) nie stwarza warunków do kompleksowych działań zarówno na pokoju jak i wojny. Za planowanie rzeczowe i jego realizację, za infrastrukturę, odpowiada inny podmiot i za zabezpieczenie techniczne i materiałowe itd. - inny podmiot. Proponowane rozwiązania w I i II wariantcie umożliwiają uzyskanie jednoosobowej odpowiedzialności i całościowej koordynacji zadań logistyki w SZ RP.

Struktury pododdziałów i oddziałów logistycznych na wszystkich szczeblach dowodzenia SZ będą wynikały z założeń operacyjno-taktycznych użycia wojsk. Liczba i wielkość oddziałów (pododdziałów) logistycznych powinna wynikać z wymaganej dyrektywnie autonomiczności logistycznej zabezpieczanych wojsk oraz przyjętych norm zużycia, jak również przewidywanych współczynników strat.

Zasadniczy potencjał wykonawczy logistyki (materiałowy, obsługowo-remontowy, medyczny i transportowy) skupiony będzie w rejonach logistycznych, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości merytorycznego oddziaływania logistyki dowództw okręgów wojskowych.

Proponowany w *Koncepcji* podział funkcji organów logistycznych na wszystkich szczeblach dowodzenia miał pozwolić na rozdzielenie zadań planistyczno -

koordynacyjno - szkoleniowych od praktycznego zabezpieczenia materiałowego, technicznego, medycznego, infrastruktury i transportowego wojsk, oraz zakupów krajowych.

3.2. Założenia koncepcji systemu wsparcia narodowego w zakresie wsparcia przez państwo gospodarza

Trwające od początku lat 90-tych przemiany strukturalno-funkcjonalne w systemie obronnym państwa, rodzą uzasadnione pytania o efekty i skuteczność realizowanych w tym zakresie przedsięwzięć. Dość powszechny jest pogląd, iż dotychczas podejmowane działania reorganizacyjne, nie dają w wielu obszarach funkcjonowania obronności oczekiwanych rezultatów, dlatego też w toku prac nad „Programem rozwoju Sił Zbrojnych RP w latach 2001-2006” dokonano m.in. oceny stanu systemu obronnego państwa oraz Sił Zbrojnych RP w dwóch zasadniczych aspektach¹.

Po pierwsze, jako przegląd efektów wprowadzonych zmian w zakresie organizacyjnym, sprawności kierowania i dowodzenia, ekonomii kosztów, tempa modernizacji technicznej, przygotowania dowództw i wojsk do działań zgodnie z ich przeznaczeniem. Po drugie, jako porównanie wysiłków podejmowanych w Polsce na tle działań w innych państwach.

Należy stwierdzić, że kierunki zmian podejmowanych w Siłach Zbrojnych RP w ostatnich latach były niezbyt odważne, połowiczne, a w ich realizacji często ograniczano się do stosunkowo równomiernej, arytmetycznej redukcji sił i środków.

Niedostatki te wynikają z faktu, iż brak jest regulacji prawnych dotyczących współpracy w dziedzinie obronności pomiędzy ogniwami militarnymi oraz pozamilitarnymi organami rządowymi samorządowymi, a także określających obowiązki podmiotów gospodarczych na rzecz systemu obronnego. Niedookreślony jest również system działań mających na celu sprawną realizację zadań państwa-gospodarza (HNS) oraz nie wykreowano spójnego systemu obrony terytorialnej.

---

¹ J.Flis, Koncepcja systemu wsparcia narodowego, SG WP, Warszawa 2000, s. 3.

Głównymi problemami, które są obecnie rozwiązywane w SZ RP, to przede wszystkim zbyt mała liczba jednostek gotowych tj. wysoko ukompletowanych stanem osobowym, uzbrojeniem i posiadających właściwy stan zapasów środków bojowych i materiałowych oraz stosunkowo niski poziom techniczny uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Właściwe funkcjonowanie sił zbrojnych utrudniają także niekorzystne i pogarszające się relacje pomiędzy ilością i liczebnością organów kierowania i dowodzenia w stosunku do wielkości wojsk m.in. organy logistyki zarówno planistycznej jak i wykonawczej. Niewykorzystywane w pełni są również możliwości, jakie stwarza siłom zbrojnym gospodarka rynkowa².

W związku z tym autorzy *Koncepcji* podjęli próbę pójścia „nową drogą”. Poszukując rozwiązań w zakresie funkcjonalnym i organizacyjnym przyjęto, iż w dziedzinie obrony narodowej funkcjonować winny dwa wzajemnie uzupełniające się systemy, operacyjny - składający się w trzech rodzajów sił zbrojnych, obejmujący wojska desygnowane do NATO oraz terytorialny - wspierający i zabezpieczający funkcjonowanie sił zbrojnych własnych i sojuszniczych na obszarze kraju, w ścisłym współdziałaniu z organami administracji rządowej i samorządowej.

Przyjęto, iż minister Obrony Narodowej - jako koordynator przygotowań obronnych w państwie - winien posiadać organ umożliwiający mu z racji pełnionej funkcji, centralne „oddziaływanie na organy administracji rządowej, samorządowej, podmioty gospodarcze i inne jednostki organizacyjne w zakresie przygotowań obronnych, a przede wszystkim wsparcia działań sił zbrojnych własnych i sojuszniczych na terytorium kraju.

Rolę tego organu, umożliwiającego utworzenie i zarządzanie szeroko pojętym systemem wsparcia narodowego mógłby spełniać inspektorat wsparcia bezpośrednio podporządkowany ministrowi obrony narodowej. Inspektorat skupiałby i realizował - obecnie rozproszone i umieszczone w zakresach działania kilkunastu instytucji

---

² Tamże, s.3.

Ministerstwa Obrony Narodowej – kompetencje i zadania w zakresie funkcjonowania systemu wsparcia narodowego³.

Organ ten, ukierunkowany na inne funkcje niż Urząd Ministra Obrony Narodowej i dowództwa rodzajów sił zbrojnych, pozostający w ścisłym kontakcie z organami administracji rządowej i samorządowej, stanie się swoistym ośrodkiem kreowania optymalnych dla sił zbrojnych zasad funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej.

Przystąpienie Polski do Sojuszu oznacza istotną zmianę warunków kreowania i realizacji polityki państwa w sferze bezpieczeństwa. Członkostwo zwiększa możliwości obrony poszczególnych państw, dzięki zbiorowemu wysiłkowi nie zdejmuje z nich jednak obowiązku indywidualnej troski o swoje bezpieczeństwo i organizację narodowego systemu obronnego.

Strategia NATO zakłada, że każdej państwo sojusznicze winno dysponować określonym potencjałem militarnym oraz zapewnić możliwość i warunki przyjęcia dodatkowych sił sojuszniczych. Problem ten jest szczególnie ważny dla tzw. państw granicznych NATO, do których zaliczana jest również Polska.

Państwo przyjmujące wzmocnienie musi być przygotowane do wypełnienia zadań w roli państwa-gospodarza, rozumianych jako wszechstronne cywilne i wojskowe świadczenia w czasie pokoju, kryzysu i wojny na rzecz wojsk sojuszniczych znajdujących się na terytorium danego państwa lub przemieszczających się przez nie.

Biorąc pod uwagę skalę potrzeb oraz fakt, że zdolność do udzielenia wsparcia wojskom innych państw przez członka NATO jest jednym z podstawowych wymogów zawartych strategii Sojuszu, niezbędne jest posiadanie właściwie rozbudowanych i przygotowanych sił i środków - funkcjonujących w narodowym systemie obronnym - kierowanych przez dowództwa silnie powiązane funkcjonalnie z administracją rządową i samorządową.

Wszystkie państwa sojusznicze budują swoje systemy obronne uwzględniając fakt, że członkostwo w sojuszu wzmacnia, ale nie zastępuje narodowych rozwiązań. Przy wielu podobieństwach, występują bardzo zróżnicowane rozwiązania dotyczące

---

³ Tamże, s.4.

narodowego systemu obronnego. Wynikają one z różnej organizacji państw, ich doświadczeń historycznych, strategicznego położenia w ramach Sojuszu oraz ich możliwości gospodarczych.

Zgodnie z sojuszniczą oceną, najbardziej prawdopodobne są zagrożenia kryzysowe lub konflikty lokalne w otoczeniu Polski bądź z jej udziałem oraz zagrożenia pośrednie, w oddaleniu od naszego kraju. Szczególnie niebezpieczne mogą okazać się konflikty lokalne o zmiennej skali, intensywności i charakterze oraz różnorodnym podłożu.

Zmiany w środowisku bezpieczeństwa europejskiego legły u podstaw zmian nie tylko w strategii całego Sojuszu ale również, a może nawet przede wszystkim, w strategiach obronnych (bezpieczeństwa) poszczególnych jego członków. Nastąpiły i następują istotne zmiany w organizacji systemów obronnych i w organizacji sił zbrojnych wszystkich praktycznie państw.

Charakter tych zmian, przy całej ich różnorodności i głębi, ma wiele cech wspólnych. Najważniejsze z nich to: uznanie, że współczesne operacje militarne będą nosiły charakter działań połączonych rodzajów sił zbrojnych i wojsk; dążenie do tworzenia optymalnych struktur organizacyjnych umożliwiających sprawną koordynację użycia różnych rodzajów sił zbrojnych i poprawę ich efektywności zarówno na etapie przygotowania jak i zabezpieczenia działań; konsekwentne traktowanie systemu obronnego państwa jako połączonych, ściśle od siebie zależnych nawzajem się uzupełniających działań w sferze politycznej, ekonomicznej i militarnej; zmniejszenie ogólnej liczebności sił zbrojnych; konsekwentny podział sił zbrojnych na kategorie według przeznaczenia i stopnia gotowości bojowej z wyeksponowaniem konieczności posiadania części sił w stałej gotowości do użycia z jednoczesnym wydłużeniem czasu osiągnięcia gotowości przez inne jednostki; dążenie do poprawy mobilności, zdolności przemieszczania wojsk w skali lokalnej i globalnej - problem ten jest szczególnie akcentowany w wysuniętej i przyjętej przez przywódców państw Sojuszu w 1999 roku inicjatywie zdolności obronnej (Defence Capability Initiative - DCI).

Podjęmowane są działania optymalizujące struktury i funkcjonowanie sił zbrojnych poprzez: zmniejszenie liczby poziomów, ilości i liczebności organów dowodzenia; rozdzielenie funkcji planistycznych od wykonawczych; koncentrację funkcji

zabezpieczających w jak najmniejszej liczbie organów; centralizację dystrybucji środków od decydenta do bezpośredniego użytkownika z pominięciem szczebli pośrednich; rezygnację przez siły zbrojne z funkcji, które mogą realizować na ich rzecz inne organizacje; obsadzanie przez wojskowych tylko tych stanowisk, na których bezwzględnie wymagane jest wojskowe przygotowanie specjalistyczne; wysoka troska o operacyjne przygotowanie teatru działań; konsekwentne wdrażanie nowych technologii z szerokim zastosowaniem informatyzacji we wszystkich praktycznie dziedzinach funkcjonowania sił zbrojnych⁴.

Ocena stanu systemu obronnego jak i samych sił zbrojnych winna być dokonywana przynajmniej dwuaspektowo: po pierwsze - jako przegląd efektów wprowadzonych zmian w aspekcie organizacyjnym, sprawności kierowania i dowodzenia, ekonomii kosztów, tempa modernizacji technicznej, przygotowania dowództw i wojsk i in.; po drugie - jako porównanie wysiłków podejmowanych w Polsce na tle działań w innych państwach.

Biorąc pod uwagę powyższe można stwierdzić, że kierunki zmian podejmowanych w Siłach Zbrojnych RP w ostatnich latach były podobne do działań innych państw.

Podstawowym niedomogiem prowadzonych zmian reorganizacyjnych w systemie obronnym Polski i strukturze Sił Zbrojnych RP jest nie wykreowanie spójnego systemu obronnego państwa po zmianach ustrojowych lat 90-tych.

Analizy wskazują, że występuje szereg niedostatków, które obniżają skuteczność działań w dziale „obrona narodowa”. Należą do nich między innymi: nie zakończona koncepcja systemu obrony terytorialnej i znaczne trudności w realizacji praktycznych przedsięwzięć w tym obszarze; niedookreślony system działań mających na celu sprawną realizację zadań państwa-gospodarza; zaniechana praktyka i brak regulacji prawnych dotyczących współpracy w dziedzinie obronności pomiędzy głównymi ogniwami militarnymi oraz pozamilitarnymi organami rządowymi i samorządowymi; nie uregulowane obowiązki podmiotów gospodarczych na rzecz systemu obronnego⁵.

---

⁴ Tamże, s.6.

⁵ Tamże, s.7.

Stałymi problemami Sił Zbrojnych RP jak twierdzą autorzy *Koncepcji* są: niekorzystne i pogarszające się relacje pomiędzy ilością i liczebnością organów kierowania i dowodzenia w stosunku do wielkości wojsk; rozproszenie potencjału logistyki (szeroko pojętej) zarówno planistycznej jak i wykonawczej w sytuacji kiedy realizacja może być bardziej skoncentrowana; bardzo rzadkie i „nieśmiałe” sięganie po nowe zasady funkcjonowania, na które siłom „zbrojnym powala gospodarka rynkowa.

Przystępując do kolejnego planowania rozwoju SZ RP tym razem na lata 2001-2006 ponownie należy rozważyć dylemat - poprawiać, dotychczasowe rozwiązania czy podjąć trud i zapoczątkować zmiany w filozofii funkcjonowania SZ RP⁶.

Próba poszukiwania rozwiązań funkcjonalnych i organizacyjnych, które choćby częściowo pozwoliłyby lepiej rozwiązywać przedstawione wcześniej problemy, legła u podstaw koncepcji wykreowania w dziale obrona narodowa dwóch wzajemnie uzupełniających się systemów: operacyjnego - który tworzyłby trzy rodzaje sił zbrojnych obejmujące wojska desygnowane do NATO; terytorialnego, obejmującego obszar całego kraju, systemu wsparcia i zabezpieczenia własnych sił zbrojnych i wojsk sojuszniczych w ścisłym współdziałaniu z organami administracji rządowej i samorządowej. Rozwiązanie to koresponduje z koncepcją organizacji wojennego systemu dowodzenia, zakładającą formowanie i funkcjonowanie narodowego dowództwa operacji połączonych SZ RP na bazie dowództw trzech rodzajów sił zbrojnych. Sztab Generalny koordynowałby więc część wysiłku obronnego zarówno w skali państwowej jak i w wymiarze bezpośrednich działań militarnych wojsk własnych i sojuszniczych oraz ich wszechstronnego wsparcia i zabezpieczenia przez narodowe siły i środki w ramach wspomnianego systemu.

Proponowany umowny podział systemu obronnego RP na siły operacyjne i system wsparcia narodowego wymusza odstąpienie od kreowanego dotychczas systemu obrony terytorialnej i traktowania go w znacznie węższym zakresie niż nowo rozumiany system wsparcia narodowego. Ten nowy system można byłoby określić następująco, że jest to system wsparcia narodowego składający się z elementów posiadających właściwości aktywnego, zbrojnego i poza zbrojnego oddziaływania na przeciwnika oraz

---

⁶ Tamże, s.8.

kompleksowego wsparcia sił własnych i sojuszniczych oraz ochrony i obrony ludności w sytuacjach zagrożenia jej życia i mienia na terytorium RP w ścisłym współdziałaniu z organami administracji rządowej i samorządowej⁷.

Z powyższej definicji wynika, że istotą i celem utworzenia tego systemu jest m.in. możliwość prowadzenia działań obronno - ochronnych na obszarze kraju oraz scentralizowanego wielorakiego wsparcia logistycznego na rzecz wojsk własnych i sojuszniczych, udziału w działaniach ratowniczych oraz likwidacji skutków klęsk żywiołowych, katastrof i awarii., a także realizacja zadań wynikających ze współpracy cywilno-wojskowej⁸. Obejmuje on w głównej mierze: obronę terytorialną, administrowanie zasobami rezerw osobowych, współdziałanie w pokojowym uzupełnianiu i mobilizacyjnym rozwinięciu SZ RP, przygotowanie i zarządzanie infrastrukturą obronną, zarządzanie logistyką stacjonarną w części technicznej, materiałowej, transportu i służby zdrowia, realizacja zadań wynikających z roli państwa-gospodarza, topografia i hydrometeorologia wojskowa, obrona przed bronią masowego rażenia i inżynieria wojskowa⁹.

W wielu krajach współpraca pomiędzy siłami zbrojnymi, a organami administracji rządowej, samorządowej, podmiotami gospodarczymi i innymi organizacjami postrzegana jest jako podstawowy miernik (warunek) sprawności systemu obronnego państwa do organizacji współpracy militarnej z cywilnymi organizacjami¹⁰. Ocenia się, że zasadniczym mankamentem w zakresie organizacji współdziałania sił zbrojnych z organami administracji jest jednak brak jednolitego centralnego - podległego ministrowi Obrony Narodowej, jako koordynatorowi realizacji zadań obronnych w państwie - organu właściwego w zakresie organizacji i koordynacji tej współpracy. Odrębnym czynnikiem, który w sposób negatywny wpływa na stan i organizację współpracy z organami administracji jest brak stosownych uregulowań prawnych dotyczących realizacji zadań obronnych przez te organy jak i podmioty gospodarcze oraz inne jednostki organizacyjne

---

⁷ Tamże, s. 10.

⁸ Tamże, s. 10.

⁹ Tamże, s. 10.

¹⁰ Tamże, s. 12.

w nowych uwarunkowaniach, powstałych w wyniku przemian gospodarczo-administracyjnych i własnościowych, jakie dokonały się w państwie w ostatnich latach¹¹.

Operacyjne przygotowanie obszaru kraju jest podstawowym elementem infrastruktury obronnej państwa pozwala sprawnie zorganizować i prowadzić działania bojowe oraz potęgować zdolność bojową wojsk. Funkcje planistyczne należy przekazać SG WP, gdzie powinna być utworzona komórka do planowania inwestycji, zapewniającej współdziałanie z zarządem (szefostwem) infrastruktury inspektoratu wsparcia i dowództwami RSZ. Funkcje koordynacyjno - wykonawcze powinny być skupione w inspektoracie wsparcia, do którego włączyć Departament Infrastruktury.

Główny wysiłek w zakresie rozwoju infrastruktury należałoby skierować na realizację zadań Programu Inwestycji NATO na Rzecz Bezpieczeństwa (NATO Security Investment Programme - NSIP) oraz modernizacji tych elementów infrastruktury narodowej, które zabezpieczać będą zadania związane z rolą Polski jako państwa gospodarza¹². System logistyczny SZ w aspekcie przyjętych kierunków restrukturyzacji Sił Zbrojnych RP wymaga optymalizacji we wszystkich obszarach funkcjonalnych oraz osiągnięcia wymaganych standardów NATO, a także dostosowania prawa. Bilans przekształceń w logistyce wskazuje, że podejmowane działania nie poprawiły efektywności funkcjonowania potencjału logistycznego. Generalny Zarząd Logistyki P-4 realizuje głównie zadania planistyczne i nie dysponuje instrumentami skutecznego (w tym prawnego) oddziaływania na logistykę RSZ. Przekształcany dotychczas system zabezpieczenia logistycznego cechuje brak jednolitego systemu zarządzania, w tym ewidencji, sprawozdawczości oraz wspomaganie informatycznego, a także różne kryteria i wskaźniki oceny efektywności działania jednostek logistycznych. Istniejący system zabezpieczenia logistycznego - oparty na bazie potencjałów logistycznych trzech RSZ nie zapewnia możliwości budowy nowoczesnej logistyki wykonawczej¹³. Ukształtowany potencjał logistyczny zarówno stacjonarny jak i mobilny wymaga optymalizacji pod kątem zabezpieczenia potrzeb wszystkich rodzajów sił zbrojnych. Koniecznym jest

---

¹¹ Tamże, s. 12.

¹² Tamże, s. 15.

¹³ Tamże, s. 16.

doskonalenie zrejonizowanego systemu zabezpieczenia i obsługi dla wszystkich jednostek realizujących zadania w danym rejonie. Potencjał mobilny szczebla operacyjnego wymaga dostosowania do wielkości i przeznaczenia wojsk operacyjnych (sił reagowania i sił głównych), a potencjał logistyczny szczebla taktycznego do wymogów zapewnienia ZT i oddziałom określonej samodzielności działania na współczesnym polu walki¹⁴.

Bezpośrednia realizacja przedsięwzięć obsługowo - remontowych, w celu skrócenia czasu reakcji w sytuacjach awaryjnych powinna być zdecentralizowana. Funkcjonalnie, jako organy wykonawcze powinny być hierarchicznie zorganizowane węzły łączności: w aspekcie powyższego w ramach podziału kompetencji proponuje się na szczeblu centralnym pozostawić część organizacyjno- planistyczną w strukturach Sztabu Generalnego WP, a część 'wykonawczą powierzyć IW, który odpowiadałby za logistykę stacjonarną, natomiast RSZ odpowiadałby za logistykę mobilną wojsk operacyjnych i specjalistyczną logistykę wykonawczą (DWLOP - technika lotnicza, MW - technika morska). IW - pełnić będzie funkcje organu dowodzenia i koordynacji zadań zgodnie z opracowanym przez Sztab Generalny WP planami zabezpieczenia logistycznego¹⁵.

Utworzenie IW spowoduje m.in.: skupienie sił i środków oraz uprawnień zarządzania całym potencjałem logistyki w jednym ośrodku decyzyjnym; powstanie jednego organu zarządzania podległymi strukturami logistyki wykonawczej za pośrednictwem OW; przyjęcie odpowiedzialności za całokształt pokojowego i wojennego systemu zaopatrywania i obsługi wojsk w systemie zrejonizowanym; ułatwienie realizacji zadań w zakresie wsparcia przez państwo gospodarza, uporządkowanie problematyki standaryzacyjnej, normalizacyjnej i kodyfikacyjnej oraz możliwość wdrażania jednolitego informatycznego systemu ewidencyjno - sprawozdawczego; odciążenie operacyjnych ogniw dowodzenia od realizacji zadań zabezpieczenia logistycznego w czasie pokoju; stworzenie warunków dla wdrożenia jednolitych kryteriów oceny zabezpieczenia logistycznego jednostek wojskowych w relacji koszt - efekt oraz oceny efektywności

---

¹⁴ Tamże, s. 16.

¹⁵ Tamże, s. 17.

funkcjonowania elementów stacjonarnej bazy logistycznej w warunkach gospodarki rynkowej¹⁶.

Inspektorat wsparcia zarządzałby stacjonarnym potencjałem logistyki na obszarze kraju (z wyłączeniem specjalistycznej bazy WLOP i MW) w systemie zrejonizowanego zabezpieczenia wojsk własnych i sojusznicznych, wspartym niezbędnym potencjałem mobilnych jednostek logistycznych łączących źródła stacjonarne z wojskami. Przejęcie potencjału logistycznego trzech rodzajów sił zbrojnych przez IW pozwoliłoby na poprawę efektywności zarządzania majątkiem wojska oraz ograniczenie zbędnej infrastruktury i jednostek logistycznych. Zdaniem autorów rozdzielenie funkcji planistycznych (Sztab Generalny WP) od wykonawczych (IW) pozwoliłoby także na uproszczenie systemu dowodzenia logistyką oraz zapewniło sprawną realizację zadań HNS. Przyjęcie w podporządkowanie IW stacjonarnego potencjału remontowego sił zbrojnych wspartego mobilnymi jednostkami remontowo-ewakuacyjnymi, z wyłączeniem specjalistycznej bazy technicznej WLOP i MW oraz batalionów, kompanii i plutonów remontowych ZT i oddziałów, umożliwiłoby sprawne zarządzanie procesem remontowym w układzie wykonawczym wszystkich jednostek wojskowych dyslokowanych na danym obszarze¹⁷. W ramach proponowanych zmian podsystemu technicznego do końca 2006 roku przewiduje się dokonanie integracji jednostek stacjonarnej bazy remontowej i jednostek mobilnych. Podsystem transportu i ruchu wojsk zbudowany został w oparciu o funkcjonujące organy kierowania usytuowane na poszczególnych szczeblach dowodzenia oraz potencjał wykonawczy, podlegający okręgom wojskowym. Dotychczas „rozproszone” zadania z obszaru systemu transportu i ruchu wojsk skupiono w jednym ośrodku decyzyjnym i uregulowano kompetencyjne zakresy odpowiedzialności na wszystkich szczeblach dowodzenia. Przejęcie całego potencjału transportowego i ruchu przez jeden ośrodek decyzyjny IW, pozwoli usprawnić proces zabezpieczenia przegrupowania wojsk własnych i sojusznicznych na obszarze kraju¹⁸.

---

¹⁶ Tamże, s. 17.

¹⁷ Tamże, s. 19.

¹⁸ Tamże, s. 19.

Inspektorat wsparcia byłby jedynym organem w SZ odpowiedzialnym za przygotowanie i utrzymanie sieci transportowej, środków transportu i systemu kierowania ruchem podmiotami gospodarki narodowej (GN) w układzie terytorialnym¹⁹. Na jego bazie na czas kryzysu i wojny tworzone byłoby Centrum Koordynacji Ruchu Wojsk (CKRW). Do zadań CKRW należałoby m.in. planowanie wykorzystania środków transportu do przerzutu strategicznego wojsk we wspólnych operacjach NATO oraz zaspokajanie potrzeb transportowych sił zbrojnych w zakresie przemieszczania międzynarodowego i krajowego, we współdziałaniu z resortami cywilnymi i sojuszniczym Centrum Koordynacji Przemieszczania (allied movement coordination centre - AMCC SHAPE). Za celowe uznaje się dalsze doskonalenie podsystemu transportu i ruchu wojsk. Pozwoli to terytorialnym organom dowodzenia na wszechstronne zabezpieczenie przemieszczania wojsk oraz zapewnienie wymaganej sprawności kierowania ruchem (przewozami) wojsk własnych i sojuszniczych na administrowanym obszarze. Podsystem zabezpieczenia medycznego zaś dostosowanoby do potrzeb realizacji wsparcia medycznego Sił Zbrojnych RP i zadań państwa gospodarza²⁰.

Sojusznicza koncepcja wspólnej obrony oraz ustalenia *Strategii obronności RP* wskazują na konieczność kompleksowego i wszechstronnego przygotowania naszego państwa do realizacji zadań wsparcia ze strony państwa gospodarza, świadczonych na rzecz organizacji NATO i wojsk sojuszniczych działających na naszym terytorium bądź przemieszczających się przez nie w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Zarówno podmiotowy, jak i przedmiotowy zakres HNS ściśle uzależniony jest od wymaganego poziomu świadczenia wsparcia HNS. Z przyczyn praktycznych rozróżniane są dwa stany, tj. niski stan świadczeń oraz stan wysoki. Jest to oczywiście podział umowny, ale mający głębokie uzasadnienie praktyczne. Niski poziom świadczeń odnosi się do warunków „normalnych” i w odróżnieniu od poziomu wysokiego nie wymaga uruchamiania regulacji nadzwyczajnych. Niemniej, należy mieć na uwadze, że w pewnych okolicznościach zależnych od rozwoju sytuacji, może zaistnieć potrzeba gwałtownego

---

¹⁹ Tamże, s. 20.

²⁰ Tamże, s. 21.

przechodzenia od stanu niskiego do wysokiego i odwrotnie. Niski stan świadczenia wsparcia w zakresie HNS odnosi się do czasu pokoju, kiedy przeprowadzane są wspólne ćwiczenia lub manewry, a także do kryzysu czasu pokoju, gdy zachodzi potrzeba zgrupowania lub tranzytowego przemieszczenia sił sojuszniczych przez terytorium RP. W tych okolicznościach głównymi podmiotami zaangażowanymi w realizację zadań w zakresie HNS są jednostki logistyczne WP (SG WP i dowództw wszystkich rodzajów SZ) oraz cywilne podmioty gospodarcze świadczące swoje usługi na podstawie umów cywilnoprawnych. Stan wysoki odnosi się przede wszystkim do okresu zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i czasu wojny. Powinny wtedy być uruchamiane szczególne regulacje prawne zmieniające w sposób zasadniczy podstawy prawne realizacji działań obronnych. Dotyczą one udziału sektora cywilnego w obronie narodowej i sojuszniczej i obejmować mogą inne uregulowania związane z: finansowaniem realizacji zadań obronnych, ograniczeniem praw człowieka i obywatela, wprowadzeniem reglamentacji niektórych dóbr, itp.²¹.

Z zarysowanych powyżej okoliczności wynika pilna potrzeba bardziej szczegółowego określenia obu stanów świadczenia wsparcia w zakresie HNS, a także zmiana istniejących i przygotowanie projektów nowych regulacji prawnych umożliwiających sprawną ich organizację i realizację. Dla określenia zasad koordynacji, niezbędne jest wcześniejsze jasne zidentyfikowanie uczestników zaangażowanych w proces realizacji HNS. Generalną zasadą w NATO jest to, aby po obu stronach, tj. zarówno po stronie występującej z wnioskiem o udzielenie wsparcia (państwo wysyłające), jak i po stronie państwa gospodarza występował wyraźnie określony punkt kontaktowy (Single Point of Contact - SPOC). Ze strony dowództwa NATO punktem tym jest dowódca (najczęściej z poziomu strategicznego) odpowiedzialny za daną operację. Jego udział w tym procesie jest szczególnie istotny gdy liczba państw wysyłających jest duża.

Często pewna liczba państw wysyłających kieruje do państwa gospodarza indywidualne zapotrzebowania w zakresie wsparcia. Mając na uwadze ww. uwarunkowania, proces planowania HNS musi być koordynowany w sposób przejrzysty.

---

²¹ Tamże, s. 23.

Doświadczenia określają, że bardzo ważne jest minimalizowanie liczby punktów kontaktowych w państwie przyjmującym, państwach wysyłających oraz przez dowódców NATO, szczególnie na etapie planowania i wczesnej implementacji. Z zasady, każde państwo gospodarz i wysyłające powinno posiadać jeden punkt kontaktowy (Point of Contact – POC) dla wszystkich spraw HNS. Ten pojedynczy POC powinien posiadać wystarczające kompetencje do prowadzenia mediacji ze wszystkimi zaangażowanymi podmiotami oraz reprezentowania swojego kraju.

W okresie zabezpieczenia niskiego poziomu świadczeń dominować będą niemal wyłącznie umowy cywilnoprawne. Dlatego też w tworzeniu krajowego systemu HNS, proponuje się w pierwszej kolejności skupienie uwagi, na osiągnięciu zdolności do zabezpieczenia niskiego poziomu świadczeń HNS oraz, częściowo równolegle, rozpocząć prace nad tworzeniem warunków do zabezpieczenia wysokiego stanu świadczeń HNS wraz z przygotowaniem odpowiednich regulacji prawnych. Natomiast w przypadku konieczności zabezpieczenia wysokiego poziomu świadczeń, stosowane będą decyzje administracyjne na podstawie uruchomienia wcześniej wypracowanych i przyjętych regulacji na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i w czasie wojny.

W zakresie uregulowania problematyki HNS, organem wiodącym powinien być minister Obrony Narodowej. Także on wyznacza specjalistyczną komórkę zajmującą się całokształtem problematyki HNS, która jednocześnie będzie punktem kontaktowym na szczeblu krajowym. Pozostali ministrowie oraz wojewodowie zgodnie z posiadanymi kompetencjami, powinni współuczestniczyć w organizacji i realizacji przedsięwzięć wynikających z zadań państwa gospodarza, zgłaszanych przez ww. komórkę resortu obrony narodowej. Dotychczasowy zakres zadaniowy komórek organizacyjnych MON w przedmiocie HNS w zasadzie uwzględnia większość elementów niezbędnych do realizacji zadań na poziomie planistycznym, jednakże od strony rozwiązań organizacyjnych problematyka ta jest znacznie rozproszona. Taki stan rzeczy wymaga weryfikacji obowiązujących rozwiązań, a w ślad za tym dostosowania struktur i zadań do tworzonego krajowego systemu HNS, który powinien ujmować następujące elementy: wyznaczenie SPOC krajowego (w strukturach NATO SPOC ulokowane jest w pionie logistyki J-4);

wyznaczenie SPOC terenowych dla rejonów logistycznych, ewentualnie także resortowych, wojewódzkich oraz utworzenie struktury podporządkowania funkcjonalnego krajowemu SPOC wraz z kanałami wzajemnego komunikowania się; powiadamianie „dysponentów” lokalnych zasobów cywilnych (organów samorządowych, przedsiębiorców itp.) o zgłaszanych pod ich adresem potrzebach; wybranie najlepszych dostawców (potrzebne ramowe umowy bazujące na ustawie o zamówieniach publicznych, „śpiące” kontrakty, itp.); ustalenie cenników na dostawy i świadczone usługi pozwalające na sprawne negocjacje z cywilnymi przedsiębiorcami krajowymi, a także z właściwym dowódcą NATO; zasady pokrywania kosztów (ceny netto - bez podatków); zasady gromadzenia, przetwarzania i przechowywania oraz korzystania z informacji na temat realizacji wcześniejszych umów z kontrahentami w zakresie dostaw i świadczenia usług.

Wsparcie sił sojuszniczych przez państwo gospodarza (tj. krajowy system HNS) powinno stanowić integralną część systemu zabezpieczenia wojsk. Krajowy system HNS powinien obejmować trzy szczeble: polityczny, planistyczny i wykonawczy²².

Dwa pierwsze szczeble mogą opierać się, na powierzeniu dodatkowych zadań właściwym organom bądź komórko organizacyjnym, co pozwoli na efektywniejsze wykorzystanie wysokowykwalifikowanej kadry. Natomiast szczebel wykonawczy to terenowe struktury organizacyjne, co wynika z charakteru samych świadczeń HNS realizowanych w związku z pobytem lub tranzytem „świadczeniobiorców” na określonym terenie. Cały system zabezpieczenia HNS musi posiadać ustawowe uprawnienia do pełnienia funkcji zgodnych z przyjętymi procedurami w NATO.

Poziom I: polityczny - główne zadanie to, zawieranie porozumień ogólnych (MOU)-wielostronnych i bilateralnych, opracowywanie analiz i wniosków dla organów rządowych dotyczących problematyki HNS. Na tym poziomie główną rolę spełnia minister Obrony Narodowej, a jego aparat wykonawczy (komórka organizacyjna) powinna być usytuowana w inspektoracie wsparcia. Szef inspektoratu pełniłby jednocześnie funkcje szefa SPOC krajowego, a przez to byłby partnerem dowódcy NATO w zakresie wszelkich spraw związanych z udzielaniem wsparcia HNS. Zadania w tym

---

²² Tamże, s. 25.

zakresie powinny być realizowane poprzez strukturę organizacyjno-dowódczą inspektoratu. Mając na uwadze potrzebę elastyczności najlepszymi rozwiązaniami będą te, które odwołują się do szczebli lokalnych (terenowych).

Poziom II: planistyczny - opracowywanie i zawieranie porozumień technicznych oraz sporządzanie projektów połączonych planów wykonawczych. W realizacji zadań na tym poziomie powinny uczestniczyć w zależności od potrzeb wydzielone komórki organizacyjne Ministerstwa ON, w tym Sztabu Generalnego WP oraz RSZ. Koordynatorem działań planistycznych powinna być komórka organizacyjna będąca organem wykonawczym na poziomie politycznym.

Poziom III: wykonawczy - realizacja zadań ujętych w połączonych planach implementacyjnych. Szczebel ten obejmuje terenowe organa administracji, wojskowej jak i określone jednostki wojskowe, organy administracji rządowej i samorządowej oraz przedsiębiorcy, włączone w proces wsparcia wojsk sojuszników. Ze strony organów wojskowych istotną rolę na poziomie wykonawczym spełniać będą okręgi wojskowe i wojewódzkie sztaby wojskowe, a przede wszystkim terenowe struktury logistyczne w poszczególnych rodzajach sił zbrojnych²³.

W celu zarządzania szeroko pojętym systemem wsparcia narodowego celowe jest powołanie odrębnego, jednolitego organu wykonawczego ministra Obrony Narodowej.

3.3. Założenia w zakresie wsparcia przez państwo gospodarza do ćwiczenia *Strong Resolve 2002*

Pierwszym doświadczeniem dla Polski i jej SZ w zakresie realizacji wsparcia przez państwo gospodarza było ćwiczenie pk. *Strong Resolve 2002*. Jednak przed przystąpieniem do niego miało miejsce szereg przedsięwzięć w kraju i zagranicą, celem których było przygotowanie merytoryczne i praktyczne kadry z poszczególnych instytucji i dowództw przygotowującej ćwiczenie. Do tych przedsięwzięć należały m.in. warsztaty prowadzone przez przedstawicieli CJ5 Dowództwa Uderzeniowej Floty Atlantyku²⁴.

---

²³ Tamże, s. 26.

²⁴ Informacje uzyskane w Zarządzie Logistyki DWLOP, Warszawa 07.06.2002.

Celem ich było opracowanie koncepcji operacji wsparcia pokoju na potrzeby ćwiczenia, w części dotyczącej prowadzenia operacji spoza artykułu 5, mającego się odbyć na terenie Polski w dniach 1-15.03.2002 r. W warsztatach udział wzięli przedstawiciele z Sojuszniczego Dowództwa Atlantyku (Allied Command Atlantic), Dowództwa Uderzeniowej Floty Atlantyku, komponentów powietrznego i morskiego sił NATO w Europie Północnej, międzynarodowego Korpusu Północ-Wschód, Operacji Specjalnych z Francji, batalionu operacji informacyjnych z Niemiec, krajów członkowskich NATO oraz krajów uczestniczących w programie PdP.

Prowadzone one były w oparciu o „Zasady Planowania Operacyjnego NATO“ (MC 133-3) oraz „Wytyczne Dowódców Strategicznych do Planowania Operacyjnego“ (GOP), zgodnie z etapami procesu planowania operacji (Operations Planning Process - OPP) w grupach roboczych (Working Groups - WGs), których skład i zadania były określone stosownie do zadań przewidzianych do zrealizowania oraz zapoznanie z zasadniczymi dokumentami i wytycznymi do planowania obejmującymi: uwarunkowania powstania konfliktu (Route to conflict); informację nt. obszarów, gospodarek i sił zbrojnych Treelandii oraz Woodlandii; rezolucję Rady Bezpieczeństwa; porozumienie Treelandii z Woodlandią w sprawie wstrzymania prowadzenia działań wojennych oraz ogólne porozumienie pokojowe Treelandii z Woodlandią (GFAP); wytyczne Rady Północnoatlantyckiej i SACLANTA do planowania operacji wsparcia pokoju; wytyczne

Dowódcy Sił Pokojowych (COMPFOR) do planowania; określenie wariantów działania Treelandii i Woodlandii; określenie tzw. „czynników” mających wpływ na wykonanie zadania; wstępne określenie zadań, ograniczeń i zakazów, warunków zrealizowania zadania, wymagań w zakresie sił i środków oraz wsparcia logistycznego, a także szacunkowych strat osobowych dla PFOR²⁵.

---

²⁵ Podczas warsztatów, ze względu na nieobecność dowódcy Uderzeniowej Floty Atlantyku w początkowej fazie OPP, nie przeprowadzony został meldunek analizy zadania (Mission Analysis Brief).

²⁶ TOPFAS - Tool for Operations Planning, Force Activation and Simulation - Narzędzie do Planowania Operacji, Aktywacji Sił oraz Symulacji. TOPFAS jest nowym system komputerowym, wykorzystującym bazę danych (ORBAT) i narzędzia wspierające proces planowania, zaprojektowanym na potrzeby planowania operacji (Advance Planning) i reagowania kryzysowego (crisis response planning), zgodnie z „Zasadami Planowania Operacyjnego NATO“ oraz „Wytycznymi Dowódców Strategicznych do Planowania Operacyjnego“.

Określenie środka ciężkości, decydujących punktów oraz celów odpowiednio dla Treelandii, Woodlandii oraz Sojuszu/PFOR (Peace Forces - Siły Pokojowe). Określenie wspólnych punktów (czynników) dla wariantów działania (course of actions - COAs) oraz punktów je różniących; określenie wstępnych wariantów; określenie trzech zasadniczych wariantów i dalsze ich opracowywanie; przeprowadzenie gry wojennej (war game), wspomaganą przez TOPFAS²⁶ oraz porównanie wariantów; przygotowanie meldunku-decyzji (Decision brief) dla dowódcy Uderzeniowej Floty Atlantyku wyznaczonego na dowódcę CJTF; zakończenie opracowywania koncepcji operacji (CONOPS) i przygotowanie projektu Planu Operacji. Przed rozpoczęciem OPP oficerowie CSFL zwrócili uwagę na fakt, iż w planowaniu prowadzonym zgodnie z GOP na potrzeby przeprowadzenia ćwiczenia SR02, występować będą tzw. „sztuczności” (artificialities), do których należy zaliczyć: Skupienie głównego wysiłku prowadzenia operacji, najpierw na południu Treelandii (południe Polski) - na potrzeby przeprowadzenia ćwiczenia dowódczo-sztabowego *Joint Spirit 2001*” (JS01), a następnie w północno-wschodniej części Treelandii (północno-zachodnia część Polski) - na potrzeby prowadzenia ćwiczenia z wojskami SR02; określenie sił i środków niezbędnych do zrealizowania zadania, które zostały wcześniej określone i potwierdzone w czasie głównej konferencji planistycznej do ćwiczenia przez poszczególne państwa mające wziąć w nim udział; operacyjne rozmieszczenie sztabu CJTF (na okręcie USS Mount Whitney), ograniczone wymogami czasu pokoju; wsparcie ze strony państwa gospodarza (Treelandii), infrastruktura oraz ochrona środowiska, ograniczone realnymi możliwościami i zakazami występującymi w Polsce. Wybór trzech wariantów działania z dziewięciu przygotowanych przez trzy grupy robocze (każda grupa przygotowała trzy warianty działania), a następnie dalsze ich opracowywanie, polegające na przydzieleniu każdej grupie tylko jednego wariantu działania; *przeprowadzenie gry wojennej*. Jej celem

było sporządzenie listy zalet i wad każdego wariantu oraz sporządzenie tzw. „matrycy synchronizacyjnej” (synchronisation matrix), zawierającej zadania i wymagane siły dla każdego wariantu pod względem prowadzenia wspólnych działań poszczególnych funkcjonalnych elementów i komponentów. Do jej przeprowadzenia, utworzona specjalnie grupa robocza opracowała cztery punkty decyzyjne (decision points - DP) na podstawie których podawane były kolejne sytuacje wprowadzające. Prowadzona ona była metodą tradycyjną (manual wargaming) z wykorzystaniem TOPFAS, na zasadzie sytuacja (podawana na wstępie) - akcja (podejmowana kolejno przez grupy robocze odpowiedzialne za poszczególne warianty w stosunku do podanej sytuacji) - reakcja (podejmowana przez oficerów z red cell) - kontrreakcja (podejmowana ponownie przez grupy robocze).

W grze udział wzięli: szef CJ5 CSFL (prowadzący całe warsztaty) w roli rozstrzygającego sędziego; zastępca szefa CJ5 CSFL w roli oficera prowadzącego grę wojenną, do którego obowiązków należało udzielanie i zabieranie głosu, podsumowywanie poszczególnych etapów i przechodzenie do rozpatrywania kolejnej sytuacji; trzy grypy robocze opracowujące poszczególne warianty w charakterze PFOR, składające się z dowódcy CJTF i dowódców komponentów (akcja i kontrreakcja); grupa oficerów podgrywająca działania (reakcje) Treelandii i Woodlandii (red cell); grupa oficerów podgrywających działania lądowe, powietrzne, morskie, specjalne i psychologiczne (broker cell), spełniająca niejako funkcję pośredników/rozmówców w poszczególnych specjalistycznych dziedzinach; grupa zapisująca na bieżąco wyniki poszczególnych etapów gry (akcje, reakcje i kontrreakcje) w matrycy synchronizacyjnej. Meldunek decyzji dla dowódcy CJTF, który prowadzony był przez kilku oficerów odpowiedzialnych za opracowanie poszczególnych elementów meldunku decyzji. Meldunek zakończył szef CJ5 CSFL proponując dowódcy CSFL trzeci wariant oraz przedstawiając dwie nw. rekomendacje: zwiększenie liczby żołnierzy PFOR rozmieszczonych w Treelandii i Woodlandii z 20000 podanej w wytycznych do planowania do 40000; dokonanie zmiany połączonego rejonu operacji (Joint Operation Area - JOA).

Po jego opracowaniu (przedłożenie do zatwierdzenia przez SACLANTA zaplanowano na 9.04.01r.) będzie on rozesłany do wszystkich podległych dowództw komponentów oraz Polski, jako kraju gospodarza ćwiczenia. Na podstawie tego planu, dowództwa poszczególnych komponentów, w tym Międzynarodowego Korpusu Północ-Wschód, w miesiącu kwietniu przeprowadziły podobne warsztaty w celu opracowania ich koncepcji operacji, a w konsekwencji planów operacji dla poszczególnych komponentów CJTF, które z kolei powinny być przedstawione do zatwierdzenia Dowódcy Uderzeniowej Floty Atlantyku (CJTF) w lipcu 2001 roku.

Minister Obrony Narodowej decyzją nr 58/MON z dnia 28.03.2001 roku zdecydował o przeprowadzeniu w RP sojuszniczego ćwiczenia strategicznego z udziałem wojsk pk. *Strong Resolve 2002*, które jest ćwiczeniem prowadzonym w cyklu czteroletnim wspólnie przez dwa dowództwa strategiczne NATO (SHAPE i ACLANT). Biorą w nim udział wszystkie państwa członkowskie NATO oraz państwa PfP. Ćwiczenie to odbyło się w dniach 01.-15.03.2002 roku na terytorium Norwegii (zgodnie z art. 5) i Polski (poza art. 5). Konsekwencją decyzji ministra był rozkaz dowódcy WLOP nr 98 z dnia 27.07.2001 roku w sprawie przygotowania udziału wydzielonych sił i środków WLOP w sojuszniczym ćwiczeniu, w którym dowódca WLOP stawia zadania w zakresie zamierzeń przygotowawczych do jego przeprowadzenia oraz koordynacji procesu przygotowania wydzielonych sił oraz infrastruktury logistycznej i szkoleniowej dla potrzeb ćwiczenia. Powołał do tego celu zespół ds. wsparcia przez państwo gospodarza. Do zadań tego zespołu należało m.in.: sprawowanie nadzoru nad stanem przygotowań WLOP w sprawach związanych z zabezpieczeniem logistycznym ćwiczenia i z zadaniami wynikającymi z roli państwa gospodarza; koordynowanie i organizowanie rekonesansów obiektów infrastruktury; problematyka transportu i ruchu wojsk; organizowanie wizyt oraz obsługa prasowa; przygotowanie projektów umów oraz porozumień technicznych z państwami uczestniczącymi. Zgodnie z ustaleniami podczas głównej konferencji planistycznej (main planning conference - MPC) *Strong Resolve - 2002* oraz na podstawie pisma zastępcy szefa SG WP nr 480 z dnia 14.02.2001 r. w okresie 21-27 lutego br. został przeprowadzony rekonesans wybranych ośrodków szkolenia oraz obiektów, przewidywanych do wykorzystania w przedmiotowym ćwiczeniu. Wszystkie

cele rekonesansu zostały osiągnięte. Rekonesans umożliwił zapoznanie się oficerów SACLANT i towarzyszących im przedstawicieli AF NORTH (specjalistów w dziedzinie systemów łączności i informatyki /CIS/) z możliwościami wybranych obiektów infrastruktury koszarowej, lotniskowej i poligonowej, w stosunku do których wyrazili zainteresowanie w czasie głównej konferencji planistycznej. Otrzymali oni również materiały przedstawiające wizytowane obiekty. Na podkreślenie zasługuje fakt, że goście często podkreślali, iż nie spodziewali się takich możliwości polskich obiektów szkoleniowych, infrastruktury, portów oraz baz lotniczych. Prowadzony rekonesans był pierwszym z serii planowanych do przeprowadzenia przez dowództwa NATO, a także przez państwa wysyłające swe wojska na ćwiczenie. W najbliższym czasie jest przewidywany rekonesans organizowany przez siły powietrzne. Oficerowie SACLANT podkreślali, że reprezentują szczebel strategiczny, dlatego na obecnym etapie interesowały ich tylko sprawy ogólne. Po nich przejęły pracę zespoły, które badały szczegóły. Na podstawie analizy zainteresowania osób z SACLANT prowadzących rekonesans wynika, że możliwości wykorzystania HNS przy zabezpieczeniu logistycznym, możliwości dostarczenia i rozwinięcia sił (transport, APOD i SPOD, rampy kolejowe i terminale, drogi dojazdowe) oraz warunki zabezpieczenia łączności stanowią zasadnicze kryterium decydujące o wartości i przydatności operacyjnej.. Oficerowie SACLANT podkreślali potrzebę obsady przez Polskę stanowisk w dowództwach i centrach koordynacji ćwiczenia, a także zaskakującą ich zdolność strony polskiej do bardzo szybkiej i elastycznej reakcji w działaniach, obejmujących wszystkie szczeble organizacyjne naszych SZ, w obliczu zmieniających się warunków i zmian powodowanych drastycznymi zmianami pogody. Zadania dotyczące szczegółów organizacyjnych oraz wymaganej do rozstrzygnięcia problematyki są przedmiotem działań dowództw RSZ.

W świetle ogromu oczekujących zadań HNS sprawą o węzłowym znaczeniu jest przyspieszenie zadań związanych z tworzeniem systemu HNS, obejmującego wymagane do zaangażowania w tym procesie cywilne organy państwowe wszystkich szczebli oraz sił zbrojnych, a także sprecyzowanie struktur zaangażowanych w tym procesie. W czasie planowanych na okres 21-25 maja 2001 r. obrad komitetu kierującego HNS (*HNS*

Steering Committee Working Group) oczekiwano od strony polskiej stanowiska odnośnie realnych możliwości wsparcia HNS, a od uczestników mandatu i zdolności do podejmowania wiążących decyzji. Ogrom oczekujących zadań związanych z przygotowaniem do SR-02 sugerował bardzo pilną potrzebę utworzenia dwóch współpracujących zespołów: koordynującego przygotowania do udziału w ćwiczeniu; koordynującego realizację przez Polskę pełnego spektrum zadań związanych z HNS, od momentu przygotowania, aż do wyprowadzenia wojsk z ćwiczeń.

Rekonesans przeprowadzono w rejonie prowadzenia przyszłych ćwiczeń: rejon Szczecin - Świnoujście; zespół portowy Szczecin-Świnoujście, cywilne lotnisko w Goleniowie; proponowane miejsca rozmieszczenia Wielonarodowego Połączonego Centrum Logistycznego (*MJLC*) i wysuniętego elementu dowodzenia (*forward command element - FCE*) – obiekty 12 Dywizji Zmechanizowanej, Pomorska Brygada Zmechanizowana w Słupsku - budynki sztabowe oraz rejon ćwiczeń sił desantowych (*amphibious forces*) w ośrodku ćwiczeń w m. Ustka; zespół logistyki - samodzielnie: baza lotnicza w Zegrzu Pomorskim - miejsce rozwinięcia wysuniętej bazy wsparcia logistycznego (*Forward Logistics Site - FLS*) pułk przeciwlotniczy w Koszalinie – miejsce rozwinięcia w obiektach koszarowych sztabu kierującego ćwiczenia; Nadarzyce (WLOP) - rejon ćwiczeń i rozmieszczenia wojsk; Flotyła Okrętów, Szpital MW, port wojenny i handlowy w Gdyni (jako miejsce cumowania dla MSS „Mt. Whitney” w czasie wizyty VIP); bazy lotnicze w Mirosławcu, Babimoście i Poznaniu -Krziesinach.

Na potrzeby kierowania i koordynowania realizacją zadań HNS rozwinięto i wykorzystano w Generalnym Zarządzie Logistyki (GZL) SG WP (P-4) centrum koordynacji HNS; w dowództwach RSZ zaś centra koordynacji HNS RSZ; na niższych szczeblach dowodzenia były to zespoły realnego zabezpieczenia; a w jednostkach organizacyjnych MON i w resortach cywilnych punkty kontaktowe. Koordynowanie przemieszczeń realizowano przez centrum koordynacji ruchu wojsk (wydzielonych z GZL); w OW – grupy kierowania ruchem wojsk; obsługa na przejściach granicznych, portów morskich, lotnisk, stacji załadowczo – wyładowczych – grupy kontroli ruchu. Ponadto wsparcie realizowane było przez sektor cywilny. Partycypowały w tym ministerstwa: infrastruktury (przygotowanie lotnisk cywilnych, portów, bocznic

kolejowych, infrastruktury drogowej), spraw wewnętrznych i administracji (zadania realizowane przez policję, straż graniczną, państwową straż pożarną), finansów (regulacje dotyczące zwolnień podatkowych i celnych), zdrowia (wykorzystanie placówek cywilnej służby zdrowia, pogotowia ratunkowego i lotniczego pogotowia ratunkowego) oraz główny urząd ceł (dostosowanie procedur granicznych do wymogów NATO, umożliwienie sprawnego przekraczania granicy). Po zakończeniu ćwiczenia sformułowano wnioski ogólne dotyczące m.in.: doskonalenia uregulowań prawnych związanych z HNS; powołania pełnomocnika rządu RP ds. HNS; zakończenia budowy systemu HNS w SZ RP oraz w sektorze pozamilitarnym systemu obronnego państwa; dokonania reorganizacji systemu logistycznego SZ RP i utworzenia połączonego organu logistycznego na szczeblu centralnym.

3.4. Wnioski

W koncepcjach logistyki SZ RP opracowywanych w latach 1996 oraz 1998 porusza się problematykę wsparcia ze strony państwa gospodarza natomiast nie uwzględnia się jej w strukturach organizacyjnych. Dopiero *Koncepcja systemu wsparcia narodowego* traktuje ją w sposób systemowy i wytycza kierunek prac nad utworzeniem systemu wsparcia narodowego, który obejmowałby wypełnianie funkcji HNS. Sugeruje się w niej potrzebę utworzenia inspektoratu wsparcia, który to organ skupiałby funkcje pełnione przez przez różne instytucje oraz dowództwas RSZ. Organ ten byłby elementem wykonawczym ministra Obrony Narodowej m.in. w zakresie zabezpieczenia funkcjonowania SZ. Na szczeblu operacyjnym terytorialnymi organami dowodzenia miałyby być okręgi wojskowe, które odpowiadałyby, w swoim obszarze odpowiedzialności, za realizację zadań w ramach HNS i wsparcia logistycznego. Podlegałyby im wojewódzkie sztaby wojskowe, które także partycypowałyby w realizacji zadań wynikających ze statusu państwa gospodarza.

Nawiązując do przeprowadzonego w RP sojuszniczego ćwiczenia SR02 i w związku z tym wszczęcia procesu przygotowania kadry do jego przeprowadzenia nie dokonano w SZ odpowiedniej korekty struktur. Powołano nieetatowe zespoły, zadaniem których była

realizacja przedsięwzięć wynikających z zobowiązań przyjętych do ćwiczenia. Siły Powietrzne RP w sumie, w swoich obiektach przyjęły 48 statków powietrznych oraz około 1400 personelu z jedenastu państw. Jednak spowodowało to zaangażowanie personelu logistycznego w stopniu uniemożliwiającym realizację, w przypadku ich wystąpienia, innych zadań. Poza tym brak jest dotychczas odpowiednich uregulowań prawnych pomiędzy poszczególnymi ministerstwami i urzędami w zakresie realizacji świadczeń HNS. Podstawami prawnymi są jedynie umowa NATO-SOFA, porozumienie ogólne (memorandum of understanding - MOU) pomiędzy SACLANT a rządem RP podpisane 13.03.2001 roku, uzgodnienia techniczne (TA) pomiędzy dowódcą Floty Uderzeniowej Atlantyku, a polskim Ministerstwem Obrony podpisane 08.10.2001 roku (odrębne TA podpisano z Francją) oraz porozumienia wdrożeniowe (JIAs) z 22 państwami i dowództwami NATO (ogółem zawarto 57 porozumień).

Po zakończeniu ćwiczenia Sztab Generalny²⁷ oraz poszczególne dowództwa SZ RP, w tym SP, opracowały wnioski, w których odniosły się do obecnych rozwiązań i niedociągnięć, a także przyszłych działań na rzecz stworzenia systemu, który pozwalałby na zapewnienie przez Polskę wsparcia jako państwo gospodarz i jednocześnie umożliwiał realizację innych zadań. Wynika z nich, że istnieje potrzeba opracowania wykładni wcześniej zawartych porozumień pomiędzy ministrami Obrony Narodowej i Infrastruktury w sprawie bezpłatnego korzystania, w trakcie prowadzonych ćwiczeń wojskowych, z lotnisk wojskowych przekazanych do gospodarki narodowej oraz lotnisk o statusie wojskowo-cywilnym w zakresie użytkowania infrastruktury cywilnej oraz nieodpłatnego korzystania z urządzeń lotniskowych. Konieczne jest podjęcie działań w celu uzyskania odpowiednich zaświadczeń kwalifikacyjnych na produkty dostarczane na statki powietrzne do odtwarzania ich gotowości technicznej (np. ciekły tlen i azot), które byłyby honorowane przez służby techniczne państw sojuszniczych na podobnych zasadach jak paliwo lotnicze. Konieczna jest dalsza analiza i korekta etatowego wyposażenia baz lotniczych szczególnie przewidzianych do przyjęcia sojuszniczych sił wzmocnienia. Dotyczy to przede wszystkim ilości i jakości sprzętu do prac

---

²⁷ R. Matera, *Doświadczenia i wnioski z ćwiczenia SR02 oraz kierunki dalszego doskonalenia systemu HNS*, Generalny Zarząd Logistyki SG WP, Warszawa 17.04.2002.

przeladunkowych oraz urządzeń do odladzania samolotów. Nieprecyzyjne były ustalenia w trakcie planowania zabezpieczenia medycznego określające zasady odpłatności (szczególnie trzeciego poziomu)²⁸.

---

²⁸ S. Zajas, Zasadnicze wnioski z ćwiczenia *SR02*, DWLOP, 10.04.2002.

4. PROPOZYCJA ZAŁOŻEŃ ORGANIZACYJNYCH WSPARCIA PRZEZ PAŃSTWO GOSPODARZA W SP RP

Rozważając problematykę państwa gospodarza badaniom poddano założenia organizacji logistyki SP RP w operacjach ze szczególnym uwzględnieniem ich wielonarodowego oraz wielowymiarowego charakteru. Nie ulega wątpliwości, że podstawą sprawnie funkcjonującej organizacji jest odpowiednie tzn. skuteczne i efektywne nią kierowanie. Obecnie w okresie, który nazwaliśmy przejściowym, a który to powinien stanowić etap przemian logistyki narodowych, w tym logistyki SP RP, organizacja logistyki polskich SP na obszarze RP powinna obejmować również problematykę wsparcia przez państwo gospodarza. Skalę wysiłku jaki musi ponieść państwo, w tym jego siły zbrojne staraliśmy się przedstawić w rozdziale trzecim, szczególnie prezentując wyniki badań dotyczących ćwiczenia *Strong Resolve 2002*. Siły Zbrojne RP, przechodzą okres głębokich zmian ilościowo-jakościowych, uczestnicząc jednocześnie w trudnym procesie dostosowania do struktur NATO. W procesie tym uczestniczą również pozostałe państwa Sojuszu, mimo że większość z nich jest od dawna jego członkiem. Wiąże się to z poszukiwaniem przez logistykę SZ, w tym SP RP, takich rozwiązań, które nie tylko pozwolą na łagodne odczuwanie skutków tych zmian przez środowisko, ale także na dochodzenie do określonego modelu organów logistyki SP RP uczestniczących w procesie organizowania działalnością związanej ze wsparciem jako składnik państwa gospodarza. W okresie tym (przejściowym) powinniśmy zrobić wszystko aby uzyskać, w zakresie HNS, optymalne rozwiązanie. Powinien być w związku z tym określony najpierw *stan docelowy* (idealny), w którym mógłby funkcjonować *polski model docelowy HNS*.

W związku z powyższym, w wyniku przeprowadzonych badań sformułowaliśmy założenia dotyczące organizacji i kierowania HNS przez logistykę SP RP.

1. Jednym z zasadniczych sposobów pozyskiwania zasobów logistycznych jest HNS.
2. We wszystkich rodzajach zabezpieczenia powinny (w miarę możliwości – ograniczenia finansowe, organizacyjne itd.) być uwzględnione standardy i procedury NATO.
3. Planowanie wsparcia w ramach państwa gospodarza powinno stanowić w SP RP integralną część planowania operacyjnego i planowania logistycznego.

4. Podstawą planowania HNS przez logistykę SP RP jest zadanie postawione przez dowódcę właściwego szczebla.
5. Planowanie to powinno obejmować okres pokoju, kryzysu, zagrożenia i wojny z uwzględnieniem potrzeb i uwarunkowań, zarówno w odniesieniu do zadań związanych z obroną własnego terytorium jak i wynikających ze zobowiązań sojuszniczych. Dotyczy to możliwości otrzymywania świadczeń w ramach HNS przez SP RP realizujących zadania poza obszarem kraju.
6. W procesie planowania HNS przez SP RP należy uwzględnić następujące, zasadnicze czynniki:
  - Normalizację – minimalne wymagania w tym zakresie to interoperacyjność głównego wyposażenia i sprzętu, wzajemna wymiennność zaopatrzenia bojowego oraz wspólność procedur;
  - Na wszystkich szczeblach powinny być przygotowane organy do spełniania funkcji HNS;
  - Łączność pomiędzy narodowymi i wielonarodowymi organami HNS musi występować na wszystkich szczeblach dowodzenia;
  - Sprawozdawczość;
7. Zasoby cywilne powinny w miarę możliwości i potrzeb być przystosowane do realizacji zadań obronnych – szczególną rolę odgrywa tu współdziałanie między sferą wojskową i cywilną w zakresie wykorzystania zasobów deficytowych. Wcześniej powinny być rozpoznane możliwości sektora cywilnego.
8. Realizacja zadań w ramach HNS przez SP RP należy do ich logistyki.
9. W wyniku braku możliwości udostępniania zasobów logistycznych przez RP SP pozostałych państw Sojuszu uczestniczących w operacji powinno uwzględniać się różne warianty pozyskiwania zasobów logistycznych. Należą do nich: zasoby państwa wiodącego (Lead Nation); zasoby państwa specjalizującego się w dostarczaniu określonego rodzaju usług lub środków zaopatrzenia (Role Specialist Nation); zasoby logistyczne wspólnie finansowane (Commonly Funded Logistic Resources); zasoby pozyskiwane na podstawie wcześniej zawartych wielonarodowych umów obejmujących potencjał państwa gospodarza oraz potencjał określony w zawartych wcześniej wielonarodowych kontraktach (Multinational Logistics Arrangement); realizowanie wielonarodowego

zintegrowanego zabezpieczenia logistycznego (Multinational Integrated Logistic Support); wzajemne odtwarzanie gotowości bojowej statków powietrznych (Aircraft Cross – Servicing) oraz zawieranie podczas działań w specyficznych warunkach kontraktów lokalnych (Local Contracting). Trzeba tu zaznaczyć, że pożądanym rozwiązaniem byłaby realizacja w pełni zintegrowanego, wielonarodowego zabezpieczenia logistycznego. Organy kierowania logistyką SP RP powinny w tym zakresie pełnić rolę koordynatora na obszarze RP.

10. W celu efektywnej realizacji zadań HNS przez SP RP niezbędnym jest współdziałanie z logistyką pozostałych rodzajów SZ.
11. Odpowiedzialność za realizację wsparcia przez logistykę SP RP ponosi ich dowódca.
12. W celu koordynacji działań logistycznych może być rozwijane (warianty różnych struktur) wielonarodowe centrum kierowania zabezpieczeniem logistycznym (MJLC). W związku z tym organy łącznikowe zajmujące się problematyką HNS państw uczestniczących w operacji muszą uzupełniać jego stan osobowy.
13. Dowódca sojuszniczy wydaje Oświadczenie w Sprawie Zapewnienia Siłom Zbrojnym Zdolności do Działania. Jest to ta część planu operacyjnego, na podstawie której państwa uczestniczące w operacji mogą planować zabezpieczenie logistyczne, a w tym przedsięwzięcia w ramach HNS realizowane przez SP RP.
14. We wszystkich wielonarodowych operacjach połączonych Sojuszu uprawnienia koordynacyjne w zakresie zarządzania zabezpieczeniem logistycznym, w tym HNS włącznie z przemieszczeniem do teatru działań, transportem i mobilnością, w odniesieniu do sił będących pod jego dowództwem, posiada dowódca sojuszniczych sił połączonych.

Ponadto uwzględniając powyższe założenia zaproponowano rozwiązanie organizacji i kierowania HNS przez SP RP. W związku z tym proponujemy dokonać podziału narodowej logistyki SZ RP na narodową logistykę operacyjną oraz narodową logistykę pozaoperacyjną. Narodową logistykę operacyjną tworzyłaby logistyka RSZ, w tym SP. Nie powinna być obciążona infrastrukturą. Narodowa logistyka pozaoperacyjna powinna zaś być właścicielem tejże infrastruktury na obszarze kraju. Przyszłościowy, możliwy model logistyki operacyjnej, jako element RSZ, w połączonych lub samodzielnych działaniach sojuszniczych SP, to również taki, w

którym nie będą rozpatrywane warianty działań sojuszniczych i narodowych, a jedynie te pierwsze, w których sojuszniczy dowódca będzie posiadał uprawnienia do kierowania *narodową logistyką operacyjną*, zaś w gestii narodowej powinna być *narodowa logistyka pozaoperacyjna*. Dokonujemy tu, potrzebnej do celów dalszych rozważań, próby usystematyzowania w tym zakresie, terminologii, której niedoprecyzowanie powoduje swoisty chaos już w początkowym etapie. Ponadto należy określić ich cel, funkcje i zadania. Uważamy, że celem logistyki operacyjnej powinno być takie zasilanie jednostek bojowych SP, w tym szczególnie lotnictwa, które pozwoli im utrzymywać zdolność do działań oraz realizować zadania na obszarze i poza obszarem kraju w połączonych, a także samodzielnych działaniach sojuszniczych lub koalicyjnych. Funkcją przez nią pełnioną mogłoby zaś być zabezpieczenie logistyczne tych jednostek (uczestniczących w operacjach) i realizowane bezpośrednio na ich korzyść oraz realizacja na korzyść SP RP i sojuszniczych przeznaczonych dla niej części zadań w ramach HNS. Poza tym logistyka ta nie pełniłaby funkcji centralnego organu logistycznego, co pozwoliłoby na pozbycie się balastu wynikającego z odpowiedzialności i posiadanej infrastruktury. Natomiast pozaoperacyjna to ta, której celem byłoby takie zasilanie logistyki operacyjnej, które pozwalałoby na zachowanie ciągłości pełnionej przez nią funkcji. Spełniałaby ona (logistyka pozaoperacyjna) funkcję wsparcia logistycznego i nie byłaby bezpośrednio zaangażowana w realizację wsparcia jednostek bojowych. Jedną z jej najistotniejszych funkcji byłaby przejęta od RSZ, w tym SP, funkcja centralnego organu logistycznego (COL). Drugą zaś zasadniczą funkcją byłoby wsparcie przez państwo gospodarza. Taki podział logistyki spowodowałby utrzymywanie w RSZ jedynie tzw. logistyki operacyjnej - mobilnej¹ odciążonej od dzisiaj posiadanego balastu szeroko rozumianej infrastruktury. Przy takim rozwiązaniu w SZ RP mógłby, jako organ odpowiedzialny za HNS, istnieć np. inspektorat wsparcia, natomiast w RSZ, w tym SP RP, oddziały, wydziały i sekcje HNS, których głównym zadaniem byłoby wsparcie przez państwo gospodarza, ale w zakresie pozyskania zasobów logistycznych dla jednostek SP RP z możliwością uczestniczenia również w procesie realizacji świadczeń HNS jako element współdziałający z inspektoratem wsparcia i posiadający potencjał wsparcia sił powietrznych Sojuszu.

---

¹ Byłoby to również korzystne rozwiązanie z punktu widzenia programu DCI (Defensive Capability Initiative) dotyczącego zwiększenia mobilności SZ, w tym SP RP, oraz jej logistyki.

ZAKOŃCZENIE

Uznaliśmy, że dokonane oceny stopnia rozbieżności określonych zagadnień teorii i praktyki HNS w SP RP oraz państwach członkowskich NATO pozwoliły rozwiązać problem badawczy, przez co osiągnęliśmy też założony cel badań. Chcielibyśmy jednak podkreślić, że rozwiązanie problemu badawczego dotyczy okresu, w którym logistyka polskich SZ, w tym SP, poddawana jest różnego rodzaju modyfikacjom. Największym przemianom, poza organami i urządzeniami wykonawczymi, podlegają, na wszystkich szczeblach, jej struktury organizacyjne, w tym również w badanym przez nas Dowództwie Sił Powietrznych RP. Fakty zaistniałe w ostatnich latach, w tym zakresie, świadczą o często zbyt szybkim podejmowaniu decyzji czego skutkiem są kolejne „poprawki” struktur przeprowadzane ad hoc. Proces ten, co zauważyliśmy podczas prowadzenia badań, nie jest zakończony, ponieważ pojawiają się coraz to nowe koncepcje z sugestią wprowadzenia ich do roku ...? W związku z tym, dokonaliśmy próby określenia założeń organizacyjnych i kierowania HNS przez logistykę SP RP. Zamiarem naszym nie było dogłębne rozważanie i ustalenie liczby personelu zaangażowanego w ten proces. Główny wysiłek skupiliśmy na przedstawieniu idei dążenia do konsekwentnego spełniania oczekiwań i wymogów Sojuszu. W wyniku badań, których efektem było opracowanie ww. założeń doszliśmy do przekonania, że konsekwentne ich wdrażanie pozwoliłoby na efektywne i skuteczne kierowanie wsparciem przez organy logistyki SP RP w ramach wypełniania roli państwa gospodarza.. Poza potrzebą wskazania założeń organizacji i kierowania HNS przez organy logistyki SP RP w działaniach sojuszniczych okazało się, że w nowych, sojuszniczych uwarunkowaniach działania mogą być prowadzone na obszarze lub poza obszarem kraju, a także może zaistnieć sytuacja, w której działania te będą prowadzone jednocześnie zarówno na obszarze kraju, jak i poza nim. W związku z tym należało zweryfikować przyszły cel, funkcje i zadania logistyki SP RP - oczywiście w sposób ogólny, ale pozwalający wskazać kierunek możliwej transformacji. Trzeba zauważyć, że w obecnych strukturach organizacyjnych logistyki nie funkcjonują jeszcze organy realizujące zadania w zakresie wsparcia ze strony państwa gospodarza oraz zawierania kontraktów. W NATO funkcje te spełniane są przez logistykę. Jednak konsekwencje przyjęcia na siebie tych funkcji przez m. in. logistykę SP RP powoduje, że jest ona w jeszcze większym zakresie związana z

obszarem kraju niż przy spełnianiu roli centralnego organu logistycznego. Dlatego niezbędne jest utworzenie dodatkowego organu zajmującego się całościowo i tą problematyką. Problematyka ta jest nowym, kolejnym wyzwaniem w zakresie teorii i praktyki nie tylko SP RP, ale całych sił zaangażowanych w proces zasilania wojsk. Okazało się przy tym, że aby spełnić nowe wymagania, należy utworzyć nową strukturę, która zapewniałaby realizację wsparcia logistycznego, a jednocześnie, w wyniku przejęcia części zadań od m.in. logistyki SP RP, odciążała ją od chociażby funkcji właściciela szeroko rozumianej infrastruktury, a także usługodawcy dla innych rodzajów SZ, oraz pozwoliła skupić wysiłek organów kierowania na zabezpieczeniu bezpośrednim i pośrednim SP RP nie tylko w działaniach wielonarodowych, ale również samodzielnych.

Ponadto nader ważnym zagadnieniem jest określenie, który z wprowadzonych organów logistyki, w wojennym systemie dowodzenia, będzie zajmował się problematyką HNS oczywiście w aspekcie zapewnienia właściwego funkcjonowania SP RP w połączonych działaniach wielonarodowych w różnych uwarunkowaniach geograficznych, ale również prowadzonych samodzielnie.

Zatem określając to, wskazujemy, że problem ten nie jest zamknięty, a badania w tym zakresie należy kontynuować, aby problem całościowo zamknąć. Uważamy, że badania, z których sprawozdanie stanowi niniejsze studium, jako jeden z ważnych, cząstkowych problemów w działalności organów logistyki SP RP na styku z NATO, może stanowić przyczynek do kontynuowania dalszych prac w tym zakresie.

BIBLIOGRAFIA

1. NATO/MAS Allied Joint Logistic Doctrine (AJP- 4), Bruksela 1999
2. NATO/MAS Allied Joint Operations Doctrine-AJP-1(A)), Bruksela 1997
3. NATO/EAPC Allied Logistic Publication 13 (ALP 13), Air Force Logistic Doctrine and Procedures, Bruksela 1999
4. AON B. Zdrodowski, M. Marszałek, Operacje pozawojenne sił powietrznych, Warszawa 2002
5. MON Decyzja nr 260/MON z dnia 25.10.2001r.
6. NATO/MAS Dictionary of Military and Associated Terms (incorporating the NATO dictionaries), DOD, Washington 1999
7. NATO/NACC Glossary of Abbreviations used in NATO documents, (AAP-15), Bruksela 1995
8. SG WP J. Flis, Koncepcja systemu wsparcia narodowego, Warszawa 2000
9. MYŚL WOJSKOWA J. Flis, Przesłanki tworzenia systemu wsparcia narodowego (terytorialnego), „Myśl Wojskowa” nr 3, Warszawa 2001
10. AON J. Marczak - kierownictwo naukowe, zespół autorski: K. Gąsiorek, W. Kitler, H.Szafran, Obrona terytorialna w realizacji zadań państwa gospodarza pk. „gospodarz”; Warszawa 2000
11. PWN J. Pieter, Zarys metodologii pracy naukowej, Warszawa 1975
12. SG WP Koncepcja logistyki resortu obrony narodowej RP, Warszawa 1998
13. SG WP Koncepcja logistyki SZ RP do 2012 roku
14. NATO/NAC Koncepcja strategiczna Sojuszu, Waszyngton 1999
15. SG WP Koncepcja zmian w logistyce SZ RP, Warszawa 2000
16. AON M. Chojnacki, M. Fornal, Procedury przygotowania i realizacji wsparcia przez państwo gospodarza, Warszawa 2002
17. NATO/MC Military Concept for NATO Peace Support Operations (MC 327/1), Bruksela 1999
18. NATO/EAPC Multinational Joint Logistic Centre (MJLC), AJP-4.6, Bruksela 2000
19. NATO/MAS NATO Air Force Logistics Concept - draft (ALP-13 - projekt), Bruksela 1999
20. NATO/MAS NATO Logistics Handbook. DPC, Bruksela 1997
21. NATO/MC NATO Principles and Policy for Logistics (MC 319 z 1992 i 319/1 z 1997), Bruksela
22. BELLONA NATO Vademecum, Warszawa 1999
23. MON AAP-(U), Słownik terminów i definicji NATO, Warszawa 1998

24. AON R. Mańkowski, M. Chojnacki, Organy logistyczne DSP RP w kierowaniu działalnością logistyczną (studium operacyjno-logistyczne), Warszawa 2001
25. PRZEGLĄD WLOP R. Mańkowski, M. Fornal, Zabezpieczenie logistyczne sił reagowania Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej w działaniach poza granicami kraju, 6/2001.
26. PRZEGLĄD WLOP R. Mańkowski, M. Fornal, Zabezpieczenie logistyczne sił reagowania Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej w działaniach poza granicami kraju, 6/2001.
27. SG WP R. Matera, *Doświadczenia i wnioski z ćwiczenia SR02 oraz kierunki dalszego doskonalenia systemu HNS*, Generalny Zarząd Logistyki SG WP, Warszawa 17.04.2002.
28. DWLOP S. Zajas, *Zasadnicze wnioski z ćwiczenia SR02*, , 10.04.2002.
29. PWN Słownik języka polskiego, Warszawa 1989
30. NATO STANAG 2026 – Rozkaz podróży NATO.
31. NATO STANAG 2154 – Uregulowania w zakresie ruchu po drogach pojazdów wojskowych; STANAG 2155 – Zapotrzebowanie i zgoda na korzystanie z dróg; oraz STANAG 2176 – Procedury przekraczania granic państwowych przez wojskowe transporty drogowe.
32. NATO STANAG 2156 – Zapotrzebowanie i odpowiedź na zapotrzebowanie na środki transportu lądowego
33. NATO STANAG 3381 – Standardowe procedury kompensacji oraz formularze zgłaszania potrzeb i odbioru wsparcia w postaci dostaw i usług.
34. RM RP Strategia bezpieczeństwa RP, Warszawa 2000
35. AON W. Drażczyk, Logistyka SP RP w połączonych działaniach wielonarodowych, Zeszyty Naukowe AON, rozprawa habilitacyjna, Warszawa 2001
36. AON W. Drażczyk, Nowe zasady i założenia logistyki NATO w aspekcie zabezpieczenia SP, Warszawa 1999
37. AON W. Drażczyk, Zasady, procedury i zakres udziału logistyki Sił Powietrznych państwa gospodarza w zabezpieczeniu przyjmowanych wojsk NATO (Host Nation Support – HNS), Warszawa 1999
38. RM RP Założenia polskiej polityki obronnej, Warszawa 2000

